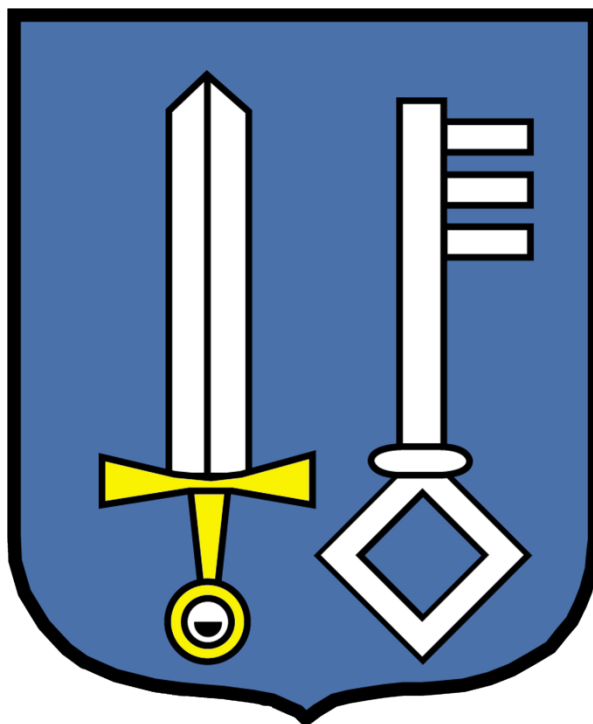

Załącznik do Uchwały Nr XXXVIII/322/21

Rady Miejskiej w Brzostku

z dnia 16 listopada 2021r,

STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
SPOŁECZNYCH
GMINY BRZOSTEK
NA LATA 2021-2028

BRZOSTEK
gmina możliwości

Spis treści

I.	WPROWADZENIE	5
1.	METODOLOGIA OPRACOWYWANIA STRATEGII.....	6
2.	UWARUNKOWANIA FORMALNE OPRACOWANIA STRATEGII	7
3.	SPÓJNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI.....	9
II.	CHARAKTERYSTYKA GMINY BRZOSTEK.....	12
1.	POŁOŻENIE GMINY.....	12
2.	SYTUACJA DEMOGRAFICZNA.....	14
3.	KAPITAŁ SPOŁECZNY I GOSPODARCZY GMINY	17
3.1.	SYTUACJA GOSPODARCZA I FINANSE PUBLICZNE.....	17
3.2.	RYNEK PRACY	22
3.3.	WYCHOWANIE I EDUKACJA	23
4.	KULTURA, SPORT I REKREACJA	26
5.	OCHRONA ZDROWIA.....	28
6.	POTENCJAŁ DO ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	29
6.1.	WSPÓŁPRACA Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI I STOWARZYSZENIAMI	29
6.2.	POMOC SPOŁECZNA	31
6.3.	ZASOBY INSTYTUCJONALNE W ZAKRESIE ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH.....	37
6.4.	PROBLEMY I OCZEKIWANIA SPOŁECZNE WEDŁUG RESPONDENTÓW ANKIETY	37
III.	KIERUNKI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH.....	39
1.	DZIEDZINY PLANOWANIA STRATEGICZNEGO	40
1.1.	WSPIERANIE RODZINY	40
1.2.	WSPARCIE OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH.....	53
1.3.	ZDROWIE PSYCHICZNE	62
1.4.	PROFILAKTYKA I ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW UZALEŻNIEŃ OD SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH.....	67
1.5.	PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE	81
1.6.	AKTYWNOŚĆ I INTEGRACJA SPOŁECZNA SENIORÓW	92
1.7.	PROMOCJA ZATRUDNIENIA, REINTEGRACJA ZAWODOWA I SPOŁECZNA OSÓB PODLEGAJĄCYCH WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU	99
1.8.	WSPARCIE OSÓB Z PROBLEMEM UBÓSTWA	107
1.9.	REWITALIZACJA SPOŁECZNA	116
1.10.	PROBLEM PRZESTĘPCZOŚCI.....	120

2.	ANALIZA SWOT.....	124
3.	MISJA I WIZJA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH.....	127
4.	ZAKŁADANE REZULTATY REALIZACJI STRATEGII	128
5.	SYSTEM WDRAŻANIA STRATEGII	128
6.	RAMY FIANSOWE STRATEGII	129
7.	MONITORING.....	130
8.	EWALUACJA	131
8.1.	ZAKRES EWALUACJI	131
8.2.	SPOSÓB EWALUACJI	131
8.3.	NARZĘDZIA EWALUACJI	131
8.4.	OKRES EWALUACJI	132
9.	OCENA RYZYKA	132
IV.	WNIOSKI I PODSUMOWANIE	132
V.	BIBLIOGRAFIA	135
VI.	SPIS RYSUNKÓW, WYKRESÓW I TABEL	136

Wykaz skrótów:

UM – Urząd Miejski

MGOPS – Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brzostku

NGO – (ang. non-government organization) – organizacja pozarządowa

PFRON – Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

NFZ – Narodowy Fundusz Zdrowia

PUP – Powiatowy Urząd Pracy

GUS – Główny Urząd Statystyczny

GKRPA – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

KBPN – Krajowe Biuro Do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii

PARPA – Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

KP – Komisariat Policji w Brzostku

CKiCZ – Centrum Kultury i Czytelnictwa w Brzostku

OSiR – Ośrodek Sportu i Rekreacji w Brzostku

PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Dębicy

WTZ – Warsztat Terapii Zajęciowej w Brzostku

I. WPROWADZENIE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Brzostek na lata 2021-2028¹ jest dokumentem definiującym najważniejsze kierunki interwencji w odniesieniu do problemów społecznych występujących na terenie Gminy Brzostek. Wskazuje ona obszary problemowe, priorytetowe kierunki działań oraz wytyczne dla wdrażania planowanych zadań. W celu osiągnięcia rezultatów i celów Strategii, planowane do realizacji działania podlegają stałemu monitoringowi i okresowej ewaluacji.

Planowanie strategiczne zakłada myślenie długofalowe, skupione na dążeniu do realizacji określonego strategicznego celu działań – w obszarze rozwiązywania problemów społecznych jest to przede wszystkim integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka, a w konsekwencji zachowanie lub podniesienie spójności społecznej w społeczności lokalnej.

Badania wskazują, iż „zarządzanie i rozwój przy pomocy konstruowania strategii jest skuteczną i wypróbowaną metodą zarówno w regionach, poszczególnych krajach i gminach. Wypróbowaną, czyli przyspieszającą osiągnięcie założonego celu lub celów”².

W Strategii uwzględniono zakres problematyki społecznej, który ma swoje źródło w regulacjach normatywnych. W przedstawionym kontekście planowaniem strategicznym objęto następujące dziedziny:

- wspieranie rodziny,
- wsparcie osób niepełnosprawnych,
- zdrowie psychiczne,
- profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych,
- przeciwdziałanie przemocy w rodzinie,
- aktywność i integrację społeczną seniorów,
- promocję zatrudnienia, reintegrację zawodową i społeczną osób podlegających wykluczeniu społecznemu,
- wsparcie osób z problemem ubóstwa,
- problem przestępczości,
- rewitalizację społeczną.

¹ Na potrzeby niniejszego opracowania dla występujących w tekście sformułowań „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Brzostek na lata 2021-2028” stosowana będzie skrócona nazwa „Strategia”.

² Joanna Staręga-Piasek, *Metodologia strategicznego rozwiązywania problemów społecznych*, Warszawa 2013, s. 10.

Wyróżnione dziedziny nie mają charakteru rozłącznego – cechą charakterystyczną są wzajemne powiązania, zarówno w odniesieniu do obszaru funkcjonalnego, jak i na płaszczyźnie podmiotowej. Współwystępowanie u beneficjentów różnych problemów społecznych nakłada na realizatorów polityki społecznej konieczność uwzględniania adekwatnych instrumentów pomocowych. Świadomość przenikania się perspektyw problemowych nakazuje uznać, iż w rozwiązywanie problemów społecznych powinni zostać zaangażowani różni przedstawiciele społeczni – poza przedstawicielami sektora publicznego także przedstawiciele sektora pozarządowego oraz pozostali członkowie wspólnoty samorządowej Gminy Brzostek.

Przy rozwiązywaniu problemów społecznych należy położyć nacisk na wykorzystanie dostępnych instrumentów o charakterze innowacyjnym, aktywizującym, w tym z zakresu ekonomii społecznej. Aby można było mówić o angażowaniu członków społeczności lokalnej w proces strategicznego rozwiązywania problemów społecznych, ich udział musi zostać uwzględniony na każdym etapie planowania strategicznego – począwszy od diagnozy, poprzez wybór kierunków priorytetowych, a skończywszy na opracowaniu planu wdrażania i monitorowania Strategii. Skuteczna strategia to taka, która jest konkretnym instrumentem kierunkowania i programowania działań społecznych. To zbiór reguł, które metodycznie stosowane pozwalają na efektywne działanie, urzeczywistniając jednocześnie sukces podejmowanych przedsięwzięć. Stanowią szansę na skuteczne budowanie i wykorzystanie potencjału w sferze instytucjonalnej i społecznej na rzecz kształtowania ładu społecznego.

1. METODOLOGIA OPRACOWYWANIA STRATEGII

Obowiązek opracowania Strategii dla gminy nakłada ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej³. Wskazuje ona podstawowe elementy Strategii, nie określając szczegółowych zasad dotyczących sposobu opracowania dokumentu. Ostateczną decyzję w tej sprawie pozostawiono samorządom.

W procesie opracowywania Strategii wykorzystano podejście partycypacyjno-eksperckie. Zastosowanie podejścia partycypacyjnego wynika z wymagań stawianych przed samorządami oraz z dostrzegalnej przez przedstawicieli władzy samorządowej potrzeby, aby jak najpełniej angażować przedstawicieli lokalnych społeczności w podejmowanie decyzji.

³ Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej: art. 16 b, art. 17, art. 19.

Partycypacja społeczna, czyli uspołecznienie procesów decyzyjnych poprzez zwiększenie zaangażowania i roli obywateli, to efekt wdrażania konstytucyjnej zasady subsydiarności. Zasada ta ma fundamentalne znaczenie dla budowania współpracy i zapewnienia warunków udziału w życiu publicznym obywateli, najczęściej zrzeszonych w nieformalnych grupach społecznych lub działających w ramach organizacji pozarządowych. Elementem uspołecznienia procesu budowy niniejszej Strategii było przeprowadzenie badania ankietowego na terenie gminy, którego wyniki zostały wykorzystane także przy opracowywaniu części planistycznej dokumentu. Ponadto zostały przeprowadzone konsultacje społeczne ‘’ Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Brzostek na lata 2021-2028’’

Do opracowania Strategii został powołany Zespół ds. opracowania ‘’ Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Brzostek na lata 2021-2028’’.

Rozpoczęcie prac nad przygotowaniem dokumentu zostały rozpoczęte przez Zespół w 2020r, kiedy to została opracowana część diagnostyczna oraz określono najważniejsze problemy występujące na terenie gminy. W marcu 2021r. na kolejnym spotkaniu Zespołu zostały określone cele i wskazane działania, które pozwolą uzyskać zamierzone efekty.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest dokumentem o charakterze polityki, wskazującym podstawowe cele i kierunki działań oraz programy funkcjonujące bądź opracowywane w dziedzinach planowania Strategii, będące średniookresowymi planami wykonawczymi, skonkretyzowanymi do poziomu zadań i działań, ich kosztów oraz harmonogramów realizacji.

2. UWARUNKOWANIA FORMALNE OPRACOWANIA STRATEGII

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Brzostek, podobnie jak inne dokumenty strategiczne przygotowywane na różnych szczeblach administracji publicznej, jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Obowiązek jej opracowania wynika z ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, która w ramach zadań własnych gminy przewiduje „opracowanie i realizację Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Na treść Strategii, obok wyżej cytowanej ustawy o pomocy społecznej mają również wpływ inne akty prawne.

Należą do nich m.in.:

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.
2. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.
3. Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.
4. Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego.
5. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.
6. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii.
7. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.
8. Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.
9. Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym.
10. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych.
11. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.
12. Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego.
13. Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych.
14. Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów.
15. Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego.
16. Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy.
17. Ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.
18. Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych.
19. Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego.
20. Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości.
21. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych.
22. Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego.
23. Ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu tworzenia mieszkalnych na wynajem mieszkań chronionych, noclegowni, schronisk dla bezdomnych, ogrzewalni i tymczasowych pomieszczeń.
24. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.
25. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich.

26. Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej .
27. Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty.
28. Ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowych w perspektywie finansowej 2014-2020 .
29. Uchwała Nr 140 Rady Ministrów z dnia 15 października 2018 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego programu rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019 – 2023.
30. Ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny.
31. Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” .
32. Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci.
33. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry start”.
34. Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne .

3. SPÓJNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Brzostek konstruowana jest zgodnie z logiką kaskadowego układu strategii i programów. Celem takiej konstrukcji jest spójne podejście do procesu programowania, zarówno w odniesieniu do relacji strategii z programami szerszego zasięgu jak i konstruowanymi w jej ramach programami.

W praktyce oznacza to, że długie i średniookresowe programy operacyjne i strategiczne na poziomie krajowym są planami wykonawczymi dla polityk formułowanych na poziomie Unii Europejskiej. Z kolei na poziomie lokalnym programy operacyjne i strategie rozwoju stanowią głównie długo i średniookresowe plany wykonawcze dla polityk formułowanych na poziomie krajowym. Zachowanie spójności niesie ze sobą również korzyści związane z możliwością aplikowania o środki pomocowe z funduszy UE.

W opisywanym zakresie, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Brzostek wpisuje się w elementy polityki spójności Unii Europejskiej, która ma wspierać rozwój inteligentny, zrównoważony i sprzyjający włączeniu społecznemu. Jest to jeden z głównych priorytetów Strategii „Europa 2020”, która zastąpiła „Strategię Lizbońską”. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu koncentruje się na zwiększeniu aktywności zawodowej społeczeństw UE, podnoszeniu kwalifikacji obywateli oraz walce z ubóstwem.

W powyższe cele wpisuje się siedem projektów przewodnich (zwanymi także inicjatywami flagowymi) oraz 10 Zintegrowanych Wytycznych dla polityki gospodarczej

i zatrudnienia państw członkowskich. Projekty przewodnie składają się z działań realizowanych zarówno na poziomie unijnym jak i krajowym, należą do nich:

- „Unia innowacji” – projekt na rzecz poprawy warunków ramowych i dostępu do finansowania badań i innowacji, tak by innowacyjne pomysły przeradzały się w nowe produkty i usługi, które z kolei przyczynią się do wzrostu gospodarczego i tworzenia nowych miejsc pracy,
- „Młodzież w drodze” – projekt na rzecz poprawy wyników systemów kształcenia oraz ułatwiania młodzieży wejścia na rynek pracy,
- „Europejska agenda cyfrowa” – projekt na rzecz upowszechnienia szybkiego Internetu i umożliwienia gospodarstwom domowym i przedsiębiorstwom czerpania korzyści z jednolitego rynku cyfrowego,
- „Europa efektywnie korzystająca z zasobów” – projekt na rzecz uniezależnienia wzrostu gospodarczego od wykorzystania zasobów, przejścia na gospodarkę niskoemisyjną, większego wykorzystania odnawialnych źródeł energii, modernizacji transportu oraz propagowania efektywności energetycznej,
- „Polityka przemysłowa w erze globalizacji” – projekt na rzecz poprawy otoczenia biznesu, szczególnie w odniesieniu do MŚP, oraz wspierania rozwoju silnej i zrównoważonej bazy przemysłowej, przygotowanej do konkurowania na rynkach światowych,
- „Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia” – projekt na rzecz modernizacji rynków pracy i wzmocnienia pozycji obywateli poprzez rozwój kwalifikacji przez całe życie w celu zwiększenia współczynnika aktywności zawodowej i lepszego dopasowania popytu do podaży na rynku pracy, między innymi dzięki mobilności siły roboczej,
- „Europejski program walki z ubóstwem” – projekt na rzecz zapewnienia spójności społecznej i terytorialnej, tak aby korzyści płynące ze wzrostu gospodarczego i zatrudnienia były szeroko dostępne, a osoby ubogie i wykluczone społecznie mogły żyć godnie i aktywnie uczestniczyć w życiu społeczeństwa⁴.

Na poziomie krajowym Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Brzostek wpisuje się w dokumenty strategiczne, które powstawały w okresie finalizacji prac

⁴ Europa 2020 Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu.

nad strategią „Europa 2020”. Wspólną podstawę dla krajowych dokumentów strategicznych stanowi raport „POLSKA 2030. Wyzwania rozwojowe”, w którym wskazane zostały wyzwania rozwojowe stojące przed Polską w perspektywie do 2030 roku. Wśród wyzwań tych wymieniono: wzrost i konkurencyjność, sytuację demograficzną, wysoką aktywność zawodową oraz adaptacyjność zasobów pracy, odpowiedni potencjał infrastruktury, bezpieczeństwo energetyczno-klimatyczne, gospodarkę opartą na wiedzy i rozwój kapitału intelektualnego, solidarność i spójność regionalną, poprawę spójności społecznej, sprawne państwo oraz wzrost kapitału społecznego Polski.

Strategia średniookresowa do 2020 roku wytycza obszary strategiczne (Sprawne i efektywne państwo, Konkurencyjna gospodarka, Spójność społeczna i terytorialna), w których koncentrować się będą główne działania do 2020 roku oraz określa, jakie interwencje są niezbędne w perspektywie średniookresowej w celu przyspieszenia procesów rozwojowych.

W kontekście objętych procesem planowania strategicznego dziedzin Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Brzostek najważniejszym programem na poziomie krajowym jest „Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020”. Program uwzględnia długofalowe wyzwania związane z globalizacją, rozwojem ekonomicznym, jakością polityk publicznych, zjawiskami demograficznymi, czy inwestycjami w kapitał ludzki.

Z kolei na poziomie regionalnym najważniejszymi dokumentami są: Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2020 wraz z „Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020”.

Programowa zgodność Strategii z:

- „Programem Operacyjnym Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020”,
- „Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020”,

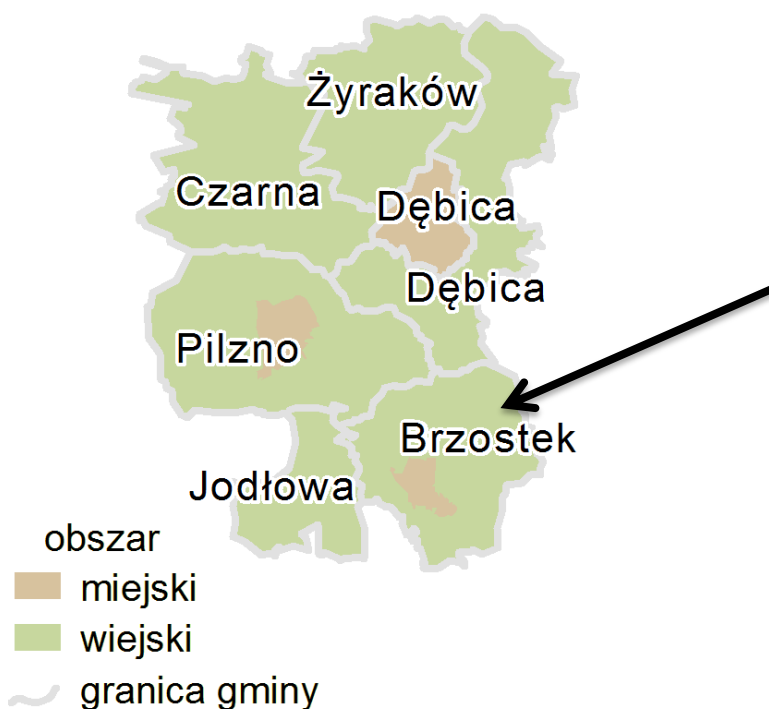
stwarza szansę na uruchomienie montażu finansowego dla realizacji projektów, które stanowią rozwinięcie zadań opisanych w części operacyjnej Strategii.

II. CHARAKTERYSTYKA GMINY BRZOSTEK

1. POŁOŻENIE GMINY

Gmina Brzostek położona jest w zachodniej części województwa podkarpackiego, w powiecie dębickim, na pograniczu Pogórza Ciężkowickiego i Strzyżowsko-Dynowskiego. Gmina Brzostek sąsiaduje od strony zachodniej z gminą Jodłowa, od strony północno-zachodniej z gminą Pilzno, natomiast od strony północnej z gminą Dębica. Wszystkie te gminy administracyjnie należą do powiatu dębickiego. Ponadto gmina Brzostek sąsiaduje od południa z gminami Brzyska oraz Kołaczyce, które należą do powiatu jasielskiego. Od strony wschodniej Brzostek graniczy z gminą Frysztak, należącą do powiatu strzyżowskiego, a także gminami Wielopole Skrzyńskie oraz Ropczyce, które leżą w powiecie ropczycko-sędziszowskim. Gmina położona jest w odległości ok. 27 km od Dębicy – siedziby powiatu i 75 km od Rzeszowa – siedziby województwa podkarpackiego.

Rysunek 1. Położenie gminy Brzostek na tle powiatu dębickiego

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Powiat_d%C4%99bicki

Gmina Brzostek zajmuje obszar 122,19 km² i stanowi 15,79% powierzchni powiatu dębickiego oraz 0,69% powierzchni województwa podkarpackiego. W skład gminy Brzostek wchodzi 19 miejscowości: miasto Brzostek oraz 18 wsi: Bączalka, Bukowa, Głobikówka, Gorzejowa, Grudna Dolna, Grudna Górna, Januszkowice, Kamienica Dolna, Kamienica Górna,

Klecie, Nawsie Brzostekie, Opacionka, Przeczyca, Siedliska Bogusz, Skurowa, Smarżowa, Wola Brzosteka i Zawadka Brzosteka.

Rysunek 2. Jednostki administracyjne gminy Brzostek

Źródło: <http://brzostek.pl/>

Sieć drogową na terenie gminy Brzostek tworzą drogi powiatowe, gminne oraz krajowe. Długość sieci drogowej w gminie Brzostek wynosi 179,6 km, na którą składają się następujące rodzaje dróg:

- drogi gminne – 109 km,
- drogi powiatowe – 57,7 km,
- drogi krajowe – 12,9 km⁵.

⁵ Strategia Rozwoju Gminy Brzostek na lata 2011-2020

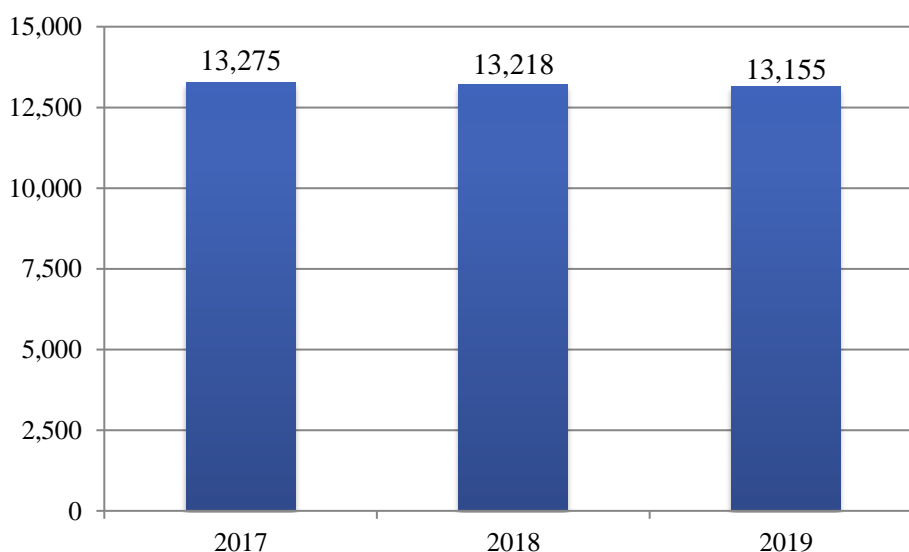

2. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA

Struktura demograficzna, będąca rezultatem procesów demograficznych w przeszłości, determinuje kształtowanie się zjawisk demograficznych i społecznych w przyszłości. Rozpoznanie istotnych cech, zjawisk i procesów społecznych jest także kontekstem dla weryfikacji kierunków dotychczasowych działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, a co za tym idzie umożliwia wnioskowanie dotyczące wymaganych w tym zakresie zmian, zarówno w odniesieniu do skali interwencji, jak i jej rodzaju.

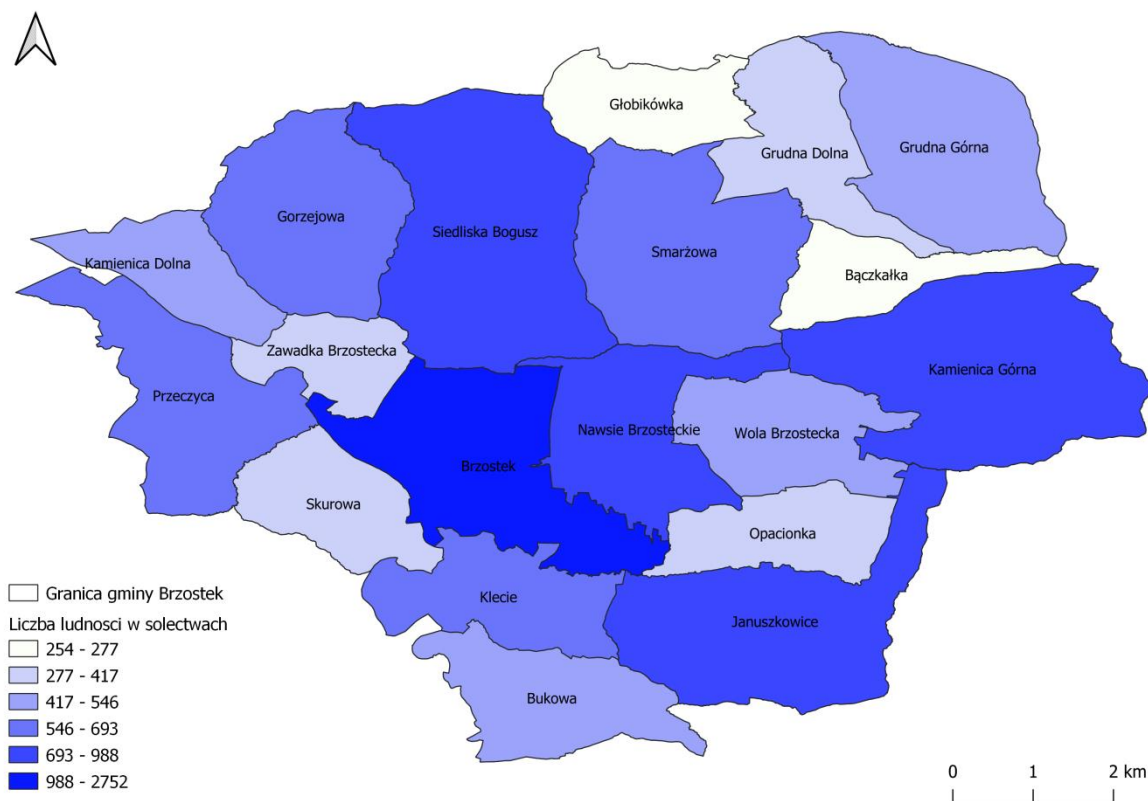
Liczba ludności na terenie gminy Brzostek pod koniec 2019 roku wyniosła 13 155 osób (stan na 31.12.2019). W okresie 2017-2019 liczba mieszkańców Gminy zmniejszyła się o 120 osób (tj. o 0,9%). Współczynnik feminizacji dla gminy Brzostek wynosi 100, co oznacza, że na każdych 100 mężczyzn przypada 100 kobiet. Wskaźnik ten jest niższy w porównaniu do wskaźnika feminizacji w województwie podkarpackim, który kształtuje się na poziomie 104.

Tabela 1. Liczba mieszkańców gminy Brzostek w latach 2017-2019

Źródło: <https://www.brzostek.pl/>

Pod koniec 2019 roku najwięcej osób zamieszkiwało miasto Brzostek tj. 2 752 osoby. W dalszej kolejności znajdowały się takie miejscowości jak: Siedliska-Bogusz (988 osób), Januszkowice (874 osoby), Nawsie Brzosteckie (835 osób), Kamienica Górna (780 osób) oraz Przeczyca (693 osoby). Najmniej osób zamieszkiwało sołectwo Głobikówka (254 osoby), Bączalka (277 osób), Zawadka Brzosteczka (408 osób) oraz Opacionka (409 osób).

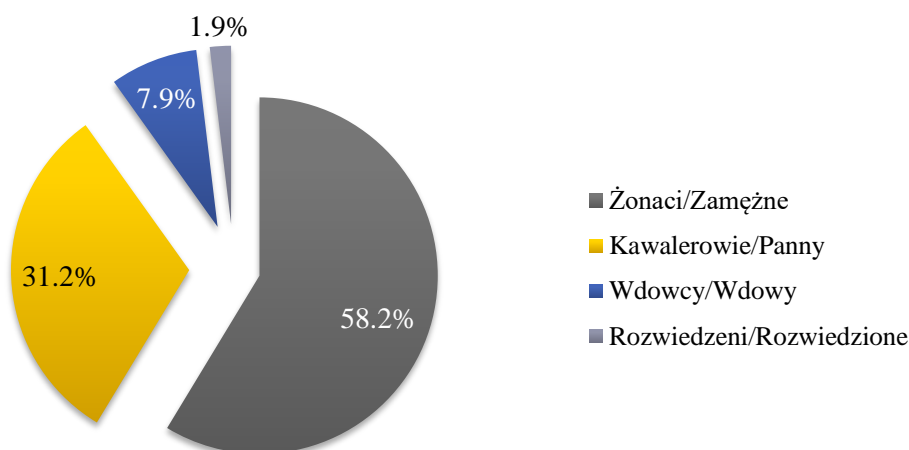
Rysunek 3. Liczba ludności gminy Brzostek z podziałem na sołectwa pod koniec 2019 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych obiektów topograficznych

Mieszkańcy Brzostka zawarli w 2019 roku 72 małżeństwa, co oznacza, że zostało zawartych 5,51 małżeństw na 1000 mieszkańców. Jest to nieco większa wartość w porównaniu do powiatu dębickiego (5,4) oraz województwa podkarpackiego, gdzie wynosi ona 5,1.

Z danych znajdujących się w Narodowym Spisie Powszechnym z 2011 roku wynika, iż 31,2% mieszkańców gminy jest stanu wolnego, 58,2% żyje w małżeństwie, 1,9% mieszkańców jest po rozwodzie, a 7,9% to wdowy/wdowcy. Stan cywilny mieszkańców obrazuje poniższy wykres.

Wykres 1. Stan cywilny mieszkańców gminy Brzostek

Źródło: Narodowy Spis Powszechny 2011

Wskaźnikiem dodatkowo obrazującym dynamikę zmian w strukturze demograficznej jest wskaźnik przyrostu naturalnego. Przyrost naturalny, czyli różnica między liczbą urodzeń żywych, a liczbą zgonów jest w gminie dodatni. Na przestrzeni ostatnich lat 2017-2019 przyrost naturalny gminy cały czas przyjmował wartości dodatnie, co pokazuje poniższa tabela.

Tabela 2. Przyrost naturalny dla gminy Brzostek w latach 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
urodzenia żywe ogółem	148	140	127
zgony ogółem	133	131	118
przyrost naturalny ogółem	15	9	9

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

W 2019 roku zarejestrowano łącznie 101 zameldowań oraz 164 wymeldowania, w wyniku czego saldo migracji dla gminy Brzostek wynosiło -63. Odnotowano 66 zameldowań do wsi oraz 65 wymeldowań ze wsi – daje to saldo wynoszące 1. W porównaniu do 2018 roku zauważalny jest wzrost zameldowań do miasta oraz wsi oraz wzrost wymeldowań z miasta i wsi. Szczegółowe informacje dotyczące salda migracji przedstawia poniższa tabela.

Tabela 3. Migracje na pobyt stały według typu i kierunku w gminie Brzostek

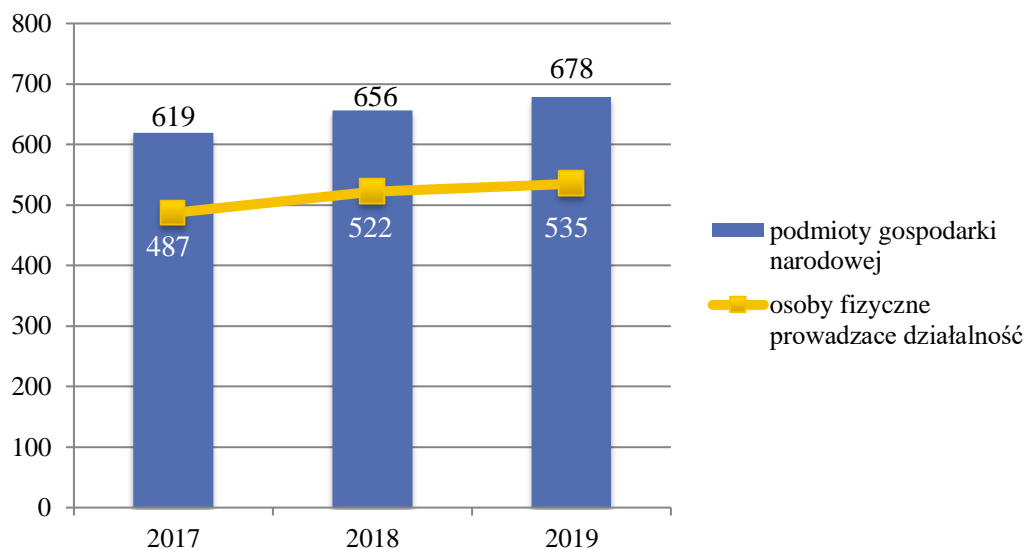
wyszczególnienie		2017	2018	2019
miasto	zameldowania	22	21	35
	wymeldowania	62	85	99
	saldo	-40	-64	-64
wieś	zameldowania	46	61	66
	wymeldowania	73	57	65
	saldo	-27	4	1
zagranica	zameldowania	6	3	0
	wymeldowania	0	0	0
	saldo	6	3	0
zameldowania ogółem		74	85	101
wymeldowania ogółem		135	142	164
saldo migracji		-61	-57	-63

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

3. KAPITAŁ SPOŁECZNY I GOSPODARCZY GMINY

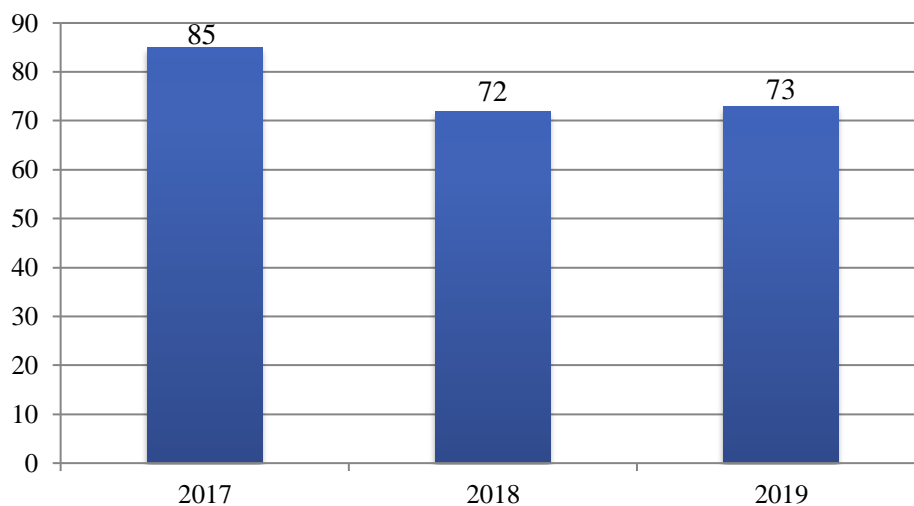
3.1. SYTUACJA GOSPODARCZA I FINANSE PUBLICZNE

Jednym ze wskaźników określających aktywność gospodarczą danej zbiorowości, jest liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących na danym terenie. W Brzostku pod koniec 2019 roku zarejestrowanych było 678 podmiotów gospodarki narodowej, w tym większość stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą – było ich 535. Podobnie sytuacja wyglądała w 2018 roku, kiedy to osób fizycznych prowadzących własną działalność było 522, natomiast wszystkich podmiotów prowadzących działalność – 656. Na przestrzeni lat 2017-2019 liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON w gminie Brzostek uległa systematycznemu zwiększeniu – w porównaniu do 2017 roku wzrost wyniósł 9,5%.

Wykres 2. Podmioty gospodarcze działające na terenie gminy Brzostek w latach 2017-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Spośród łącznej liczby podmiotów gospodarczych, jako nowo zarejestrowane figurowały 73 podmioty. W 2018 roku podmiotów tych zostało zarejestrowanych – 72, a w 2017 roku – 85. Dane w tym zakresie na przestrzeni lat 2017-2019 zostały przedstawione na poniższym wykresie.

Wykres 3. Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane w latach 2017-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Zgodnie z poniższą tabelą, prywatna działalność gospodarcza w gminie koncentruje się głównie na budownictwie (138 podmiotów) oraz handlu hurtowym i detalicznym, naprawie pojazdów samochodowych włączając w to motocykle (124 podmioty). Ważnymi sekcjami są również: transport i gospodarka magazynowa (86 podmiotów), przetwórstwo przemysłowe (52

podmioty) oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (29 podmiotów). Najmniej zarejestrowanych jest natomiast działalności związanych z dostawą wody, gospodarowaniem ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją (1 podmiot), edukacją (4 podmioty) oraz związana z kulturą, rozrywką i rekreacją (5 podmiotów).

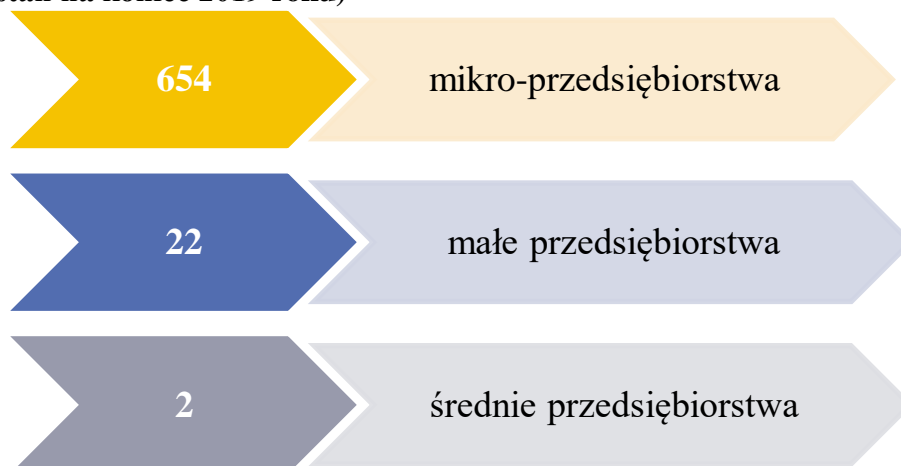
Tabela 4. Rodzaj prowadzonej działalności osób fizycznych w gminie Brzostek (stan na koniec 2019 roku)

SEKCJA	LICZBA PROWADZONYCH DZIAŁALNOŚCI
budownictwo	138
handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	124
transport i gospodarka magazynowa	86
przetwórstwo przemysłowe	52
działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	29
pozostała działalność usługowa	23
opieka zdrowotna i pomoc społeczna	18
działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	14
informacja i komunikacja	13
działalność finansowa i ubezpieczeniowa	11
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo, rybactwo	9
działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	8
działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	5
edukacja	4
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	1

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Największa ilość podmiotów gospodarczych działających w gminie Brzostek według klas wielkości to mikro-przedsiębiorstwa zatrudniające 0-9 pracowników - jest ich 654 (stan na koniec 2019 roku). Małych przedsiębiorstw zatrudniających 10-49 pracowników jest 22, natomiast średnich przedsiębiorstw zatrudniających 50-249 pracowników – 2. Na terenie Gminy nie znajdują się duże przedsiębiorstwa zatrudniające 250-999 pracowników.

Rysunek 4. Liczba podmiotów zarejestrowanych na terenie gminy Brzostek według klas wielkości (stan na koniec 2019 roku)

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

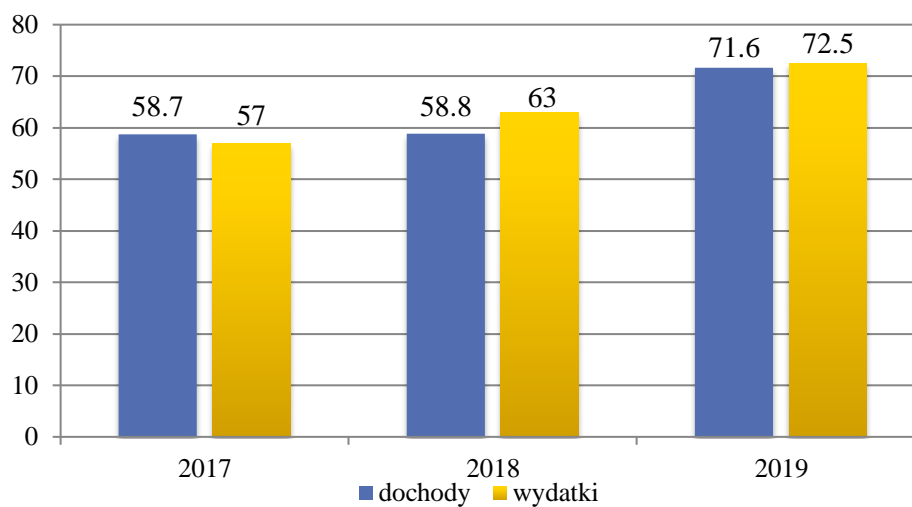
Dochodami Gminy są w szczególności:

- dochody własne,
- subwencja ogólna,
- dotacje celowe z budżetu państwa,
- środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej

Wydatki Gminy przeznaczone są na realizację zadań określonych w przepisach, a w szczególności na:

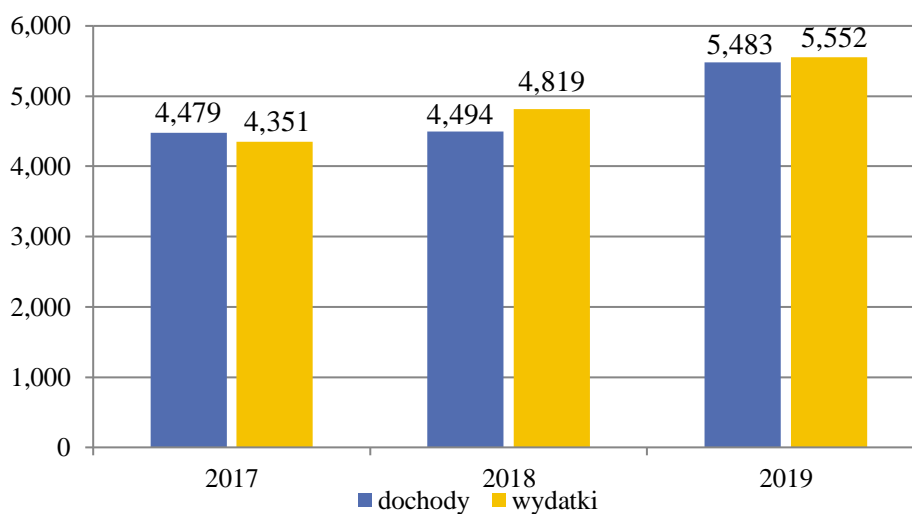
- zadania własne jednostek samorządu terytorialnego,
- zadania z zakresu administracji rządowej i inne zadania zlecone ustawami jednostkom samorządu terytorialnego,
- zadania przejęte przez jednostki samorządu terytorialnego do realizacji w drodze umowy lub porozumienia,
- zadania realizowane wspólnie z innymi jednostkami samorządu terytorialnego,
- pomoc rzeczową lub finansową dla innych jednostek samorządu terytorialnego, określoną odrębną uchwałą przez organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego,

Struktura wydatków i dochodów Gminy na przestrzeni lat 2017-2019 wykazuje tendencję wzrostową – od 2017 roku nastąpił wzrost wydatków (o 15,5 mln) oraz dochodów (o 12,9 mln). Jednocześnie możemy zauważyć, że wydatki Gminy w 2018 i 2019 roku przewyższały jej dochody.

Wykres 4. Dochody i wydatki Gminy ogółem w latach 2017-2019 (w milionach złotych)

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Dochody Gminy w 2019 roku w przeliczeniu na 1 mieszkańca wynosiły 5 483 zł, natomiast wydatki – 5 552 zł. Na przestrzeni lat 2017-2019 nastąpił wzrost zarówno dochodów tj. o 22,4%, jak i wydatków tj. o 27,6% Gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca.

Wykres 5. Dochody i wydatki Gminy na 1 mieszkańca na przestrzeni lat 2017-2019 (w złotych)

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

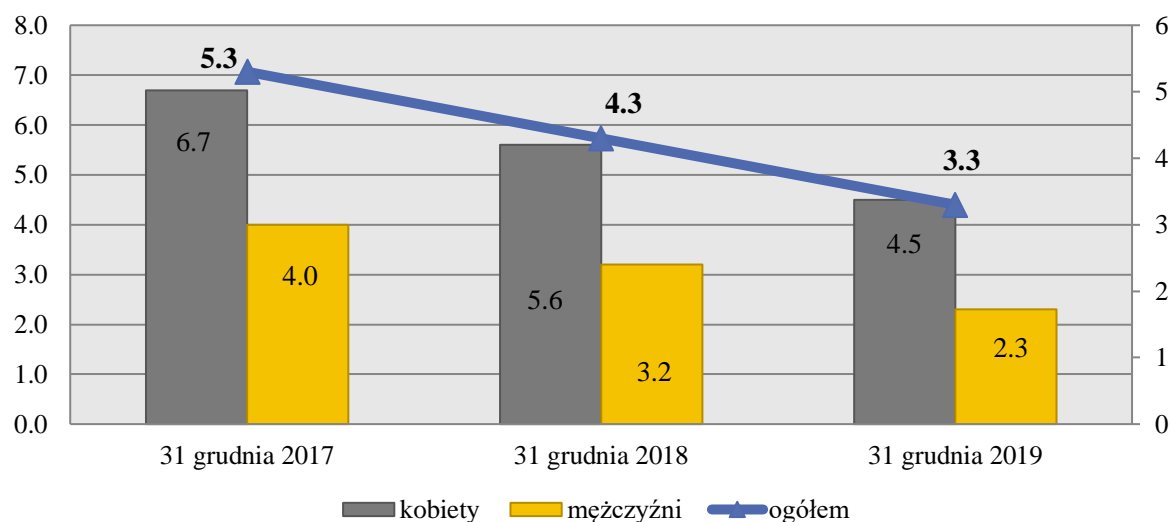
3.2. RYNEK PRACY

Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku w roku 2019 w Brzostku przedstawia się następująco:

- 21,9% jest w wieku przedprodukcyjnym - do 19 roku życia (2 853 osoby);
- 62,9% mieszkańców jest w wieku produkcyjnym – dla kobiet jest to między 20-59 rokiem życia, a dla mężczyzn między 20-64 (8 184 osoby);
- 15,2% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym – dla kobiet jest to 60 lat i więcej, natomiast dla mężczyzn 65 lat i więcej (1 973 osoby).

Na przestrzeni lat 2017-2019 obserwowany był znaczny spadek udziału bezrobotnych mieszkańców gminy Brzostek zarejestrowanych w PUP w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym. Pod koniec 2017 roku udział kształtował się na poziomie 5,3%, natomiast pod koniec 2019 spadł natomiast do 3,3%. W tym okresie liczba bezrobotnych kobiet była większa, niż liczba bezrobotnych mężczyzn.

Wykres 6. Udział bezrobotnych mieszkańców gminy Brzostek zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2017–2019 (w procentach)

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

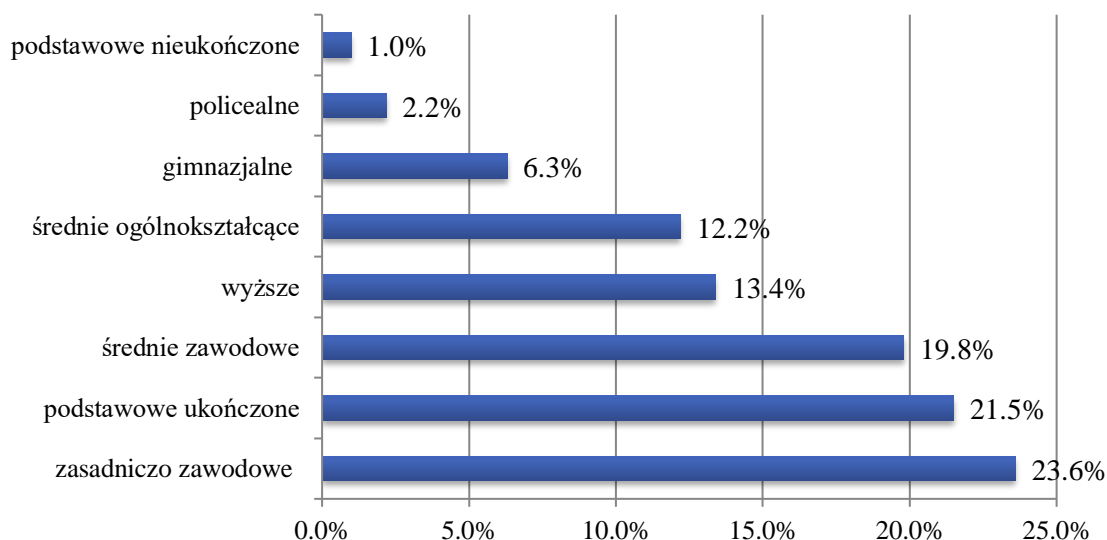
3.3. WYCHOWANIE I EDUKACJA

Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku struktura wykształcenia mieszkańców gminy Brzostek przedstawia się następująco:

- 13,4% ludności posiada wykształcenie wyższe,
- 2,2% wykształcenie policealne,
- 12,2% średnie ogólnokształcące,
- 19,8% średnie zawodowe,
- 23,6% zasadnicze zawodowe,
- 6,3% gimnazjalne,
- 21,5% podstawowe ukończone,
- 1,0% zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej.

W porównaniu do całego województwa podkarpackiego mieszkańcy Brzostka mają analogiczny poziom wykształcenia. Wśród kobiet mieszkających w Gminie największy odsetek ma wykształcenie podstawowe ukończone (22,8%) oraz średnie zawodowe (18,6%). Mężczyźni najczęściej mają wykształcenie zasadnicze zawodowe (29,5%) oraz średnie zawodowe (21,0%).

Wykres 7. Poziom wykształcenia mieszkańców gminy Brzostek

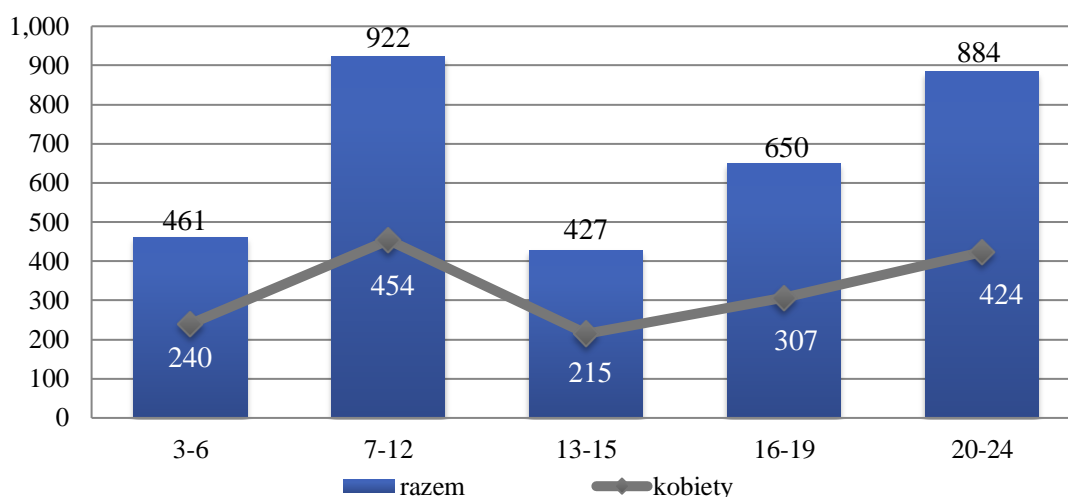

Źródło: Narodowy Spis Powszechny 2011

W wieku potencjalnej nauki (3-24 lata) w 2019 roku było 3 344 mieszkańców gminy. Kobiety stanowiły 49% osób w wieku nauki (1 640 osób), natomiast mężczyźni 51% (1 704 osoby). Rozpatrując kwestię ludności Gminy z podziałem na poszczególne edukacyjne grupy

wiekowe możemy zauważyć, że najwięcej osób miało w przedmiotowym roku 7-12 lat (922 osoby). Na drugim miejscu pod tym względem znalazły się osoby mające 20-24 lat (884 osoby), natomiast na trzecim mające 16-19 lat (650 osób). Ludność gminy według edukacyjnych grup wieku z podziałem na płeć w 2019 roku prezentuje poniższy wykres.

Wykres 8. Ludność gminy Brzostek według edukacyjnych grup wieku z podziałem na płeć w 2019 roku

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Na terenie gminy Brzostek funkcjonuje 10 publicznych szkół podstawowych, zespół szkół oraz publiczne przedszkole:

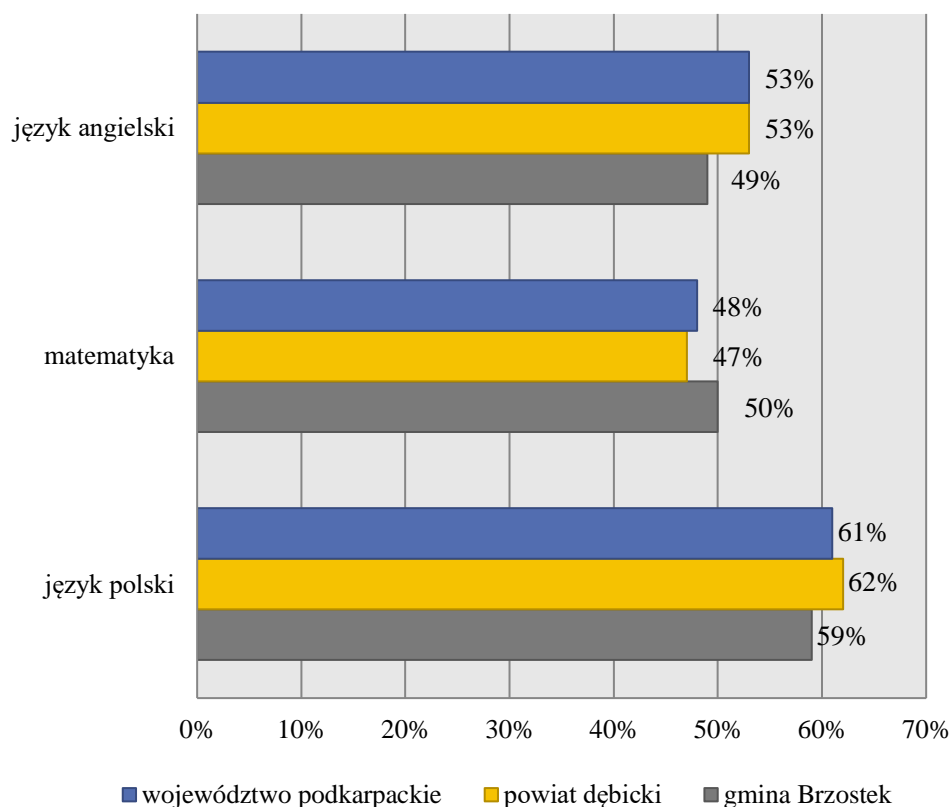
- Szkoła Podstawowa im. Komisji Edukacji Narodowej w Brzostku,
- Szkoła Podstawowa w Gorzejowej,
- Szkoła Podstawowa im. Danuty Siedzikówny w Grudnej Górnej,
- Szkoła Podstawowa im. Józefa Berka w Kamienicy Dolnej,
- Szkoła Podstawowa im. Grzegorza Piramowicza w Kamienicy Górnej,
- Szkoła Podstawowa im. Ks. dr Józefa Jałowego w Przeczycy,
- Szkoła Podstawowa w Smarżowej,
- Szkoła Podstawowa im. Adama Mickiewicza w Januszkowicach,
- Szkoła Podstawowa im. Tadeusza Kościuszki w Nawsiu Brzosteckim,
- Szkoła Podstawowa w Siedliskach-Bogusz,
- Zespół Szkół im. Jana Pawła II w Brzostku,
- Przedszkole w Brzostku.

Na poniższym wykresie przedstawione zostały wyniki egzaminu ósmoklasisty uczniów z gminy Brzostek w porównaniu do wyników uczniów z całego powiatu

i województwa. Z zebranych danych wynika, że uczniowie z gminy Brzostek uzyskali podobne wyniki do uczniów z powiatu i województwa ze wszystkich przedmiotów, jednak w stosunku do uczniów z całego województwa i powiatu uczniowie z gminy prezentowali się nieco lepiej z matematyki, natomiast nieco gorzej z języka polskiego i angielskiego.

Wykres 9. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2019 roku uczniów z terenu gminy Brzostek, powiatu dębickiego i województwa podkarpackiego

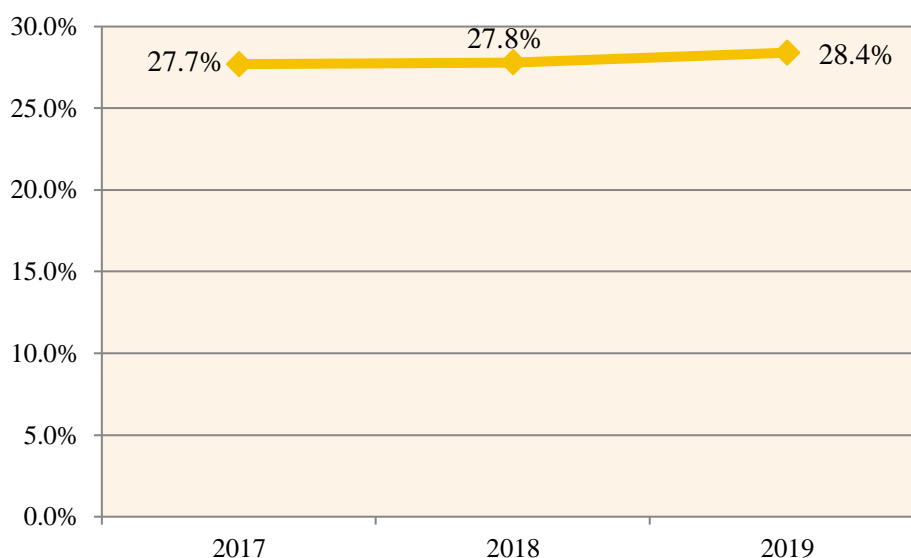
Źródło: <https://www.oke.krakow.pl/>

Finansowanie działań oświatowych odbywa się na podstawie przyznawanych subwencji. Subwencja oświatowa jest ustalana na finansowanie zadań oświatowych realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego, o których mowa w ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty z wyłączeniem zadań związanych z dowozem uczniów oraz zadań związanych z prowadzeniem przedszkoli ogólnodostępnych i oddziałów ogólnodostępnych w przedszkolach z oddziałami integracyjnymi oraz zadań związanych z prowadzeniem innych form wychowania przedszkolnego. Wielkość części oświatowej subwencji ogólnej dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego ustala corocznie ustawa budżetowa. łącznej kwoty części oświatowej subwencji ogólnej, nie mniejszej niż przyjęta w ustawie budżetowej w roku bazowym, skorygowanej o kwotę innych wydatków z tytułu zmiany realizowanych zadań oświatowych.

W 2017 roku wydatki na oświatę i wychowanie wyniosły 15 800 757 zł, w 2018 roku kształtowały się na poziomie 17 543 736 zł, natomiast w 2019 roku były one równe 20 596 667 zł.

Znaczny odsetek wydatków gminy Brzostek przeznaczony zostaje co roku na oświatę i wychowanie. Na przestrzeni lat 2017-2019 możemy zauważyć wzrost udziału wydatków z budżetu Gminy na ten cel. W 2017 roku wydatki te stanowiły 27,7%, w 2018 roku – 27,8%, natomiast w 2019 roku – 28,4% wszystkich wydatków Gminy. W porównaniu do roku 2017, w roku 2019 nastąpił wzrost wydatków na powyższy cel o 0,7 pp.

Wykres 10. Udział wydatków z budżetu gminy Brzostek na oświatę i wychowanie w latach 2017-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

4. KULTURA, SPORT I REKREACJA

Działalność kulturalną na terenie Gminy prowadzi Centrum Kultury i Czytelnictwa w Brzostku, w ramach którego działa Dom Kultury oraz Gminna Biblioteka Publiczna wraz z trzema filiami w Grudnej Górnej, Kamienicy Górnej oraz Siedliskach-Bogusz.

Według danych GUS w 2019 roku księgozbiór Biblioteki wynosił 48 718 woluminów – w porównaniu do 2017 roku liczba ta zwiększyła się o 1,6%. W 2019 roku zarejestrowano 1 776 czytelników – w stosunku do lat poprzednich jest to mniejsza liczba. Wypożyczono na zewnątrz 34 127 woluminów – w porównaniu do 2018 roku liczba ta zmniejszyła się o 4,4%. Powyższe dane obrazuje tabela nr 5.

Tabela 5. Dane dotyczące czytelnictwa w gminie Brzostek w latach 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
księgozbiór	47 931	47 808	48 718
czytelnicy w ciągu roku	1 831	1 889	1 776
wypożyczenia księgozbioru na zewnątrz	33 271	35 680	34 127

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

W Domu Kultury w Brzostku prowadzone są zajęcia edukacji kulturalnej i artystycznej dla dzieci i młodzieży: taneczne, plastyczne, muzyczne (instrumentalne i wokalne). Działalność prowadzi dziecięca grupa teatralna "Biedronki" oraz młodzieżowa grupa teatralna "ArTystokraci". Dom kultury organizuje projekcje filmowe, występy artystyczne, konkursy. Działa przy nim i odnosi sukcesy Kapela Ludowa Zastawnych. Działalność kulturalna wśród dzieci i młodzieży prowadzona jest w szkołach podstawowych poprzez wszelkiego rodzaju grupy recytatorskie, teatrzyki dla dzieci i młodzieży.

W 2019 roku Dom Kultury zorganizował 22 imprezy kulturalne, w których wzięło udział 4 520 mieszkańców Gminy. W porównaniu do 2018 roku liczba imprez zmniejszyła się o 40,5%, natomiast liczba uczestników spadła o 12,2%.

Tabela 6. Dane dotyczące imprez kulturalnych w gminie Brzostek w latach 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba organizowanych imprez	32	37	22
liczba uczestników	4 307	5 150	4 520

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Wśród zabytków wartych obejrzenia wymienić można:

- neoklasycystyczny kościół parafialny w Brzostku,
- budynek magistratu pochodzący z połowy XIX wieku,
- murowana karczma z końca XVIII,
- synagoga żydowska,
- cmentarze wojskowe z I wojny światowej,
- kościół parafialny św. Grzegorza w Gorzejowej,
- zespół dworski z parkiem krajobrazowym z drugiej połowy XVIII wieku w Januszkowicach,
- kaplica dworska (obecnie cmentarna) wraz z dzwonnica z 1857 roku,
- neogotycka kaplica z 1890 roku we wsi Klecie,
- kościół parafialny pod wezwaniem Matki Bożej Wniebowziętej w Przeczycy,

- kościół p.w. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny w Siedliskach-Bogusz.

W 2017 roku wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego wyniosły 960 880 zł, w 2018 roku kształtowały się na poziomie 1 022 600 zł, natomiast w 2019 roku były one równe 1 147 810 zł – w porównaniu do 2017 roku zauważalny jest wzrost wydatków na ten cel o 19,5%.

Gmina Brzostek jest wspaniałym miejscem do organizowania wycieczek pieszych i rowerowych. Posiada cztery trasy rowerowe o łącznej długości prawie 70 km. Zostały one wytyczone przez Towarzystwo Miłośników Ziemi Brzosteckiej:

1. Trasa rowerowa „Doliną Gogołówki”,
2. Trasa rowerowa „Brzostecką doliną Wisłoki”,
3. Trasa rowerowa „Mała pętla”,
4. Trasa rowerowa „Duża pętla”.

Na terenie gminy Brzostek znajduje się także Ośrodek Sportu i Rekreacji, którego zadaniem jest m.in. zarządzanie i gospodarowanie obiektami i urządzeniami sportowo-rekreacyjnymi będącymi własnością gminy Brzostek, a także realizacja zadań gminy Brzostek w zakresie kultury fizycznej i sportu w sposób zapewniający efektywne wykorzystanie powierzonego mienia oraz optymalne zaspokajanie potrzeb mieszkańców gminy w tym zakresie. Na infrastrukturę sportowo-rekreacyjną w gminie składają się następujące obiekty:

- hala widowiskowo-sportowa,
- kompleks sportowy Orlik 2012,
- siłownia sportowa,
- stadion sportowy,
- boisko piłkarskie w Siedliskach-Bogusz,
- rodzinny plac rekreacyjny.

5. OCHRONA ZDROWIA

W Gminie funkcjonuje Samodzielny Gminny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Brzostku, który został utworzony Uchwałą Rady Gminy w Brzostku Nr VI/62/03 z dnia 28 maja 2003 roku. Zakład rozpoczął działalność 1 stycznia 2004 roku, a jego siedzibą jest Gminny Ośrodek Zdrowia w Brzostku i Ośrodek Zdrowia w Smarżowej. SGPZOZ w Brzostku prowadzi działalność leczniczą polegającą na udzielaniu świadczeń zdrowotnych,

do zachowania, ratowania, przywracania lub poprawie zdrowia oraz innych działań medycznych wynikających z procesu leczenia lub przepisów odrębnych regulujących zasady ich wykonywania. W Brzostku funkcjonuje także druga placówka świadcząca opiekę medyczną dla mieszkańców, tj. Centrum Medyczne S-Med.

W ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w 2019 roku udzielono łącznie 60 456 porad – ich liczba w porównaniu do 2017 roku zwiększyła się o 12,9%. W zakresie podstawowej opieki zdrowotnej w 2019 roku udzielono 57 242 porady – liczba ta w porównaniu do 2017 roku wzrosła o 37,8%. Na terenie Gminy znajdują się 3 apteki ogólnodostępne – liczba osób na jedną aptekę to 4 337. Powyższe dane obrazuje tabela nr 7.

Tabela 7. Ochrona zdrowia na terenie gminy Brzostek w latach 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba porad w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej	53 545	63 781	60 456
liczba porad w ramach podstawowej opieki zdrowotnej	41 532	52 505	57 242
liczba przychodni	2	3	3
liczba osób przypadających na 1 przychodnię	6 546	4 364	4 337
liczba aptek ogólnodostępnych	3	3	3

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

6. POTENCJAŁ DO ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

6.1. WSPÓŁPRACA Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI I STOWARZYSZENIAMI

Organizacje pozarządowe to wszystkie podmioty, które nie są organami lub jednostkami podległymi administracji publicznej (rządowej i samorządowej), oraz których działalność nie jest nastawiona na osiągnięcie zysku. Do roli organizacji pozarządowych można zaliczyć: budowę kapitału społecznego przez tworzenie sieci powiązań międzyludzkich, mobilizację grup społecznych i jednostek do większej aktywności „obywatelskiej, politycznej, kulturalnej, artystycznej czy religijnej”⁶. Oprócz wspomnianych, ważną rolę omawianych instytucji jest

⁶ J. Oniszczyk, *Współczesne państwo w teorii i praktyce. Wybrane elementy*, s. 269.

dostawa usług, nieopłacalnych z punktu widzenia sektora prywatnego oraz takich, których nie jest w stanie, z racji braku odpowiednich narzędzi, dostarczyć państwo. Zadaniem takich grup jest między innymi zapewnienie dóbr i usług w dążeniu do poprawy warunków ekologicznych, opieki zdrowotnej, przeciwdziałanie łamaniu praw człowieka, a także walka z głodem⁷.

Co roku w gminie Brzostek jest uchwalany *Program Współpracy Gminy Brzostek z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego*. Głównym celem Programu jest kształtowanie demokratycznego ładu społecznego w środowisku lokalnym, poprzez budowanie i umacnianie partnerstwa pomiędzy samorządem, a organizacjami pozarządowymi. Celami szczegółowymi Programu są:

- podejmowanie i inicjowanie różnorodnych form współdziałania gminy Brzostek z organizacjami pozarządowymi dla efektywnej realizacji zadań publicznych w obszarze pożytku publicznego,
- dążenie do wywoływania potrzeby społecznej partycypacji mieszkańców, zmierzające do ciągłej poprawy jakości życia,
- wspieranie i podtrzymywanie dialogu pomiędzy gminą Brzostek, a organizacjami pozarządowymi,
- wytyczenie jasnych, przejrzystych i akceptowalnych zasad współpracy między sektorami, opierających się na wzajemnym doświadczeniu i zdobytej wiedzy,
- analizowanie i ocenianie rezultatów współpracy,
- otwarcie na innowacyjność, konkurencyjność poprzez umożliwienie organizacjom pozarządowym indywidualnego wystąpienia z oferta realizacji projektów konkretnych zadań publicznych, które obecnie prowadzone są przez samorząd.
- wspieranie inicjatyw kultywujących pamięć o zasłużonych dla miasta, gminy i kraju wybitnych postaciach, miejscach i wydarzeniach historycznych, ochrona popularyzacji tradycji i dziedzictwa kulturowego gminy Brzostek,
- wspieranie projektów mających na celu wydawanie niskonakładowych, niekomercyjnych publikacji poświęconych kulturze lub historii gminy,
- pomoc w organizacji konferencji, seminariów, spotkań poświęconych tematyce kultury, ochrony dóbr i dziedzictwa kulturowego gminy Brzostek.

W 2019 roku Stowarzyszenie na Rzecz Osób Potrzebujących „Nieść Nadzieję” prowadziło Środowiskowy Dom Samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

⁷ M. Yaziji, J. Doh, *Organizacje pozarządowe a korporacje*, s. 15.

Kwota przyznanej na ten cel dotacji wyniosła 763 980,00 złotych. Środki finansowe na ten cel pochodziły z budżetu Wojewody Podkarpackiego. W ramach aktywizacji organizacji pozarządowych udzielono dotacji na zadanie krzewienia tradycji lokalnych dla koła gospodyń. W 2019 roku dofinansowanie otrzymały także następujące kluby sportowe działające na terenie gminy Brzostek:

- Ludowy Klub Sportowy „Brzostowianka”,
- Uczniowski Klub Sportowy Kyokushin Karate,
- Klub Sportowy „Siedliska-Bogusz”.

Ponadto na terenie Gminy działa 11 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych w miejscowościach: Brzostek, Bukowa, Grudna Dolna, Grudna Górna, Januszkowice-Działy, Januszkowice-Wieś, Nawsie Brzosteckie, Opacionka, Skurowa, Siedliska-Bogusz, Zawadka Brzosteczka, które zapewniają bezpieczeństwo i wspomagają działania Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Dębicy. Dodać należy, iż trzy spośród w/w jednostek OSP, tj. Siedliska-Bogusz, Nawsie Brzosteckie i Brzostek są włączone do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego.

6.2. POMOC SPOŁECZNA

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Główną jednostką wykonującą zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie Gminy jest Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brzostku. Według Statutu Ośrodka Pomocy Społecznej w Brzostku zatwierdzonego Uchwałą Nr XXXIX/300/18 z dnia 20 marca 2018r. (ze zm.), celem Ośrodka jest *umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.*

Ośrodek realizuje zadania własne gminy, zadania zlecone gminie przez administrację rządową z zakresu pomocy społecznej, zadania wynikające z rozeznaczonych potrzeb gminy, bądź z rządowych programów pomocowych na podstawie i w granicach obowiązujących aktów prawnych, a w szczególności:

- ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
- ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym,

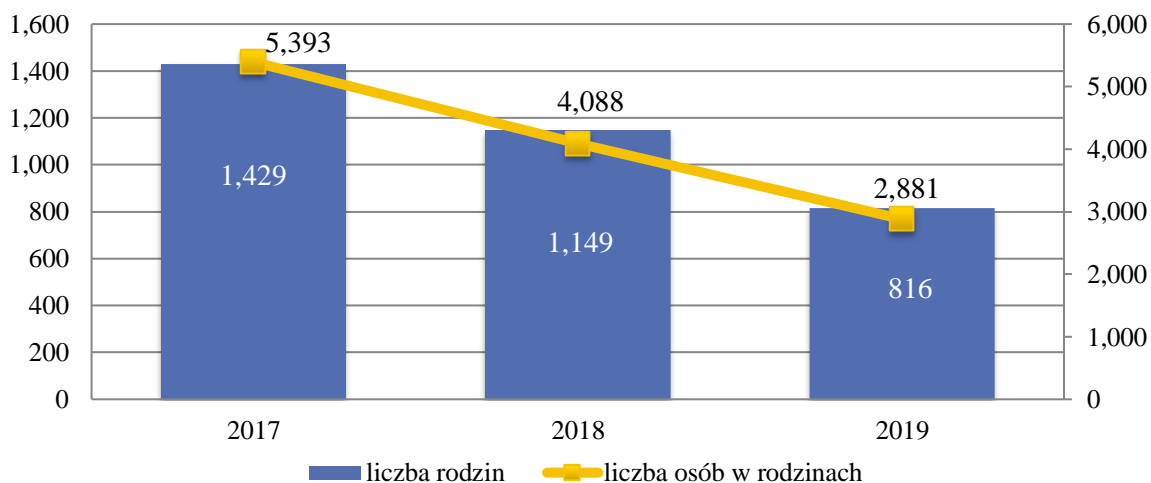

- uchwały nr 140 Rady Ministrów z dnia 15 października 2018 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023,
- ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych,
- ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
- ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego,
- ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
- ustawy z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny.

Na koniec 2019 roku w Miejsko-Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Brzostku zatrudnionych było 33 pracowników, w tym: kadra kierownicza – 2 etaty, pracownicy socjalni – 7 etatów, opiekunki środowiskowe – 14 etatów, główny księgowy – 1 etat, aspirant pracy socjalnej – 1 etat, specjalista ds. kadr – 0,5 etatu, specjalista ds. ubezpieczeń i płac – 0,5 etatu, asystent rodziny – 2 etaty, pracownicy obsługujący świadczenia rodzinne i fundusz alimentacyjny – 2,5 etatu, pracownik administracyjny – 1 etat, goniec – 0,75 etatu.

Możemy zauważyć, iż liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w gminie Brzostek na przestrzeni lat 2017-2019 uległa zmniejszeniu. W 2019 roku z pomocy skorzystało 816 rodzin – to o 42,9% mniej niż w 2017 roku oraz o 29% mniej niż w 2018 roku. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w gminie Brzostek na przestrzeni lat 2017-2019 została przedstawiona na poniższym wykresie.

Wykres 11. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w gminie Brzostek w latach 2017-2019

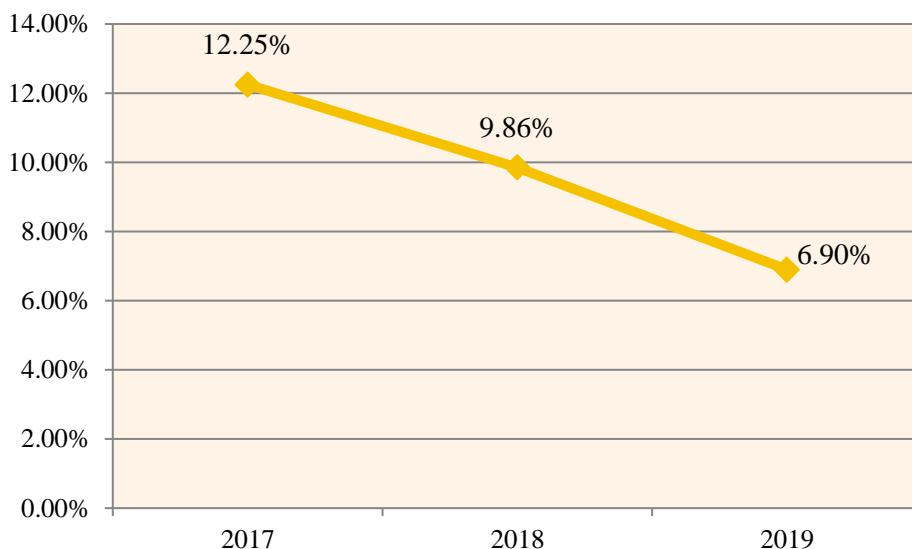

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

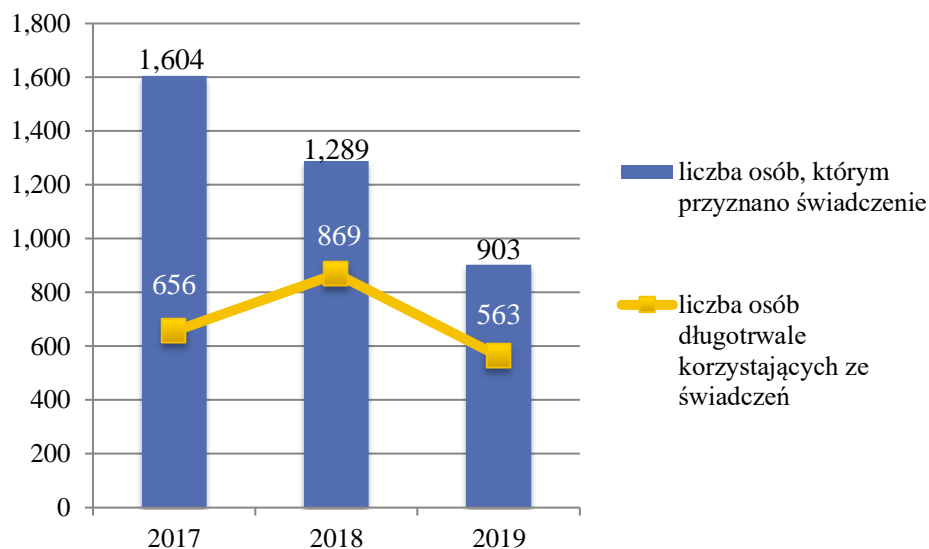
Liczba pobierających świadczenia pomocy społecznej na tysiąc mieszkańców określana jest jako wskaźnik deprywacji lokalnej. Na przestrzeni lat 2017-2019 wartość tego wskaźnika zmniejszyła się z 12,25% w 2017 roku, do 6,90% w 2019 roku, co daje różnicę 5,35 pp. Dane w tym zakresie zaprezentowane zostały na poniższym wykresie.

Wykres 12. Wskaźnik deprywacji lokalnej na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

W 2019 roku świadczenie z pomocy społecznej zostało przyznane 903 osobom – w porównaniu do 2017 roku liczba ta zmniejszyła się aż o 701 osób. W przypadku długotrwale korzystających ze świadczeń liczba ta osiągnęła poziom 563 osób. Osoby długotrwale korzystające ze świadczeń w stosunku do ogółu osób, którym przyznano świadczenie stanowią 62,3%.

Wykres 13. Liczba osób, którym przyznano świadczenie, liczba osób długotrwale pobierająca świadczenie w latach 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 i 2018 rok

Różnice w zakresie płci osób długotrwale pobierających świadczenie w 2019 roku są widoczne – mężczyźni stanowili 45,8% wszystkich osób, którym świadczenie to zostało przyznane (258 osób), natomiast kobiety – 54,2% (305 osób). Z poniższej tabeli wynika, że na przestrzeni lat 2017-2019 odsetek mężczyzn długotrwale pobierających świadczenie uległ wzrostowi – z 39,9% w 2017 roku do 45,8% w 2019 roku, natomiast odsetek kobiet maleje – z 60,1% w 2017 roku do 54,2% w 2019 roku.

Tabela 8. Liczba osób długotrwale pobierających świadczenie w latach 2017-2019 w podziale na płeć

płeć	2017	2018	2019
kobiety	394	484	305
mężczyźni	262	385	258
ogółem	656	869	563

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 i 2018 rok

Z pomocy społecznej w postaci świadczeń pieniężnych w 2019 roku skorzystało 445 osób, natomiast w postaci świadczeń niepieniężnych 478 osób. Spośród korzystających z pomocy społecznej, zauważyć można spadek liczby rodzin zarówno w przypadku świadczeń pieniężnych, jak i niepieniężnych. W roku 2019 liczba rodzin korzystających ze świadczeń pieniężnych w porównaniu do 2017 roku spadła o 37,2%. W przypadku świadczeń niepieniężnych zauważalny jest wyższy spadek liczby rodzin, który wyniósł 48% (w stosunku do 2017 roku).

Tabela 9. Liczba świadczeń pieniężnych i niepieniężnych przyznanych z pomocy społecznej w Brzostku w latach 2017-2019

rodzaj świadczenia	2017		2018		2019	
	osoby	rodziny	osoby	rodziny	osoby	rodziny
świadczenia pieniężne	726	677	592	585	445	425
świadczenia niepieniężne	887	473	744	413	478	246

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 i 2018 rok

W 2019 roku w gminie Brzostek najczęściej występującymi przyczynami trudnej sytuacji życiowej rodzin, a jednocześnie powodami ubiegania się o pomoc społeczną, wskazanymi przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej były kolejno: ubóstwo (299 rodzin), długotrwała lub ciężka choroba (294 rodziny), niepełnosprawność (168 rodzin) oraz bezrobocie (142 rodziny).

Tabela 10. Powody udzielania świadczeń w latach 2017-2019 – liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej

Lp.	powód udzielenia świadczeń	2017	2018	2019
1	ubóstwo	727	525	299
2	bezrobocie	630	443	142
3	niepełnosprawność	147	179	168
4	długotrwała lub ciężka choroba	192	298	294
5	alkoholizm	39	29	23
6	potrzeba ochrony macierzyństwa	0	0	49
	w tym wielodzietność	0	0	48
7	bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	216	186	98
	w tym rodziny niepełne	brak danych	139	54
	w tym rodziny wielodzietne		48	35
8	trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	1	0	1
9	przemoc w rodzinie	15	11	8
10	bezdомność	0	0	1
11	sieroctwo	0	0	0
12	narkomania	1	0	0
13	zdarzenia losowe	1	7	35
14	klęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	5

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019, 2018 i 2017 rok

W 2019 roku przeprowadzono wywiady środowiskowe z 903 osobami. Liczba osób, z którymi przeprowadzono takie wywiady w porównaniu do 2017 zmalała o 43,7%, natomiast w stosunku do 2018 roku zmniejszyła się o 29,9%.

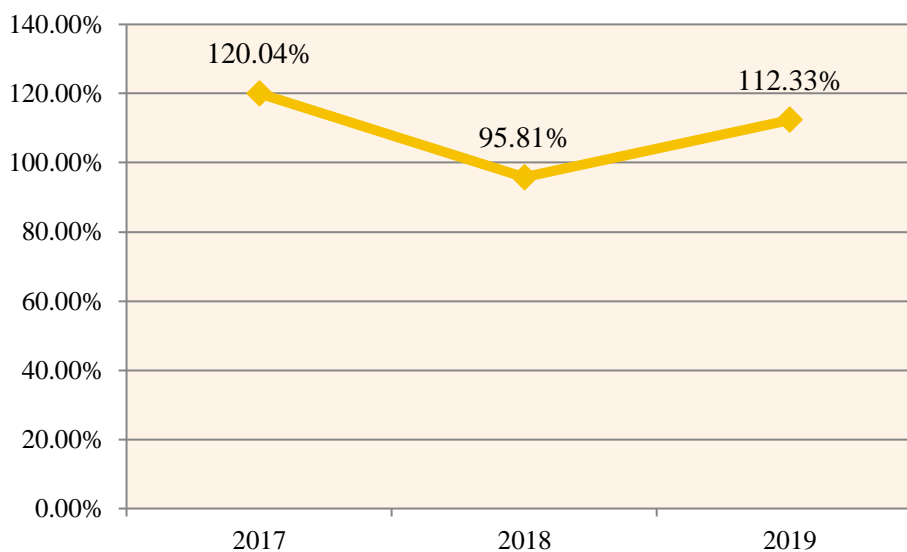
Tabela 11. Liczba osób i osób w rodzinach, z którymi przeprowadzono wywiady środowiskowe w latach 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba osób ogółem	1 604	1 289	903
liczba rodzin ogółem	918	789	527
liczba osób w rodzinach	3 214	2 601	1 629

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019, 2018 i 2017 rok

Wskaźnik pracy socjalnej, czyli stosunek liczby rodzin objętych pracą socjalną do rodzin osób, którym przyznano świadczenie pomnożony przez 100%, kształtował się w 2019 roku na poziomie 112,33%. W porównaniu do 2018 roku wskaźnik ten wzrósł o 16,52 pp.

Wykres 14. Wskaźnik pracy socjalnej na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

6.3. ZASOBY INSTYTUCJONALNE W ZAKRESIE ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Poniżej przedstawione zostały wszystkie zasoby instytucjonalne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych funkcjonujące na terenie gminy Brzostek. Należą do nich:

- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- placówki oświatowe,
- placówki ochrony zdrowia,
- Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- Ośrodek Sportu i Rekreacji,
- Gminne Centrum Kultury i Czytelnictwa,
- organizacje pozarządowe,
- Środowiskowy Dom Samopomocy,
- Warsztaty Terapii Zajęciowej,
- Punkt Konsultacyjny dla ofiar przemocy w rodzinie,
- Telefon Zaufania dla ofiar przemocy w rodzinie.

6.4. PROBLEMY I OCZEKIWANIA SPOŁECZNE WEDŁUG RESPONDENTÓW ANKIETY

Problemy społeczne Gminy Brzostek, oprócz analizy dostępnych źródeł statystycznych diagnozowano także za pomocą ankiety przeprowadzonej wśród społeczności lokalnej. W badaniu wzięło udział 60 respondentów, w tym 43 kobiety oraz 17 mężczyzn.

Ankietowani wypełniali ankietę wielokrotnego wyboru i odpowiadali na pytania dotyczące najważniejszych problemów społecznych zidentyfikowanych na terenie Gminy.

Na pytanie: jakie problemy społeczne dzieci i młodzieży uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej Gminy? najwięcej respondentów (29 osób) uznało, że jest nim brak zorganizowanych form spędzania wolnego czasu, a 24 osoby wskazało na : bezproduktywne spędzanie wolnego czasu. Poza tym ankietowani wskazali, że wśród młodzieży poważnym problemem jest używanie alkoholu i narkotyków (29 odpowiedzi) a także brak pozytywnych wzorców i autorytetów (15 wskazań).

Na pytanie dotyczące problemów społecznych dotyczących rodziny zamieszkujące Gminę aż 27 osób wskazało na alkoholizm, 18 osób – nieporadność życiową a także niski

poziom wzajemnej pomocy między rodzinami (14 odpowiedzi). Poza tym, wg. respondentów występuje zanik tradycyjnych form spotkań rodzinnych (12 odpowiedzi), bezrobocie i ubóstwo (w sumie 21 wskazań).

Kolejne pytanie dotyczyło problemów dotyczących osoby starsze. Jak wykazali ankietowani najpoważniejszym problemem seniorów zamieszkujących Gminę jest samotność osób starszych (36 odpowiedzi), niepełnosprawność i niezdolność do samoobsługi (38 odpowiedzi), izolacja rodzinna (17 odpowiedzi) oraz brak zorganizowanych form spędzania wolnego czasu (14 wskazań).

Na pytanie: jakie problemy społeczne w obszarze opieki zdrowotnej uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie Gminy? najwięcej osób wskazało na małą liczbę lekarzy specjalistów (47 osób) oraz ograniczoną liczbę wizyt domowych lekarza u osoby przewlekle chorej (31 odpowiedzi) oraz długi okres oczekiwania na usługi medyczne (17 wskazań).

W odniesieniu do problemów społecznych w obszarze edukacji respondenci wskazali, iż jest nim przede wszystkim brak wykorzystania bazy szkolnej w czasie wolnym od nauki (33 odpowiedzi), niedostateczne wsparcie psychologiczno – pedagogiczne (27 odpowiedzi) a także brak wystarczającej ilości placówek wychowania przedszkolnego (13 odpowiedzi).

W obszarze kultury i sportu ankietowani wskazani, że największym problemem jest tutaj brak świetlic (29 odpowiedzi), niewykorzystanie potencjału utalentowanej młodzieży (21 wskazań) oraz zbyt mało imprez i wydarzeń lokalnych (22 odpowiedzi).

Respondenci zostali poproszeni również o to, by wskazali najważniejsze, ich zdaniem kwestie do rozwiązania na terenie Gminy.

Udzielone odpowiedzi ilustruje poniższa tabela:

1	Utworzenie punktu informacyjnego w gminie oferującego usługi doradztwa zawodowego i pośrednictwa pracy	5,86
2	Mobilny punkt pomocy specjalistycznej dla osób uzależnionych	6,50
3	Dzienny Dom Pomocy Społecznej	7,58
4	Likwidacja barier architektonicznych w urzędach	6,22
5	Mieszkania chronione, lokale socjalne	5,77
6	Usługi opiekuńcze dla osób starszych i/lub niepełnosprawnych	6,47
7	Stworzenie sieci pomocy sąsiedzkiej	6,88
8	Założenie grupy wsparcia dla osób niepełnosprawnych	6,60
9	Założenie grupy wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie	6,41
10	Organizacja miejsc zakwaterowania dla sprawców przemocy	4,43
11	Założenie wolontariatu	5,20
12	Finansowanie płatnych szczepionek dla dzieci	5,77

13	Zwiększenie dostępu do lekarzy specjalistów (kardiolog, diabetolog, onkolog)	9
14	Pomoc psychologa/terapeuty, profilaktyka uzależnień dla dzieci, młodzieży i dorosłych	7,98
15	Stypendia dla dzieci z ubogich rodzin	6,41
16	Zapewnienie dostępu do pedagoga, logopedy i opieki medycznej w szkołach i przedszkolach	7,81
17	Wydłużenie czasu pracy przedszkoli	6,26
18	Poszerzenie oferty o oddział żłobkowy	6,41
19	Zwiększenie ilości obiektów sportowo-rekreacyjnych na terenie placówek oświatowych	5,74
20	Potrzeba pedagogizacji rodziców i dzieci	6,13

Jak wynika z w/w odpowiedzi mieszkańcy stwierdzili, iż najważniejszą kwestią społeczną pozostającą do rozwiązania jest zwiększenie dostępu do lekarzy specjalistów. Równie ważnym problemem jest objęcie większym wsparciem seniorów m.in. poprzez utworzenie dziennego domu pomocy społecznej, utworzenie sieci pomocy sąsiedzkiej. Bardzo ważne, z punktu widzenia respondentów, jest także zapewnienie dostępu do pedagoga, logopedy w szkołach i przedszkolach oraz likwidacja barier architektonicznych w placówkach użyteczności publicznej. Należy również zwiększyć dostępność psychologa, czy też specjalisty ds. uzależnień dla mieszkańców Gminy.

III. KIERUNKI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Na podstawie obowiązujących lub opracowywanych programów oraz w wyniku prac Zespołu ds. opracowania Strategii, w odniesieniu do każdej z dziedzin planowania strategicznego przeprowadzono analizy diagnostyczne, w skład których wchodzi:

- charakterystyka dziedziny, skali problemu i działań interwencyjnych,
- analiza SWOT⁸,

⁸ Analiza SWOT wskazuje czynniki mające wpływ na możliwości interwencji, w podziale na mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia. Mocne i słabe strony to czynniki wewnętrzne (GMK), takie na które mamy wpływ i takie które odnoszą się do teraźniejszości; szanse i zagrożenia to czynniki zewnętrzne (województwo, kraj, Europa), takie na które mamy niewielki wpływ i takie które mogą odnosić się do przyszłości.

- charakterystyka głównych obszarów problemowych,
- wskazanie najważniejszych obszarów powiązań.

W oparciu o wnioski wynikające z diagnozy, sformułowano dla każdej z dziedzin cele strategiczne i operacyjne. Dla każdego z celów operacyjnych określone zostały działania, podmioty realizujące, źródła finansowania oraz wskaźniki realizacji.

1. DZIEDZINY PLANOWANIA STRATEGICZNEGO

1.1. WSPIERANIE RODZINY

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do ich wypełniania. Wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego. Wsparcie rodziny polega w szczególności na:

1. wzmocnieniu roli i funkcji rodziny,
2. rozwijaniu umiejętności opiekuńczo - wychowawczych rodziny,
3. podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
4. pomocy w integracji rodziny,
5. przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
6. dążeniu do reintegracji rodziny,
7. pracy z rodziną,
8. pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.

Wszystkie jednostki pomocowe działające na terenie Gminy w określony sposób zajmują się wspieraniem rodziny w różnych obszarach jej funkcjonowania, a ich integralne, holistyczne oddziaływania pozwalają uzyskać zamierzone efekty i wprowadzić istotne zmiany w zakresie funkcjonowania instytucji rodziny. Główną jednostką organizacyjną zajmującą się szeroko rozumianym wspieraniem rodziny stanowi Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brzostku, który służy pomocą rodzinom z Gminy znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej. Prowadzi działania zmierzające do zaspokojenia ich niezbędnych potrzeb i umożliwiające życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

W dalszej części dokumentu przedstawione zostały dane dotyczące liczby rodzin korzystających z pomocy i wsparcia instytucji zajmujących się wspieraniem rodziny oraz podejmowane przez te instytucje działania.

Gminny Program Wsparcia Rodziny dla Gminy Brzostek na lata 2019-2021 został przyjęty Uchwałą Rady Miejskiej w Brzostku z dnia 26 lutego 2019 roku. Zakłada on realizację następującego celu głównego: *wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji związanych z opieką, wychowaniem i skuteczną ochroną dzieci, a także prowadzenie profilaktyki w środowisku lokalnym w zakresie promowania społecznie pożądanego modelu rodziny.*

Cele szczegółowe programu to:

1. Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego poprzez dostarczenie usług i świadczeń rodzinom żyjącym w trudnych warunkach materialnych.
2. Kształtowanie i wzmacnianie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu tych funkcji.
3. Budowanie sieci wsparcia dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.
4. Podnoszenie kwalifikacji pracowników instytucji i podmiotów działających na rzecz dziecka i rodziny.
5. Podnoszenie świadomości i wiedzy społeczności lokalnej z zakresu systemu wspierania rodziny i roli rodziny jako naturalnego środowiska wychowawczego.

W 2019 roku zostało przyznanych łącznie 2 112 świadczeń rodzinom posiadającym jedno dziecko, 11 687 świadczeń rodzinom z dwójką dzieci, 15 224 świadczenia rodzinom z trójką dzieci oraz 20 453 świadczenia rodzinom z czwórką lub większą liczbą dzieci. Szczegółowe dane w zakresie liczby przyznanych świadczeń niepieniężnych oraz pieniężnych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 12. Typy rodzin z dziećmi objętych pomocą społeczną w formie świadczeń w 2019 roku

typ rodzin	liczba świadczeń niepieniężnych	liczba świadczeń pieniężnych	liczba świadczeń ogółem
jedno dziecko	1 779	333	2 112
dwoje dzieci	11 238	449	11 687
troje dzieci	14 967	257	15 224
czworo i więcej dzieci	20 217	236	20 453

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

W 2019 roku z zasiłku rodzinnego skorzystało 748 osób na łączną kwotę 1 784 167,37 zł – to o 36 osób mniej niż w 2018 roku. Osoby, które mają prawo do zasiłku rodzinnego na dziecko mogą, jeśli spełniają określone ustawowo warunki, otrzymać dodatki do zasiłku rodzinnego. Dodatek z tytułu urodzenia dziecka w 2019 roku został przyznany 57 osobom na kwotę 57 000 zł – to o 18 osób mniej niż w roku wcześniejszym. Dodatek z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie urlopu wychowawczego został przyznany 24 osobom (o 4 więcej niż w 2018 roku) na kwotę 91 407 zł. Dodatek z tytułu samotnego wychowania dziecka został przyznany w 2019 roku 35 osobom (o 5 mniej niż w 2018 roku), kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego – 66 osobom na kwotę 63 030 zł (o 2 osoby więcej niż w 2018 roku), a z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego przyznano dodatek dla 593 osób (o 52 osoby mniej niż w 2018 roku). Dodatek z tytułu wychowywania w rodzinie wielodzietnej wypłacono 318 osobom w wysokości 265 145 zł. Dodatek z tytułu podjęcia nauki poza miejscem zamieszkania przysługuje od września do czerwca. W 2019 roku wypłacono z tego tytułu kwotę łączną w wysokości 185 643 zł dla 299 osób (o 29 osób mniej niż w 2018 roku). W 2019 roku wypłacono 99 świadczeń jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia się dziecka, natomiast rok wcześniej było ich o 27 więcej. Powyższe dane szczegółowo obrazuje tabela nr 13.

Tabela 13. Zasiłki rodzinne przyznane w latach 2018-2019

Lp.	Rodzaj świadczenia	Liczba osób		Kwota w złotych	
		2018	2019	2018	2019
1.	zasiłek rodzinny ogółem	784	748	2 024 894	1 784 167,37
1.1.	urodzenie dziecka	75	57	75 000	57 000,00
1.2.	opieka nad dzieckiem w okresie urlopu wychowawczego	20	24	70 551	91 407,00
1.3.	samotne wychowywanie dziecka	40	35	89 005	74 897,00
1.4.	kształcenie i rehabilitacja dziecka niepełnosprawnego	64	66	63 650	63 030,00
1.5.	rozpoczęcie roku szkolnego	645	593	105 400	91 100,00
1.6.	podjęcie nauki poza miejscem zamieszkania	328	299	194 193	185 643,00
1.7.	wychowywanie dziecka w rodzinie wielodzietnej	309	318	300 580	265 145,00
1.8.	jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka	126	99	126 000	99 000,00

Źródło: Sprawozdanie z wykonania budżetu Miejsko - Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brzostku za lata 2018-2019

W 2017 roku ze świadczenia wychowawczego 500+ skorzystało 1 075 rodzin, w 2018 roku – 952 rodziny, natomiast w 2019 roku – 948 rodzin. W porównaniu do poprzednich lat zauważalny jest spadek rodzin korzystających ze świadczenia wychowawczego. Całkowita kwota przyznanego świadczenia w formie zasiłku wychowawczego wyniosła w 2019 roku 12 251 567 zł – w porównaniu do roku poprzedniego liczba ta wzrosła o 13,1%, natomiast w stosunku do 2017 roku zwiększyła się o 6,4%.

Tabela 14. Liczba oraz kwota świadczeń wychowawczych 500+ na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba rodzin	1 075	952	948
kwota świadczeń (zł)	11 513 466	10 830 950	12 251 567

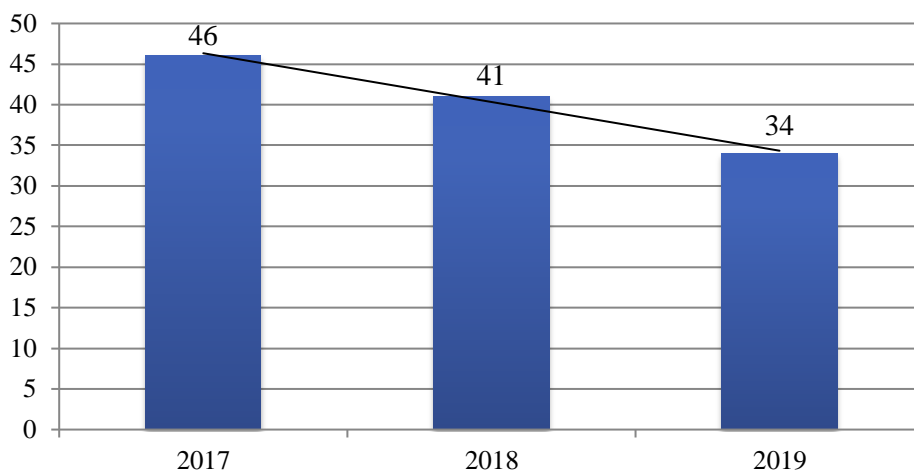
Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

W przypadku samotnego wychowywania dzieci, gdy jeden z rodziców uchyla się od płacenia alimentów na rzecz dzieci, obowiązek ten jest realizowany z funduszu alimentacyjnego. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługują osobie uprawnionej:

- do 18 roku życia albo w przypadku gdy uczy się w szkole lub szkole wyższej,
- do ukończenia przez nią 25 roku życia albo w przypadku posiadania orzeczenia o znacznym stopniu niepełnosprawności bezterminowo.

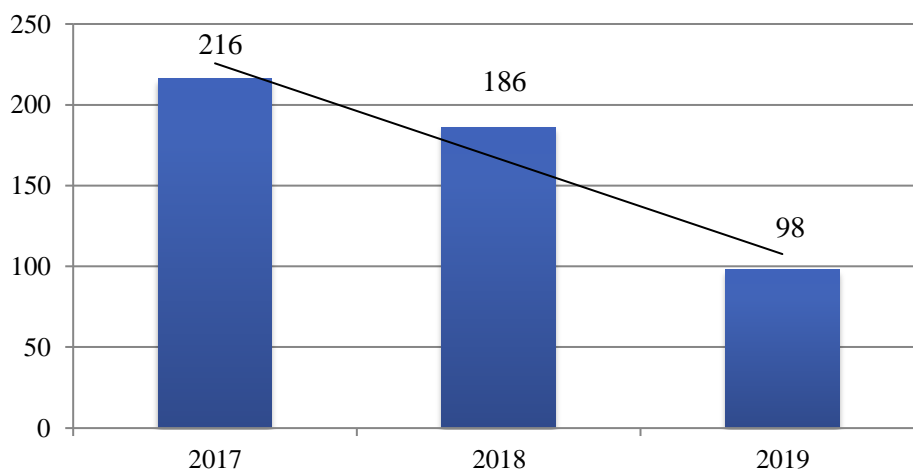
Osoba uprawniona oznacza osobę uprawnioną do otrzymywania alimentów od rodzica na podstawie tytułu wykonawczego pochodzącego lub zatwierdzonego przez sąd, jeżeli egzekucja okazała się bezskuteczna. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługują jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty 800,00 zł. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługują w wysokości bieżąco ustalonych alimentów tytułem wykonawczym jednakże nie wyżej niż 500,00 zł.

W roku 2019 z omawianych świadczeń skorzystały 34 osoby z 21 rodzin, na łączną kwotę 169 640 zł. W porównaniu do lat poprzednich możemy zauważyć spadek liczby osób korzystających z tego świadczenia. Dane w tym zakresie przedstawione zostały na poniższym wykresie.

Wykres 15. Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego w latach 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Na przestrzeni lat 2017-2019 liczba rodzin, którym udzielona została pomoc z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego uległa znacznemu spadkowi. W 2019 roku z tego powodu z pomocy skorzystało 98 rodzin. W stosunku do roku 2017 to o 54,6% rodzin mniej, natomiast w porównaniu do 2018 roku – o 47,3% mniej.

Wykres 16. Rodziny, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019, 2018 i 2017 rok

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brzostku realizuje zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku (Dz. U. z 2020 r. poz. 821 z późn. zm.). Ustawa kładzie nacisk na pracę z rodziną celem niedopuszczenia do odebrania dziecka. W związku z tym wprowadzona została instytucja asystenta rodziny, którego zadaniem jest poprawa całościowego funkcjonowania rodziny oraz

udzielanie jej pomocy w wielu obszarach: socjalnym, psychologicznym, wychowawczym, czy ekonomicznym.

W latach 2017-2019 zatrudnionych było dwóch asystentów rodziny. Liczba rodzin, które korzystały z jego usług wynosiła kolejno: 17 rodzin w roku 2019, 20 rodzin w roku 2018 oraz 17 rodzin w roku 2017. W 2017 roku sąd zobowiązał 2 rodziny do współpracy z asystentem rodziny, w 2018 roku takie postanowienia zostały wydane w stosunku do 5 rodzin, natomiast w 2019 roku asystenci na mocy postanowienia sądowego współpracowali z 4 rodzinami.

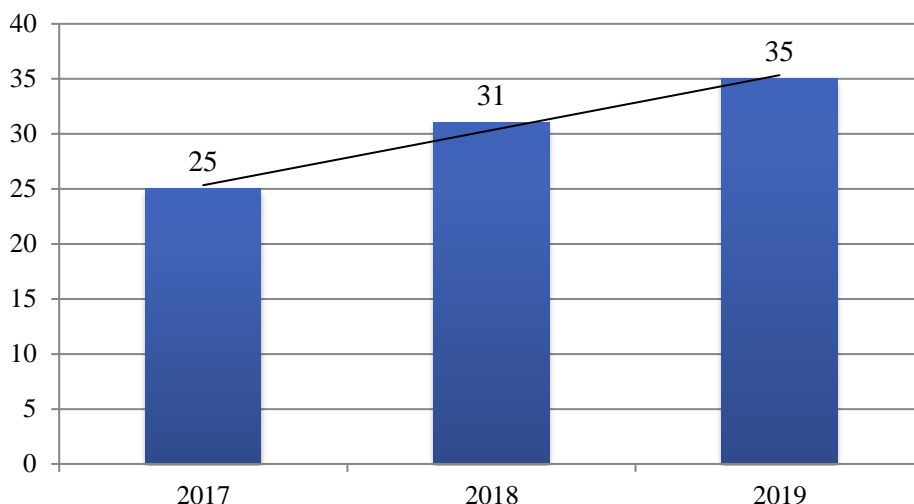
Tabela 15. Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny na przestrzeni lat 2017-2019

	2017	2018	2019
liczba rodzin objęta wsparciem asystenta rodziny	17	20	17
liczba asystentów rodziny	2	2	2

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Biorąc pod uwagę okres, jaki asystent pracuje z rodziną należy zaznaczyć, iż jest on uzależniony przede wszystkim od dwóch czynników, tj. liczby dysfunkcji występujących w rodzinie oraz zaangażowania wszystkich członków rodziny w realizację działań prowadzących do osiągnięcia zamierzonych celów. Analizując przeciętną długość czasu pracy asystenta z rodziną należy zauważyć, iż ten czas ulega systematycznemu wydłużeniu. Głównym powodem takiego stanu rzeczy jest przede wszystkim fakt, iż rodzina, która potrzebuje wsparcia asystenta z reguły jest rodziną wieloproblemową, gdzie praca asystenta jest konieczna nie tylko na płaszczyźnie opiekuńczo-wychowawczej. Często w tych środowiskach występują uzależnienia, przemoc, wieloletnie zaniedbania w sferze umiejętności prowadzenia gospodarstwa domowego. Przeciętny czas pracy asystenta z rodziną w 2019 roku wynosił 35 miesięcy, w 2018 roku – 31 miesięcy, natomiast w 2017 roku – 25 miesięcy.

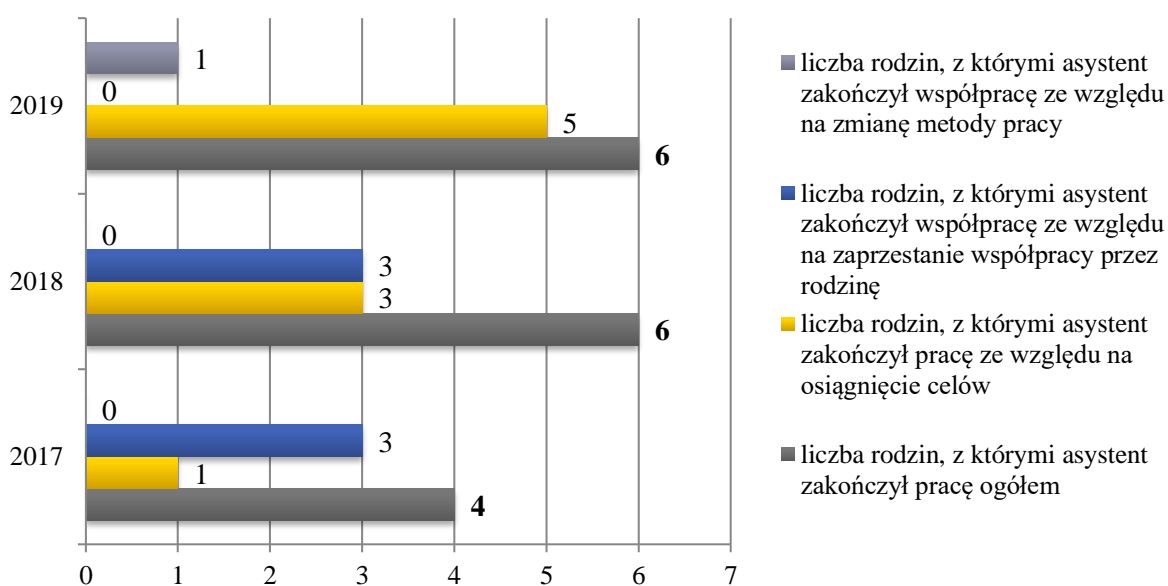
Wykres 17. Przeciętny czas pracy asystenta rodziny z rodziną w latach 2017-2019 (w miesiącach)

Źródło: Sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny w 2019 roku w gminie Brzostek oraz przedstawienie potrzeb związanych z realizacją przedmiotowych zadań w 2020 roku

Rodziny podejmują współpracę z asystentem na zasadzie dobrowolności i w każdej chwili mogą z niej zrezygnować. Najczęściej kończy się ona wraz z osiągnięciem założonych wspólnie z członkami danej rodziny celów. W 2019 roku asystent zakończył pracę z 6 rodzinami, w tym w 5 rodzinach ze względu na osiągnięte cele, natomiast w jednym przypadku z przyczyny zmian metod pracy. Powody, ze względu na które asystenci kończyli pracę z rodzinami na przestrzeni lat 2017-2019 przedstawia wykres nr 18.

Wykres 18. Powody zakończenia współpracy z asystentem rodziny na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny w 2019 roku w gminie Brzostek oraz przedstawienie potrzeb związanych z realizacją przedmiotowych zadań w 2020 roku

W 2019 roku asystenci rodziny wzięli udział w 7 szkoleniach i 9 kursach e-learningowych. W większości były to formy kształcenia finansowane ze środków projektu szkoleniowego realizowanego przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie:

1. „Mediacje-profesjonalny sposób rozwiązywania problemów na drodze dialogu, wykorzystanie dialogu motywującego w pracy z rodziną”.
2. „Diagnozowanie oraz procedura postępowania w sytuacji zaniedbań opiekuńczo-wychowawczych wobec dziecka”.
3. „Jak skutecznie budować system wsparcia rodziny”.
4. „Bezpieczeństwo i samoobrona w pracy pracownika socjalnego i kuratora sądowego”.
5. „Diagnoza rodziny w kontekście działań interwencyjnych, nadzorczych i opiniodawczych – ocena sytuacji rodzinnej, ocena sytuacji opiekuńczo-wychowawczej dziecka, ocena rozwojowa dziecka, ocena kompetencji wychowawczych rodziców, opiekunów, określanie zadań i wymagań”.
6. „Współpraca pomiędzy służbami pracującymi na rzecz dziecka i rodziny”.
7. „Problematyka interwencji kryzysowej w rodzinie”.

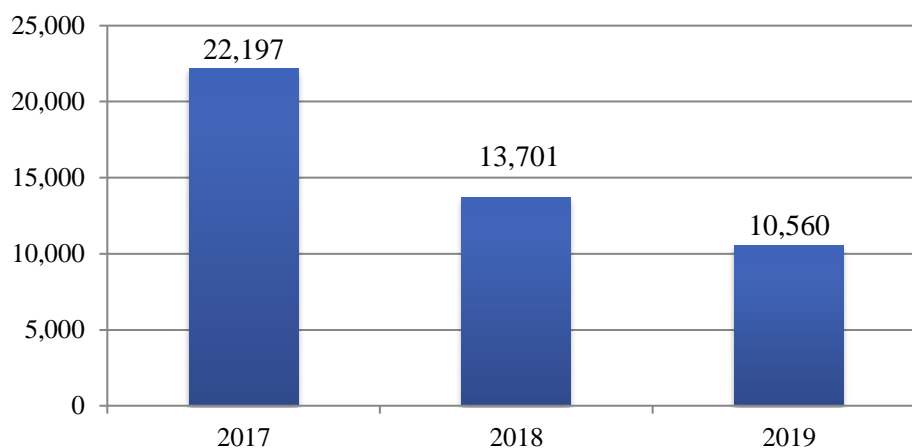
Kursy w formie e-learningowej:

1. „Autyzm, Zespół Aspergera, dzieci z nadpobudliwością psychoruchową”.
2. „Zachowania autodestrukcyjne młodzieży, samookaleczanie, zachowania suicydalne, zaburzenia odżywiania – symptomy i ewentualne rozwiązania”.
3. „Praca z dzieckiem z FAS i ze spektrum FAS”.
4. „Doskonalenie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych w pracy z dziećmi i nastolatkami”.
5. „Międzyresortowe podejście do realizacji zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej – współpraca służb”.
6. „Trening przeciwdziałania przemocy i profilaktyki uzależnień”.
7. „Trening umiejętności wspomagania rozwoju dzieci i młodzieży z zaburzeniami psychicznymi”.
8. „Usprawnianie współpracy instytucji pracujących na rzecz dziecka i rodziny, celem wypracowania jednolitych schematów postępowania w danych sytuacjach”.
9. „Metody i techniki w zakresie budowania lokalnego systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej”.

W roku 2019 w Brzostku nie było rodzin wspierających, to znaczy takich, które mają za zadanie pomóc rodzinie w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych (zakres działania obejmuje udzielanie wskazówek dotyczących sprawowania opieki i wychowania dzieci, kształtowania i wypełniania podstawowych ról społecznych, organizacji czasu rodziny, pomocy w nauce, racjonalnego prowadzenia budżetu domowego oraz prowadzenia gospodarstwa domowego).

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w 2019 roku poniósł wydatki związane z odpłatnością za pobyt 3 dzieci w rodzinach zastępczych na łączną kwotę 10 560 zł. Możemy zauważyć, że kwota przekazana na pobyt dziecka w pieczy zastępczej w porównaniu do roku 2018 zmniejszyła się o 22,9%, natomiast w stosunku do 2017 roku spadła o 52,4%.

Wykres 19. Odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej na przestrzeni lat 2017-2019 (w złotych)

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019, 2018 i 2017 rok

Rodziny z Gminy Brzostek korzystają również z Ogólnopolskiej Karty Dużej Rodziny. Przysługuje ona niezależnie od dochodu rodzinom z co najmniej trójką dzieci. Karta Dużej Rodziny oferuje system zniżek oraz dodatkowych uprawnień. Jej posiadacze mają możliwość korzystania z katalogu oferty kulturalnej, rekreacyjnej, czy transportowej na terenie całego kraju. Zniżki oferują nie tylko instytucje publiczne, ale również przedsiębiorcy prywatni. W 2019 roku wydano taką kartę dla 364 osób, a w 2018 roku dla 200 osób.

W 2019 roku od poniedziałku do piątku w godzinach od 8 do 12 udzielano porad prawnych w ramach Nieodpłatnej Pomocy Prawnej. W 2019 roku w Brzostku dzielono 206 porad prawnych

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyżej analizy, wyróżniono najważniejszy obszar problemowy w dziedzinie planowania strategicznego:

- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych wynikająca z niskich kompetencji rodzicielskich.

Korelacje

Dziedzinami szczególnie powiązanymi z dziedziną „Wspieranie rodziny” są:

- edukacja (w szczególności w kontekście wyrównywania szans edukacyjnych uczniów oraz wsparcia rodziców w edukowaniu ich dzieci i młodzieży),
- promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu (jednym z kluczowych czynników zwiększających ryzyko wystąpienia trudności w zaspokajaniu podstawowych potrzeb bytowych przez rodziny jest problem związany z bezrobociem),
- wsparcie osób niepełnosprawnych (szczególną uwagę należy zwrócić na rodziny z dziećmi z niepełnosprawnością, które spotykają się z wieloma ograniczeniami i trudnościami w codziennym życiu),
- profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych (uzależnienie jednego z członków rodziny prowadzi do występowania dysfunkcjonalności rodziny i problemów wszystkich ich członków).

CEL STRATEGICZNY: ROZWÓJ SYSTEMU WSPARCIA DZIECI I MŁODZIEŻY ORAZ RODZIN

Cel operacyjny	Działanie	Okres realizacji	Wskaźnik realizacji	Realizatorzy	Źródła finansowania
1. Zapewnienie możliwości nabycia i rozwoju kompetencji rodzicielskich oraz umiejętności przetrwania sytuacji kryzysowych rodzinom mającym trudności opiekuńczo-wychowawcze, a także poprawa funkcjonowania społecznego dzieci i młodzieży	Działanie 1.1 Prowadzenie badań i diagnoz w zakresie wsparcia dziecka i rodziny	2021-2028	- liczba przeprowadzonych badań/diagnoz	MGOPS	budżet gminy
	Działanie 1.2 Rozwijanie oferty zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych dla dzieci i młodzieży	2021-2028	- liczba dzieci korzystających z zajęć pozalekcyjnych, - liczba i rodzaj prowadzonych zajęć	placówki oświatowe, NGO, OSiR, CKiCz	budżet gminy, środki z programów zewnętrznych
	Działanie 1.3 Zapewnienie rodzinom przeżywającym trudności opiekuńczo-wychowawcze pomocy asystenta rodziny	2021-2028	- liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny	MGOPS	budżet gminy, środki pozyskane w ramach programów zewnętrznych
	Działanie 1.4 Rozpowszechnienie informacji dla rodzin na temat możliwości poradnictwa rodzinnego i psychologicznego oraz uzyskania pomocy w przypadku doświadczenia problemów	2021-2028	- liczba rozpowszechnionych informacji na temat poradnictwa rodzinnego i psychologicznego oraz uzyskania pomocy w przypadku doświadczenia problemów	UM, MGOPS	budżet gminy
	Działanie 1.5 Zabezpieczenie potrzeb bytowych rodzin – zapewnienie pomocy	2021-2028		MGOPS	budżet gminy, środki pozyskane w ramach programów zewnętrznych

materialnej i niematerialnej.		- liczba rodzin objętych pomocą materialną i niematerialną		
Działanie 1.6 Organizowanie różnego rodzaju działań i aktywności mających na celu integrację rodzin	2021-2028	-liczba zorganizowanych działań mających na celu integrację rodzin oraz liczba ich uczestników	MGOPS, placówki oświatowe, CKiCz	budżet gminy, środki pozyskane w ramach programów zewnętrznych
Działanie 1.7 Współfinansowanie pobytu dziecka w pieczy zastępczej	2021-2028	- liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, za które odpłatność ponosi gmina	MGOPS	budżet gminy
Działanie 1.8 Utworzenie i prowadzenie placówki wsparcia dziennego	2022-2028	- liczba dzieci uczęszczających do placówki wsparcia dziennego	MGOPS	budżet gminy, środki pozyskane w ramach programów zewnętrznych
Działanie 1.9 Zapewnienie wsparcia w formie usług i poradnictwa dla rodzin (psycholog, prawnik).	2021-2028	-liczba rodzin korzystających ze wsparcia psychologa lub prawnika	MGOPS	budżet gminy, środki pozyskane w ramach programów zewnętrznych
Działanie 1.10 Organizowanie szkoleń/warsztatów rozwijających kompetencje zawodowe pracowników instytucji zajmujących się wspieraniem rodziny	2021-2028	- liczba zorganizowanych szkoleń/warsztatów, - liczba osób biorących udział w szkoleniach/ warsztatach	MGOPS, placówki oświatowe	budżet gminy, środki pozyskane w ramach programów unijnych
Działanie 1.11	2021-2028	-liczba osób objętych pomocą rodziny wspierającej	MGOPS	budżet gminy

	Funkcjonowanie rodzin wspierających				
	Działanie 1.12 Realizacja programów profilaktycznych na rzecz dziecka i rodziny	2021-2028	- liczba i rodzaj zrealizowanych programów, - liczba uczestników zrealizowanych programów	MGOPS, placówki oświatowe	budżet gminy, środki pozyskane w ramach programów zewnętrznych
	Działanie 1.13 Edukacja rodziców służąca wzmocnieniu kompetencji opiekuńczo-wychowawczych	2021-2028	- liczba zrealizowanych form edukacji, - liczba uczestników	MGOPS, placówki oświatowe	budżet gminy

PROGNOZA ZMIAN – EFEKTY I KORZYŚCI REALIZACJI CELU

Rezultatem osiągnięcia celu strategicznego będzie przede wszystkim poprawa funkcjonowania społecznego rodzin, w których kompetencje opiekuńczo-wychowawcze rodziców są niewystarczające oraz podniesienie poziomu ich wiedzy w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich.

Realizacja celu strategicznego “ Rozwój systemu wsparcia dzieci, młodzieży oraz rodzin “ będzie się odbywała przede wszystkim poprzez “ Program Wsparcia Rodziny w Gminie Brzostek”.

1.2.WSPARCIE OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

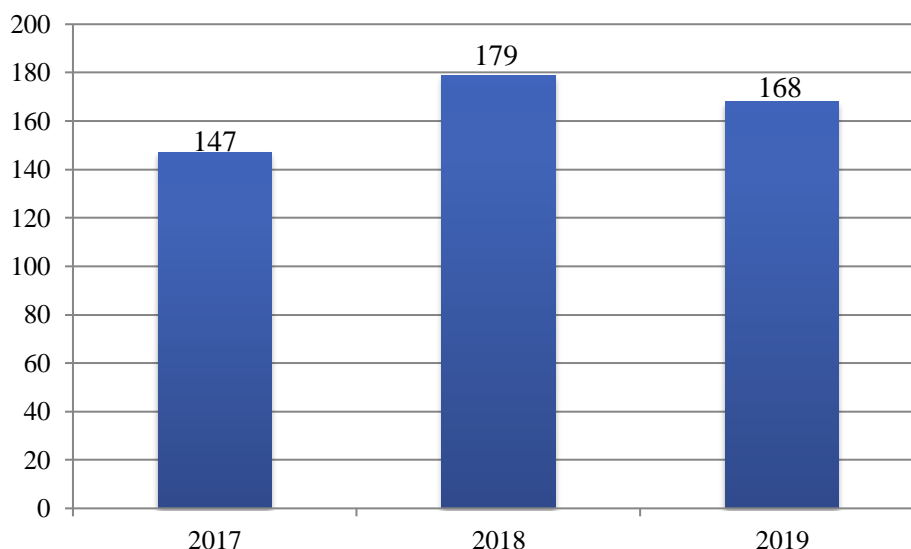
Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Dla potrzeb Strategii wykorzystano elementy definicji osoby niepełnosprawnej z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych i przyjęto, że: *osoby niepełnosprawne to osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnienie ról społecznych, a w szczególności do wykonywania pracy zawodowej.* Osoby niepełnosprawne dzieli się według różnych kryteriów: rodzaju niepełnosprawności, okresu życia, w którym ona wystąpiła oraz stopnia niepełnosprawności.

Wartym podkreślenia jest fakt, że osoby niepełnosprawne tworzą bardzo niejednorodną grupę, w związku z czym działania na ich rzecz powinny być adresowane z uwzględnieniem specyfiki występujących schorzeń i dysfunkcji. Z powyższych względów w niniejszej Strategii wydzielono obszar zdrowia psychicznego jako osobne zagadnienie.

Analizując problemy społeczne, które były zauważalne na obszarze gminy Brzostek, zwrócono także uwagę na zjawisko niepełnosprawności. W 2019 roku ogólna liczba rodzin korzystających ze wsparcia z powodu niepełnosprawności kształtowała się na poziomie 168 rodzin. Warto zwrócić uwagę na to, iż niepełnosprawność jako powód udzielenia pomocy i wsparcia znalazła się na trzecim miejscu pod względem ogólnej liczby rodzin otrzymujących pomoc i wsparcie w gminie w 2019 roku. W stosunku do 2017 nastąpił wzrost rodzin, którym przyznano pomoc z powodu niepełnosprawności.

Wykres 20. Rodziny, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu niepełnosprawności w latach 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Na przestrzeni lat 2017-2019 nastąpił wzrost przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych dla niepełnosprawnego dziecka. W 2017 roku udzielono 758 świadczeń na łączną kwotę 115 974 zł, w 2018 roku liczba świadczeń wyniosła 803 na kwotę 127 069 zł, natomiast w 2019 roku przyznano 815 świadczeń na kwotę 154 418 zł. W ciągu omawianego okresu liczba świadczeń wzrosła o 7,5%, a kwota świadczeń o 33,1%.

Tabela 16. Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka w latach 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba świadczeń	758	803	815
kwota świadczeń (zł)	115 974	127 069	154 418

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

W 2019 roku przyznano 1 617 świadczeń dla osób niepełnosprawnych powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności. W porównaniu do roku 2017 liczba świadczeń uległa zwiększeniu o 8,4%. Kwota powyższych świadczeń w 2019 roku wyniosła 306 377 zł – w stosunku do 2017 roku zwiększyła się o 34,2%.

Tabela 17. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności w latach 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba świadczeń	1 492	1 528	1 617
kwota świadczeń (zł)	228 276	241 513	306 377

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

W 2019 roku przyznano 1 330 świadczeń dla osób niepełnosprawnych powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia, w 2018 roku – 1 333, natomiast w 2017 roku – 1 374. Kwota powyższych świadczeń w 2019 roku wyniosła 251 528 zł – w stosunku do 2017 roku była wyższa o 19,6%.

Tabela 18. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia w latach 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba świadczeń	1 374	1 333	1 330
kwota świadczeń (zł)	210 222	210 956	251 528

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Osobom niepełnosprawnym z terenu Gminy udzielone zostaje wsparcie między innymi w postaci zasiłków okresowych. W 2019 roku udzielono 50 zasiłków okresowych

z tytułu niepełnosprawności, w 2018 roku – 37, natomiast w 2017 roku – 14. Kwota powyższych świadczeń w 2019 roku to 107 334 zł. W stosunku do 2017 roku liczba osób, którym udzielono zasiłek okresowy z tytułu niepełnosprawności zwiększyła się o 36, natomiast kwota świadczeń była wyższa o 67 510 zł.

Tabela 19. Zasiłek okresowy z tytułu niepełnosprawności na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba osób	14	37	50
kwota świadczeń (zł)	39 824	33 414	107 334

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019, 2018 i 2017 rok

W Brzostku prowadzone są Warsztaty Terapii Zajęciowej, które nadzorowane są przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Dębicy. Celem WTZ jest aktywne wspomaganie procesu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych oraz stworzenie osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy, warunków do pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. W WTZ w Brzostku w 2019 roku wzięło udział 55 uczestników, a środki na działalność przekazywane były przez PFRON oraz powiat dębicki.

Problemami osób niepełnosprawnych zajmują się takie organizacje pozarządowe oraz instytucje, jak: Stowarzyszenie na Rzecz Osób Potrzebujących „Nieść Nadzieję”, Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Dębicy. Działania tych instytucji i organizacji zmierzają do zabezpieczenia podstawowych potrzeb życiowych, wspomagania w zakresie rehabilitacji, likwidacji barier architektonicznych.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- trudności w funkcjonowaniu osób niepełnosprawnych ze względu na występowanie barier osobistych, społecznych i architektonicznych.

Korelacje

Dziedzinami szczególnie powiązanymi z dziedziną „Wsparcie osób niepełnosprawnych” są:

- promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu – trudności w podjęciu zatrudnienia przez osoby z niepełnosprawnością wynikające z braku umiejętności poruszania się po rynku pracy,

niskich kwalifikacji oraz trudności związanych z powrotem na rynek pracy osób po przebytych kryzysach zdrowotnych; działalność w tym zakresie powinna być realizowana we współpracy z PUP,

- aktywność i integracja społeczna seniorów – wraz ze starzeniem się społeczeństwa wzrasta ilość osób z orzeczoną niepełnosprawnością. W związku z tym istnieje powiązanie skali i rodzaju zadań kierowanych do seniorów mających różne rodzaje niepełnosprawności, które będą wspierać ich zdrowe funkcjonowanie,
- ubóstwo – wynikające z niskiej wysokości świadczeń emerytalno-rentowych osób niepełnosprawnych oraz ograniczonej możliwości pozyskiwania nowych dochodów,
- zdrowie – przede wszystkim w kontekście dostępu do usług medycznych, w tym rehabilitacji oraz dostępności do świadczeń, których realizacja zależy od wysokości środków przekazywanych przez Narodowy Fundusz Zdrowia.

CEL STRATEGICZNY: INTEGRACJA SPOŁECZNA I ZAWODOWA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Cel operacyjny	Działanie	Okres realizacji	Wskaźnik realizacji	Realizatorzy	Źródła finansowania
1. Diagnozowanie potrzeb osób niepełnosprawnych	Działanie 1.1 Prowadzenie badań i diagnoz w zakresie identyfikacji potrzeb osób niepełnosprawnych	2021-2028	- liczba przeprowadzonych diagnoz, badań	MGOPS	budżet gminy
	Działanie 2.1 Stworzenie warunków do integracji społecznej osób niepełnosprawnych poprzez organizację i dofinansowanie imprez sportowych, kulturalnych, rekreacyjnych i turystycznych	2021-2028	- liczba zorganizowanych lub dofinansowanych integracyjnych przedsięwzięć o charakterze sportowym, kulturalnym, rekreacyjnym i turystycznym dla osób niepełnosprawnych.	NGO, MGOPS, CKiCz	budżet gminy, środki pozyskane w ramach programów zewnętrznych
	Działanie 2.2 Wspieranie osób niepełnosprawnych poprzez likwidację barier architektonicznych w miejscu zamieszkania, miejscach publicznych, a także barier w komunikowaniu się i barier technicznych	2021-2028	- liczba i rodzaje usuniętych barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej oraz w indywidualnych gospodarstwach domowych	UM, PCPR	budżet gminy, środki pozyskane w ramach programów zewnętrznych, PFRON

	Działanie 2.3. Zwiększenie dostępności do świadczeń usług opiekuńczych dla osób niepełnosprawnych	2021-2028	-liczba osób korzystających z usług opiekuńczych.	MGOPS	budżet gminy, środki pozyskane w ramach programów zewnętrznych
	Działanie 2.4. Zabezpieczenie potrzeb bytowych osób niepełnosprawnych – zapewnienie pomocy materialnej i niematerialnej	2021-2028	- liczba osób niepełnosprawnych objętych pomocą materialną i niematerialną.	MGOPS	budżet gminy, środki pozyskane w ramach programów zewnętrznych
	Działanie 2.5. Rozpowszechnianie informacji na temat możliwości uzyskania pomocy i wsparcia dla osób niepełnosprawnych	2021-2028	- liczba rozpowszechnionych informacji.	MGOPS	budżet gminy

3. Tworzenie sprzyjających warunków do edukacji i rozwoju niepełnosprawnych dzieci i młodzieży oraz zapobieganie ich dyskryminacji	Działanie 2.6. Organizowanie przedsięwzięć mających na celu promowanie pozytywnego wizerunku osób niepełnosprawnych oraz umacnianie tolerancji i akceptacji środowiska lokalnego wobec osób niepełnosprawnych	2021-2028	- liczba zorganizowanych przedsięwzięć, liczba uczestników	ŚDS, WTZ, NGO	budżet gminy, budżet powiatu, środki pozyskane w ramach programów zewnętrznych
	Działanie 2.7 Kontynuacja działalności Środowiskowego Domu Samopomocy	2021-2028	- liczba osób korzystających ze wsparcia placówki, liczba i rodzaj realizowanych działań w placówce	NGO, UM	budżet Wojewody
	Działanie 3.1 Organizowanie transportu do szkół uczniów niepełnosprawnych	2021-2028	- liczba niepełnosprawnych uczniów dowożona do szkół	UM, placówki oświatowe	budżet gminy

	Działanie 3.2 Przystosowanie placówek oświatowych do potrzeb niepełnosprawnych dzieci i młodzieży pod względem architektonicznym	2021-2028	- liczba placówek oświatowych przystosowanych do potrzeb niepełnosprawnych dzieci i młodzieży pod względem architektonicznym	UM, placówki oświatowe	budżet gminy, środki zewnętrzne
	Działanie 3.3 Organizowanie szkoleń dla kadr placówek oświatowych w zakresie pracy z niepełnosprawnym uczniem	2021-2028	- liczba szkoleń oraz liczba uczestników szkoleń z zakresu pracy z niepełnosprawnym uczniem	placówki oświatowe	środki zewnętrzne
	Działanie 3.4 Organizacja dla dzieci i młodzieży warsztatów w zakresie tolerancji i przeciwdziałania dyskryminacji ze względu na niepełnosprawność	2021-2028	- liczba zrealizowanych warsztatów i liczba uczestników	placówki oświatowe	środki zewnętrzne
4. Zwiększenie dostępności usług rehabilitacyjnych	Działanie 4.1 Powstanie nowych punktów rehabilitacji na terenie gminy	2022-2028	- liczba punktów rehabilitacyjnych	placówki służby zdrowia	NFZ, środki z zewnętrznych programów

PROGNOZA ZMIAN – EFEKTY I KORZYŚCI REALIZACJI CELU: rezultatem osiągnięcia celu strategicznego będzie ograniczenie wykluczenia społecznego osób niepełnosprawnych oraz poprawa komfortu ich życia.

1.3. ZDROWIE PSYCHICZNE

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Zdrowie psychiczne jest dynamicznym stanem wewnętrznej równowagi, która umożliwia osobom wykorzystywanie ich umiejętności w harmonii z uniwersalnymi wartościami społecznymi. Podstawowe umiejętności poznawcze i społeczne, zdolność rozpoznawania, wyrażania i modulowania własnych emocji, a także współczucia dla innych, elastyczność i zdolność radzenia sobie z niekorzystnymi zdarzeniami w życiu i pełnienia funkcji w rolach społecznych, a także harmonijny związek między ciałem, a umysłem to istotne składniki zdrowia psychicznego, które przyczyniają się w różnym stopniu do stanu równowagi wewnętrznej. Według tej definicji równowaga wewnętrzna jest uważana za „stan dynamiczny” głównie w celu odzwierciedlenia faktu, że różne okresy życia człowieka (dojrzewanie, rodzicielstwo, przejście na emeryturę) naruszają ową równowagę i mogą wymagać zmian⁹.

Dotarcie do wiarygodnych danych dotyczących zdrowia psychicznego zazwyczaj stwarza wiele problemów. Dzieje się tak ponieważ termin „zdrowie psychiczne” jest bardzo płynny i zawierają się w nim pozostałe problemy społeczne, na temat których możemy znaleźć wyczerpujące statystyki.

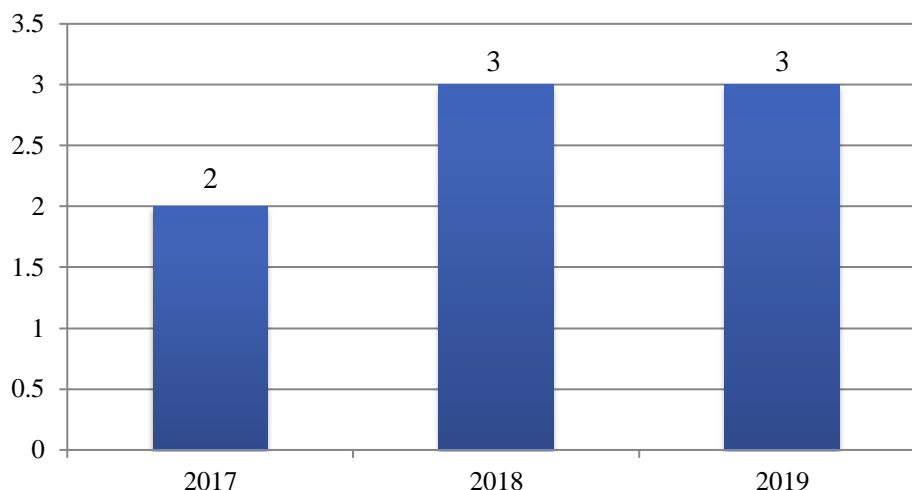
Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej, realizowanych przez gminę, należy organizacja i świadczenie usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Celem specjalistycznych usług opiekuńczych jest poprawa jakości życia osób z zaburzeniami psychicznymi poprzez: zapewnienie wysokiej jakości specjalistycznej pomocy osobom samotnym z zaburzeniami psychicznymi, w przypadkach gdy są jej pozbawione, oraz osobom, które wymagają takiej pomocy, a rodzina nie może jej zapewnić; pomoc dostosowaną do szczególnych potrzeb osób z zaburzeniami psychicznymi oraz celów postawionych w planach postępowania terapeutyczno-wspierającego, świadczoną przez osoby z odpowiednim wykształceniem i doświadczeniem.

W 2019 roku ze specjalistycznych usług opiekuńczych skorzystały 3 osoby z zaburzeniami psychicznymi. Taka sama liczba osób korzystała z powyższych usług w 2018 roku, natomiast w 2017 roku były to 2 osoby. Łączny koszt świadczonej pomocy w 2019 roku wyniósł 26 248 zł. Środki w całości pochodziły z budżetu Wojewody.

Wykres 21. Liczba osób korzystających z usług specjalistycznych opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi na przestrzeni lat 2017-2019

⁹ www.psychiatriapolska.pl

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- zagrożenie wykluczeniem społecznym i zawodowym osób z zaburzeniami psychicznymi.

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązanymi z dziedziną „zdrowie psychiczne” są:

- promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu – trudności w podjęciu zatrudnienia przez osoby nie będące w pełni sił psychicznych powinny być przezwyciężane we współpracy ze specjalistami z zakresu psychoterapii i szeroko rozumianego zdrowia psychicznego,
- aktywność i integracja społeczna seniorów – wraz ze starzeniem się społeczeństwa wzrasta ilość osób osamotnionych, pozbawionych jakichkolwiek aktywności społecznych czy kontaktów towarzyskich. Poczucie osamotnienia i bezużyteczności pozostaje w ścisłym związku z percepcją swojej osoby, poczuciem własnej wartości, a co za tym idzie – ze stanem zdrowia psychicznego,
- ubóstwo – wynikające z niskiej wysokości świadczeń emerytalno-rentowych osób niezdolnych do pracy z powodu chorób/zaburzeń na tle psychicznym. Długotrwałe ubóstwo powstrzymuje człowieka przed realizacją celów, stawia go w sytuacji bez wyjścia, potrafi również skutecznie sparaliżować funkcjonowanie rodziny, jako podstawowej komórki społecznej,

- zdrowie – przede wszystkim w kontekście dostępu do usług medycznych, w tym grup samopomocowych, psychoterapii, których realizacja zależy od wysokości środków przekazywanych przez Narodowy Fundusz Zdrowia,
- przemoc i uzależnienia – trwanie w obu tych sytuacjach – zarówno w uzależnieniu lub współuzależnieniu, doznawaniu przemocy lub bycia sprawcą przemocy związane jest z szeregiem negatywnych uczuć oraz bardzo silnym stresem, co bezpośrednio i trwale wpływa na jakość zdrowia psychicznego.

CEL STRATEGICZNY: WSPARCIE ORAZ AKTYWIZACJA ZAWODOWA OSÓB Z ZABURZENIAMI PSYCHICZNYMI

Cel operacyjny	Działanie	Okres realizacji	Wskaźnik realizacji	Realizator	Źródła finansowania i ramy finansowe
1. Zwiększenie świadomości społecznej na temat zdrowia psychicznego oraz zapewnienie dostępności do pomocy osób z zaburzeniami psychicznymi.	Działanie 1.1. Udostępnianie informacji o dostępnych formach pomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi	2021-2028	- liczba udostępnionych informacji	MGOPS	budżet gminy
	Działanie 1.2. Wczesna profilaktyka szkolna dotycząca kwestii zdrowia psychicznego – prowadzenie programów profilaktycznych dotyczących zdrowia psychicznego	2021-2028	- liczba zrealizowanych form profilaktyki szkolnej dt. kwestii zdrowia psychicznego, - liczba uczniów biorących udział w warsztatach profilaktycznych dotyczących zdrowia psychicznego.	placówki oświatowe	środki z programów zewnętrznych

	Działanie 1.3 Udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej dzieciom i młodzieży w placówkach oświatowych	2021-2028	- liczba osób, którym udzielono pomocy psychologiczno-pedagogicznej	placówki oświatowe	budżet gminy, środki pozyskane w ramach programów zewnętrznych
	Działanie 1.4 Realizacja specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi	2021-2028	- liczba osób korzystających ze specjalistycznych usług dla osób z zaburzeniami psychicznymi, - liczba godzin specjalistycznych usług opiekuńczych	MGOPS	budżet Wojewody

PROGNOZA ZMIAN – EFEKTY I KORZYŚCI REALIZACJI CELU

Rezultatem osiągnięcia celu strategicznego będzie zmniejszenie zjawiska marginalizacji społecznej osób z zaburzeniami psychicznymi.

1.4. PROFILAKTYKA I ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW UZALEŻNIEŃ OD SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Alkoholizm jest problemem zdrowotnym i społecznym. Specjaliści z różnych profesji poszukują sposobu rozwiązywania tego problemu. Chcą poznać przyczyny powstawania alkoholizmu i działania, które mogłyby zapobiec rozprzestrzenianiu się tego zjawiska. Uzależnienie od alkoholu jest uznawane za chorobę spełniając trzy zasadnicze kryteria. Pierwsze kryterium dotyczy naruszonej równowagi między zdrowiem a patologią. Drugim kryterium jest swoista etiologia uzależnienia. Trzecim wskaźnikiem choroby są zmiany patologiczne, w których obecny jest czynnik fizyczny¹⁰. Posługując się wskaźnikami europejskimi oraz na podstawie danych szacunkowych PARPA, można szacować, iż liczba uzależnionych od alkoholu w Polsce wynosi 600-800 tys., z czego 80% stanowią mężczyźni. Z kolei populacja osób pijących ryzykownie i szkodliwie szacowana jest w Polsce na około 2-3 mln osób. Dorośli członkowie rodzin alkoholowych tj. takich gdzie nadużywanie alkoholu zaburza życie rodzinne, stanowią w Polsce populację liczącą 1,5-2 mln osób. Dzieci i młodzież w rodzinach alkoholowych to w Polsce populacja licząca 1,5-2 mln osób.

Działania podejmowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wynikają między innymi z *Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2020 rok* przyjętego uchwałą Nr XVII/176/20 Rady Miejskiej w Brzostku z dnia 5 marca 2020 roku. Cel główny Programu to: „Zapobieganie powstawaniu nowych zjawisk związanych z nadużywaniem alkoholu przez mieszkańców Gminy Brzostek oraz zmniejszenie rozmiarów już istniejących, negatywnych zjawisk związanych ze spożyciem alkoholu”. Program wyznacza także 5 celów szczegółowych:

1. Opóźnienie inicjacji alkoholowej wśród młodych mieszkańców Gminy Brzostek.
2. Promowanie postaw społecznych ważnych dla obszaru profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych m.in. w kwestii zachowania trzeźwości na drogach.
3. Promowanie zdrowego stylu życia poprzez wprowadzenie do szkół profesjonalnych programów profilaktycznych.
4. Podnoszenie kwalifikacji osób pracujących na gruncie profilaktyki i rozwiązywania problemów związanych z uzależnieniem oraz przemocą.

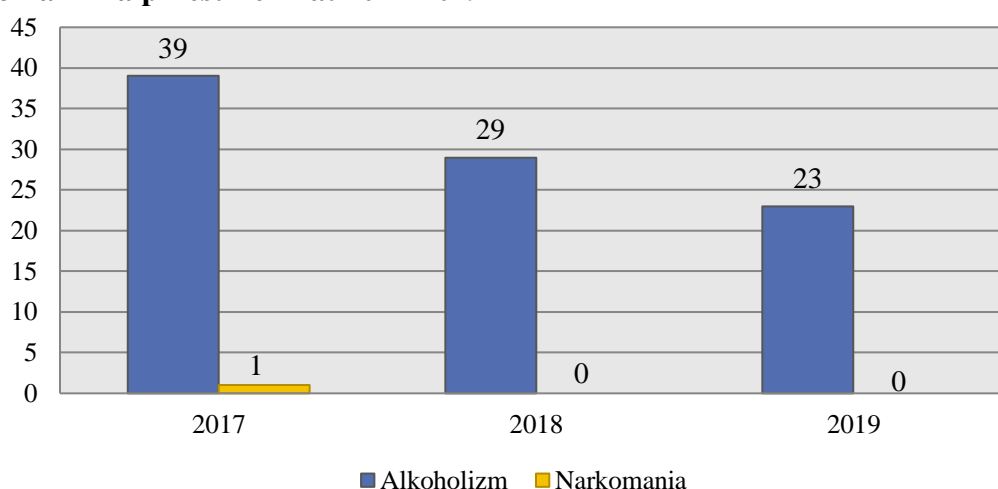
¹⁰ Kinney J., Leaton G., *Zrozumieć alkohol*, Warszawa 1996 r.

5. Wzmocnienie kompetencji rodziców w kwestii prawidłowego komunikowania się z dziećmi.

W 2019 roku z pomocy Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brzostku skorzystały 23 rodziny z powodu uzależnienia od alkoholu. W 2019 roku liczba rodzin, którym udzielono pomocy z powodu alkoholizmu była niższa o 6 rodzin, natomiast w porównaniu do 2017 roku uległa zmniejszeniu o 16 rodzin. W 2019 i 2018 roku nie udzielono pomocy i wsparcia z powodu narkomanii, natomiast w 2017 roku przyznano je jednej rodzinie.

Wykres 22. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu i narkomanii na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019, 2018 i 2017 rok

Ważną rolę w procesie przeciwdziałania uzależnieniom odgrywają również podejmowane działania przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, w ramach przysługujących jej uprawnień. Według stanu na koniec 2019 roku Komisja liczyła 5 członków.

Dane dotyczące działań GKRPA w Brzostku podejmowanych wobec osób uzależnionych w latach 2017-2019 przedstawia poniższa tabela. Jak wynika z danych źródłowych, w porównaniu do roku 2017 liczba osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy spadła o 22,2%, wzrosła natomiast liczba członków rodzin osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy o 300%, liczba osób w stosunku do których podjęto czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia uzależnień oraz liczba osób, wobec których wystąpiono do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego wzrosła o 25%.

Tabela 20. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Brzostku wobec osób uzależnionych w latach 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	18	22	14
liczba członków rodzin osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	3	21	12
liczba osób w stosunku do których podjęto czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia uzależnienia	4	2	5
liczba osób, wobec których wystąpiono do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	4	2	5

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2019, 2018 i 2017 rok

Na terenie gminy Brzostek nie funkcjonuje punkt konsultacyjno-informacyjny dla osób z problemem alkoholowym i ich rodzin.

GKRPA w Brzostku we współpracy z innymi podmiotami zajmuje się również profilaktyką zachowań ryzykownych. W latach 2017-2019 gmina Brzostek nie realizowała programów profilaktycznych objętych systemem rekomendacji przez PARPA, ORE, KBdsPN i IPiN. W latach 2018-2019 organizowane były inne programy profilaktyczne, niż te wymienione wyżej. W 2018 roku wzięło w nich udział 78 rodziców oraz 26 nauczycieli, natomiast w 2019 roku – 50 uczniów. W 2017 roku nie zostały przeprowadzone żadne programy.

Tabela 21. Realizacja innych programów niż rekomendowane przez PARPA na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba uczniów	0	0	50
liczba rodziców	0	78	0
liczba nauczycieli	0	26	0

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2019, 2018 i 2017 rok

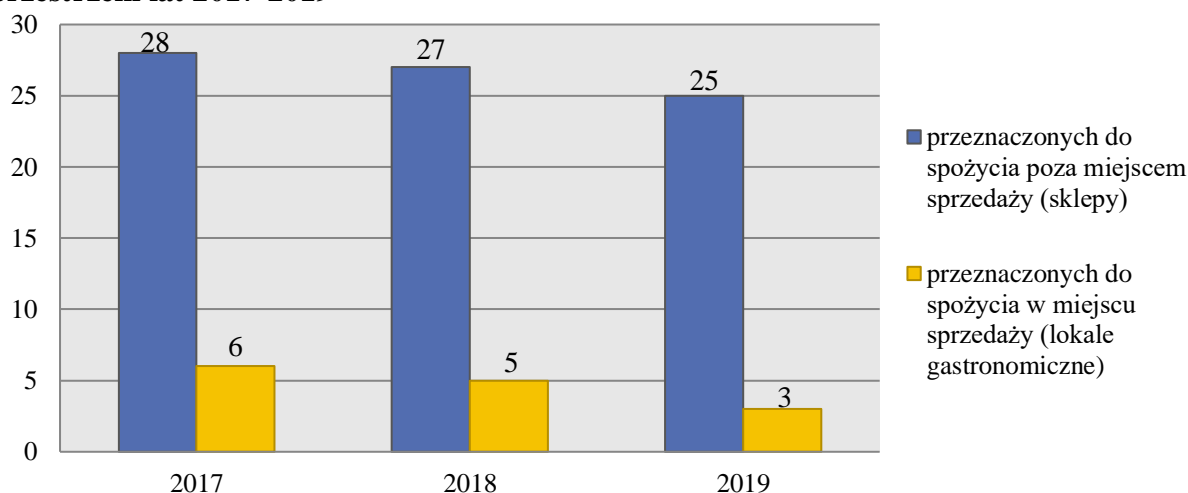
Na bieżąco prowadzone są policyjne programy profilaktyczne tj. „Bezpieczny Senior”, „Ceberbezpieczni” oraz działania profilaktyczne „Terroryzm” i „Bezpieczne Zabytki”. Cyklicznie prowadzone są również działania „Bezpieczne Wakacje”, „Bezpieczne Ferie” oraz „Ograniczyć Wandalizm”.

Na terenie gminy Brzostek funkcjonuje jedna grupa samopomocowa dla osób z problemem alkoholowym. W ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w 2019 roku nie były organizowane kolonie i obozy z programem socjoterapeutycznym dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym lub programem zajęć profilaktycznych.

RYNEK NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH W BRZOSTKU

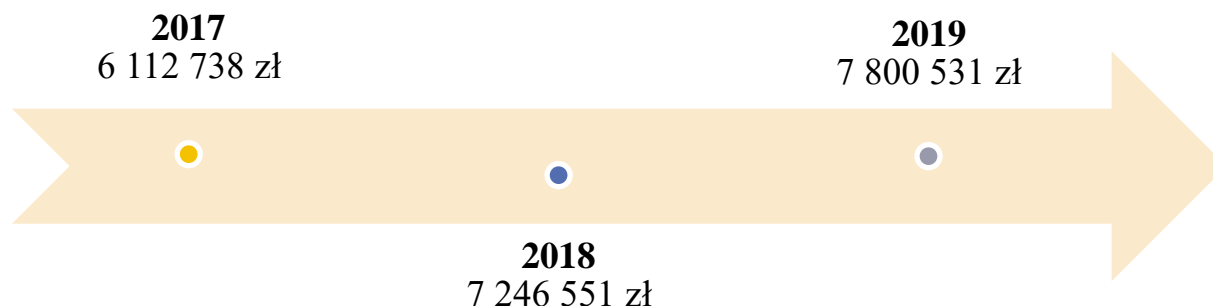
W roku 2019 na terenie Brzostka znajdowało się łącznie 28 punktów sprzedaży napojów alkoholowych, w tym 25 przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży oraz 3 przeznaczone do spożycia w miejscu sprzedaży. W porównaniu do poprzednich lat dostrzegalny jest spadek liczby sklepów, w których prowadzona jest sprzedaż alkoholu. W 2017 roku były łącznie 34 punkty, w 2018 roku – 32, natomiast w 2019 roku – 28.

Wykres 23. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Brzostek na przestrzeni lat 2017-2019

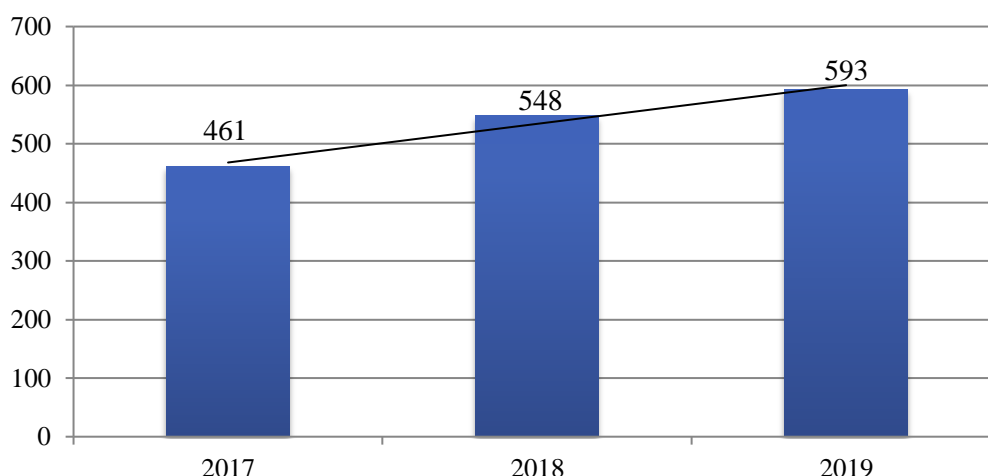
Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2019, 2018 i 2017 rok

W roku 2019 wartość alkoholu sprzedanego na terenie gminy Brzostek wyniosła łącznie 7 800 531,21 zł, w tym 4 161 355,59 zł o zawartości alkoholu do 4,5% (oraz piwa), 390 147,80 zł o zawartości alkoholu od 4,5% do 18% (z wyjątkiem piwa) oraz 3 249 027,82 zł o zawartości alkoholu powyżej 18%. Są to wartości zadeklarowane w corocznym sprawozdaniu z działalności samorządu gminy w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1. Można zauważyć, że wartość sprzedanego alkoholu w stosunku do 2017 roku wzrosła o 27,6%, natomiast w porównaniu do 2018 roku uległa zwiększeniu o 7,6%.

Rysunek 5. Wartość sprzedanego alkoholu na terenie gminy Brzostek w latach 2017-2019

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2019, 2018 i 2017 rok

Na przestrzeni lat 2017-2019 zauważyć można wzrost wartości sprzedanego alkoholu w Gminie na 1 mieszkańca. W 2017 roku było to 461 zł, w 2018 roku – 548 zł, natomiast w 2019 roku – 593 zł. W porównaniu do 2017 roku, w 2019 roku nastąpił wzrost sprzedanego alkoholu na 1 mieszkańca o 28,6%.

Wykres 24. Wartość sprzedanego alkoholu na 1 mieszkańca w gminie Brzostek w latach 2017-2019 (w złotych)

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2019, 2018 i 2017 rok

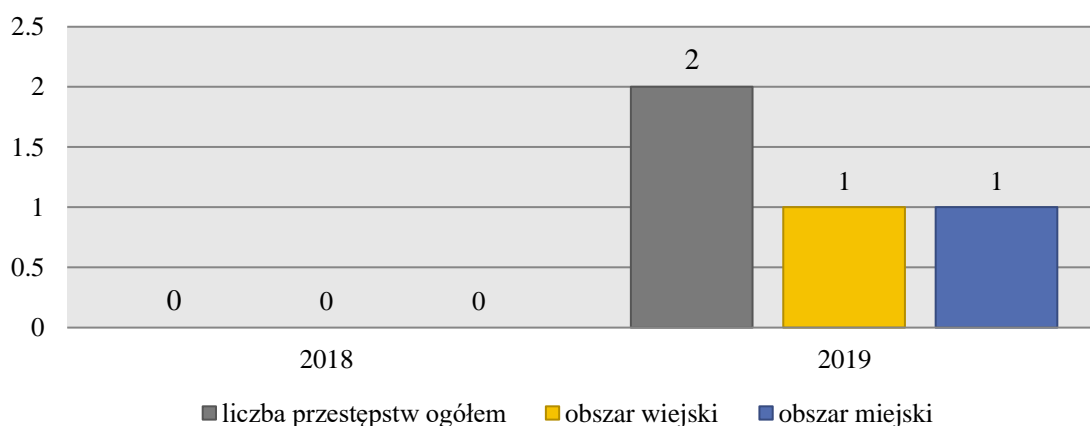
Kolejną analizowaną kwestią jest liczba interwencji Policji podejmowanych wobec nietrzeźwych kierowców. W 2019 roku, w stosunku do roku poprzedniego, można zauważyć wzrost liczby odnotowanych interwencji o 25,7%. W 2019 roku Policja w Brzostku dokonała 44 interwencje, w tym 13 na obszarze miejskim oraz 31 na obszarze wiejskim. Szczegółowe dane w tym zakresie prezentuje poniższa tabela.

Tabela 22. Liczba interwencji Policji podejmowanych wobec nietrzeźwych kierowców w 2018 i 2019 roku

rodzaj interwencji	2018	2019
liczba interwencji ogółem	35	44
obszar miejski	12	13
obszar wiejski	23	31

Źródło: dane przesłane przez Komendę Policji w Brzostku

Poniższy wykres prezentuje dane dotyczące liczby odnotowanych przestępstw na terenie gminy Brzostek związanych z zażywaniem narkotyków. W 2018 roku nie odnotowano żadnego przestępstwa, natomiast w 2019 roku 2 przestępstwa – jedno na obszarze miejskim, a drugie na obszarze wiejskim.

Wykres 25. Liczba odnotowanych przestępstw związanych z zażywaniem narkotyków w gminie Brzostek w latach 2018-2019

Źródło: dane przesłane przez Komendę Policji w Brzostku

DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

W 2018 roku przeprowadzono na terenie gminy Brzostek *Diagnozę Problemów Społecznych*. W badaniu diagnozującym problemy społeczne wzięło udział 223 uczniów ze szkół podstawowych z gminy Brzostek, 100 dorosłych mieszkańców Gminy oraz 14 osób pracujących w punktach sprzedaży i podawania napojów alkoholowych znajdujących się w gminie Brzostek. Poniżej przedstawione zostały najważniejsze wyniki badań z obszaru uzależnień.

SPOŻYWANIE ALKOHOLU I NARKOTYKÓW PRZEZ UCZNIÓW Z GMINY BRZOSTEK

- Po alkohol kiedykolwiek w życiu sięgnęło 29% uczniów.
- Znaczna część młodych mieszkańców miała kontakt z alkoholem, ponieważ kupiła go samemu (45% spośród tych, którzy spożywali alkohol) lub została nim poczęstowana (43% spośród tych, którzy spożywali alkohol).
- Po alkohol w wieku 8-10 lat sięgnęło 11% uczniów (spośród tych, którzy go spożywali).
- Alkohol jest stosunkowo łatwo dostępny dla respondentów – co trzeci uczeń przyznał, że nie miałby trudności w zdobyciu alkoholu na terenie swojej miejscowości (39%).
- Wśród 8% rodzin respondentów któryś z jej członków nadużywa alkoholu.
- Zebrany materiał badawczy wykazał, że substancje psychoaktywne (narkotyki, dopalacze lub leki w celu odurzania się) zażywało 4% uczniów z gminy Brzostek.
- Badania wykazały również, że narkotyki byłyby łatwe do zdobycia dla 9% badanych, natomiast dopalacze za łatwe do pozyskania uważa 4%.
- Uczniowie zostali również poproszeni o ocenę stopnia szkodliwości narkotyków i dopalaczy dla zdrowia. Pozytywne jest to, że zdecydowana większość badanych ma świadomość w zakresie szkodliwości tego typu substancji. Nie zdaje sobie sprawy z ich szkodliwości 5% respondentów w przypadku dopalaczy oraz 8% jeśli chodzi o narkotyki.

SPOŻYWANIE ALKOHOLU I NARKOTYKÓW PRZEZ DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW GMINY BRZOSTEK

- Spożywanie alkoholu zadeklarowała ponad połowa respondentów (66%), w tym picie ryzykowne, szkodliwe lub wskazujące na uzależnienie dotyczy aż 19% badanych (13% kilka razy w tygodniu, a 6% codziennie). Jest to zatem znaczny odsetek mieszkańców zagrożonych uzależnieniem.
- Na szczególną uwagę zasługuje fakt, że średnio co czwarty badany przyznał się do wykonywania swoich obowiązków służbowych pod wpływem alkoholu (29%) oraz do prowadzenia pojazdu pod wpływem alkoholu (25%). O występowaniu problemu prowadzenia pojazdów w stanie nietrzeźwości świadczy również to, że co drugi ankietowany był świadkiem sytuacji, w której ktoś prowadził pojazd pod wpływem alkoholu (54%).

- Jak wynika z analizy danych, 32% mieszkańców żyje w rodzinach z problemem alkoholowym.
- Pomimo, iż większość respondentów zadeklarowało świadomość odnośnie spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży na rozwój dziecka – 41% mieszkańców było świadkiem spożywania na terenie Gminy alkoholu przez kobiety w ciąży.
- Narkotyki zażywało 6% dorosłych mieszkańców Gminy, w tym 1% jednokrotnie, 3% kilka razy w roku, 1% kilka razy w miesiącu, a kolejny 1% - raz w miesiącu.
- Na znajomość miejsc w swojej miejscowości, gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze wskazał stosunkowo wysoki odsetek badanych – 28%. Wśród najczęściej zaznaczanych odpowiedzi znalazła dyskoteka (15%), centrum miejscowości (11%) oraz osiedle (8%).

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyżej analizy oraz przeprowadzonych badań, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- zagrożenie wystąpienia przemocy w rodzinach dotkniętych problemami uzależnień,
- wzrost liczby odnotowanych przestępstw związanych z zażywaniem narkotyków oraz interwencji wobec nietrzeźwych kierowców,
- występowanie problemu prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu, wykonywanie obowiązków służbowych pod wpływem alkoholu oraz spożywanie alkoholu przez kobiety w ciąży,
- spożywanie alkoholu z dużą częstotliwością wskazującą na ryzyko uzależniania lub uzależnienie wśród dorosłych mieszkańców,
- dostępność alkoholu dla młodych mieszkańców Gminy oraz niezdawanie sobie sprawy ze szkodliwości narkotyków i dopalaczy,
- duży odsetek dorosłych mieszkańców mających w rodzinie osoby z problemem alkoholowym.

Korelacje

Płaszczyznami, szczególnie powiązanymi z dziedziną „Profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych” są:

- wspieranie rodziny – przede wszystkim w kontekście negatywnego wpływu zjawiska uzależnienia na prawidłowe pełnienie ról rodzicielskich, zapewnienie stabilnego środowiska wychowawczego oraz wypełnianie funkcji opiekuńczo-wychowawczej przez rodzinę. Życie w chronicznym stresie i zagrożeniu przemocą w przypadku np. żon alkoholików często prowadzi do znacznego obniżenia ich sprawności psychofizycznej i do zaburzeń emocjonalnych. Zachowanie osób uzależnionych często nacechowane jest przemocą, agresją, zaniedbywaniem podstawowych obowiązków rodzinnych, przyczynia się do destrukcji życia ich rodzin, zaburzeń zdrowia somatycznego i psychicznego oraz stygmatyzacji społecznej. Zagrożeniem są także uszkodzenia rozwoju psychofizycznego dzieci i młodzieży pijących alkohol oraz używających środki psychoaktywne,
- ubóstwo – małżonkowie i najbliżsi osób uzależnionych często doświadczają niedostatku materialnego z powodu utraty zdolności do pracy lub niskich wynagrodzeń czy dużych wydatków, np. na alkohol.
- promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu – osoby uzależnione na skutek postępującej degradacji psychofizycznej tracą zdolność do efektywnego funkcjonowania w rolach społecznych i zawodowych, tracą posiadane miejsca pracy i mają ograniczone zdolności do skutecznego poszukiwania zatrudnienia,
- przeciwdziałanie przemocy w rodzinie – przede wszystkim poprzez bardzo częste współwystępowanie zjawiska przemocy w rodzinach z problemem alkoholowym,
- zdrowie psychiczne – przede wszystkim poprzez bardzo częste współwystępowanie zjawiska przemocy w rodzinach z problemem alkoholowym.

CEL STRATEGICZNY: PROMOCJA ZDROWEGO TRYBU ŻYCIA, PROFILAKTYKA I ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW UZALEŻNIEŃ

Cel operacyjny	Działanie	Okres realizacji	Wskaźnik realizacji	Realizator	Źródła finansowania
1. Zwiększenie dostępności do terapii oraz grup samopomocowych dla osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych oraz ich rodzin.	Działanie 1.1. Współpraca międzyinstytucjonalna w zakresie pomocy osobom uzależnionym i członkom ich rodzin w obszarze leczenia uzależnień	2021-2028	- liczba działań podjętych w ramach współpracy międzyinstytucjonalnej w obszarze leczenia uzależnień	MGOPS, GKRPA, ZI, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia, KP	budżet gminy, środki zewnętrzne
	Działanie 1.2. Organizowanie szkoleń dla członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i innych grup zawodowych z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień	2021-2028	- liczba uczestników zorganizowanych szkoleń z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień	MGOPS	budżet gminy
	Działanie 1.3. Motywowanie osób uzależnionych i współuzależnionych do podjęcia terapii	2021-2028	- liczba osób wobec, których podjęte zostały rozmowy motywujące	GKRPA	budżet gminy

	w placówkach leczenia odwykowego				
	Działanie 1.4. Udzielanie pomocy materialnej rodzinom z problemem uzależnienia	2021-2028	- liczba rodzin, którym udzielona została pomoc	MGOPS	budżet gminy
	Działanie 1.5. Kierowanie do sądu wniosków o zobowiązanie osób uzależnionych do podjęcia leczenia odwykowego	2021-2028	- liczba wniosków skierowanych do sądu	GKRPA	budżet gminy
	Działanie 1.6. Stworzenie Punktu Konsultacyjnego dla osób uzależnionych i ich rodzin	2021-2028	-liczba udzielonych porad dla osób uzależnionych i ich rodzin.	MGOPS	budżet gminy
	Działanie 1.7. Kontynuowanie prowadzenia grupy samopomocowej dla osób z problemem alkoholowym	2021-2028	-liczba członków grupy samopomocowej funkcjonującej na terenie Gminy	Grupa AA	środki zewnętrzne, budżet gminy

2. Budowanie systemu profilaktyki i wczesnej pomocy dla dzieci i młodzieży w zakresie uzależnienia od substancji psychoaktywnych.	Działanie 2.1 Organizowanie i finansowanie w szkołach programów profilaktycznych rekomendowanych przez PARPA, ORE, KBdsPN, IPIŃ związanych z tematyką uzależnień.	2021-2028.	- liczba uczestników rekomendowanych programów profilaktyki	placówki oświatowe, realizatorzy zewnętrzni	budżet gminy
	Działanie 2.2 Organizowanie i finansowanie w szkołach warsztatów i innych form edukacyjnych uwzględniających zagadnienia dotyczące uzależnień.	2021-2028	- liczba uczestników warsztatów i innych form edukacyjnych	placówki oświatowe, realizatorzy zewnętrzni	budżet gminy
	Działanie 2.3 Realizacja szkoleń dla właścicieli punktów sprzedaży napojów alkoholowych i dla sprzedawców	2021-2028	- liczba właścicieli punktów sprzedaży napojów alkoholowych oraz sprzedawców objętych szkoleniami.	MGOPS, realizatorzy zewnętrzni	budżet gminy
	Działanie 2.4 Organizowanie działań promujących wśród dzieci i młodzieży	2021-2028	- liczba uczestników działań promujących zdrowy styl życia i życie wolne od uzależnień	MGOPS, GKRPA, CKiCz, OSiR, placówki oświatowe	budżet gminy

3. Wzrost poziomu wiedzy w zakresie zagrożeń związanych ze spożywaniem alkoholu, promowanie zdrowego stylu życia oraz podniesienie świadomości mieszkańców na temat możliwych form pomocy w przypadku problemu uzależnień.	zdrowy styl życia wolny od uzależnień.				
	Działanie 2.5 Realizacja warsztatów profilaktycznych dla rodziców dotyczących profilaktyki uzależnień.	2021-2028	- liczba rodziców biorących udział w warsztatach profilaktycznych	placówki oświatowe, MGOPS	budżet gminy
	Działanie 3.1 Podnoszenie poziomu wiedzy kadry pomocy społecznej oraz edukacji w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom.	2021-2028	-liczba pracowników pomocy społecznej i placówek oświatowych uczestniczących w szkoleniach w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom	MGOPS	budżet gminy
	Działanie 3.2 Opracowywanie i upowszechnianie materiałów informacyjno-edukacyjnych dotyczących możliwych form pomocy w przypadku doświadczenia problemu uzależnienia.	2021-2028	-liczba rozpowszechnionych materiałów informacyjno-edukacyjnych dotyczących możliwych form pomocy w przypadku doświadczenia problemu uzależnienia	GKRPA, MGOPS	budżet gminy
	Działanie 3.3 Realizowanie działań profilaktycznych wśród mieszkańców Gminy mających na celu uświadomienie	2021-2028	-liczba zorganizowanych działań profilaktycznych, liczba uczestników	GKRPA, KP, MGOPS	budżet gminy

negatywnych konsekwencji spożywania alkoholu, a przede wszystkim: wczesnej inicjacji alkoholowej przez dzieci i młodzież, spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży oraz prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu.

Działanie 3.4
Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjno-edukacyjnej skierowanej do uczniów szkół oraz dorosłych mieszkańców

2021-2028.

-liczba działań podjętych w ramach ogólnopolskich i lokalnych kampanii informacyjno-edukacyjnych

GKRPA, placówki zdrowia, oświatowe

MGOPS, ochrony placówki

budżet gminy

PROGNOZA ZMIAN – EFEKTY I KORZYŚCI REALIZACJI CELU : Rezultatem osiągnięcia celu strategicznego będzie jeszcze lepiej wyedukowana społeczność lokalna w temacie profilaktyki uzależnień a także ograniczenie problemów wynikających z nadużywania substancji psychoaktywnych.

Cel strategiczny “ Promocja zdrowego trybu życia, profilaktyka i rozwiązywania problemu uzależnień ” będzie realizowany w szczególności poprzez uchwalany corocznie “ Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych ” oraz “ Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii ”.

1.5. PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Przemoc jest intencjonalnym i zamierzonym działaniem człowieka, które ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary. Definicja przemocy w rodzinie wg ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie mówi, że: „przemoc w rodzinie należy rozumieć jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa albo dobra osobiste osób najbliższych lub innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.

Przemoc jest jednym ze zjawisk współwystępujących z innymi problemami funkcjonowania rodziny. W celu rozwiązania problemu przemocy należy podejmować interwencje socjalne i psychologiczne niezależnie od możliwości podejmowania działań prawnych. Działaniami mającymi na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie zajmuje się Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, który działa na podstawie Uchwały Nr V/63/19 Rady Miejskiej w Brzostku z dnia 9 kwietnia 2019r.. w sprawie trybu i sposobu powoływania i odwoływania członków Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Gminie Brzostek oraz szczegółowych warunków jego funkcjonowania.

Zespół Interdyscyplinarny realizuje działania określone w gminnym programie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie. Zadaniem zespołu interdyscyplinarnego jest integrowanie i koordynowanie działań podmiotów, o których mowa w art. 9a ust. 3 i 5, oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności przez:

- 1. diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie;*
- 2. podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku;*
- 3. inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie;*
- 4. rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym;*

5. *inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie*¹¹.

Działania mające na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz ochronę ofiar tej przemocy zawarte zostały w „*Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Brzostek na lata 2019-2021*” przyjętym Uchwałą Rady Miejskiej w Brzostku Nr IV/32/19 z dnia 26 lutego 2019 roku. Celem głównym Programu jest przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie w gminie Brzostek oraz ochrona osób doznających przemocy w rodzinie. Cel główny realizowany jest poprzez poniższe cele szczegółowe:

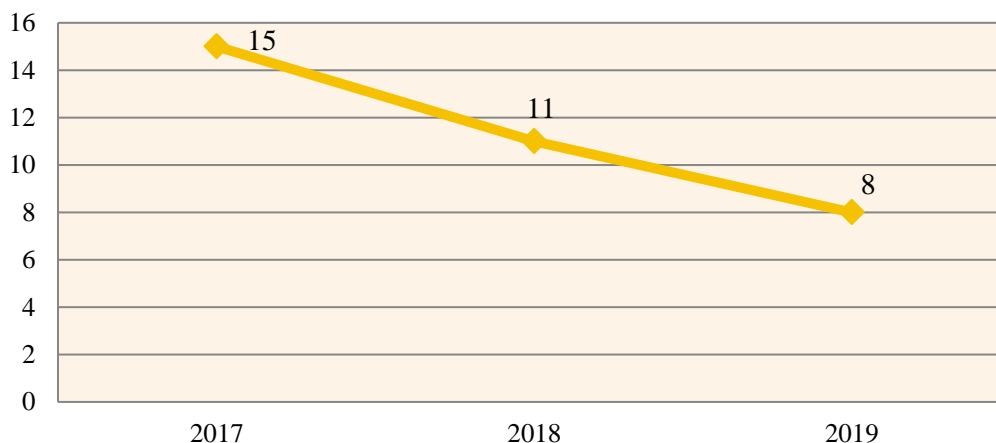
- systematyczne podnoszenie poziomu wiedzy i świadomości społecznej mieszkańców gminy Brzostek nt. zjawiska przemocy w rodzinie i możliwości uzyskania pomocy,
- rozwijanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy,
- zapewnienie kompleksowej pomocy członkom rodzin, w których występuje przemoc.

Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w gminie Brzostek to grupa piętnastu specjalistów z różnych instytucji, łączących swoją wiedzę, umiejętności oraz możliwości wynikające z instytucji, którą reprezentują. W skład Zespołu wchodzi przedstawiciele:

- Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brzostku,
- placówek oświatowych,
- Gminnej Komisji Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Brzostku,
- Komisariatu Policji w Brzostku,
- Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rejonowego w Dębicy,
- Samodzielnego Gminnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Brzostku,
- organizacji pozarządowej.

W 2019 roku z powodu przemocy w rodzinie pomoc i wsparcie z Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brzostku otrzymało 8 rodzin. Na przestrzeni ostatnich lat widoczna jest tendencja spadkowa w zakresie liczby rodzin, które otrzymały taką pomoc i wsparcie z omawianego powodu. W stosunku do 2018 roku nastąpił spadek o 3 rodziny, natomiast w porównaniu do 2017 liczba rodzin zmniejszyła się o 7.

¹¹ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 r. poz. 218 z późn. zm.)

Wykres 26. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu przemocy w rodzinie w latach 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019, 2018 i 2017 rok

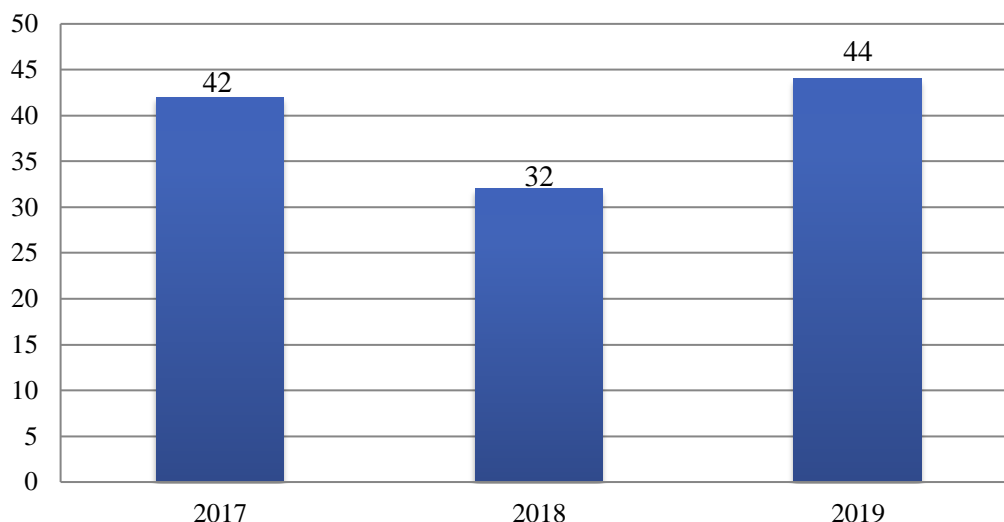
Z informacji Komendy Policji w Brzostku wynika, że w 2019 roku dokonano 105 interwencji domowych i publicznych związanych z przemocą, w tym 81 na obszarze wiejskim, a 24 na obszarze miejskim. W porównaniu do 2018 roku liczba interwencji zmniejszyła się o 27. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia tabela nr 23.

Tabela 23. Liczba interwencji domowych i publicznych związanych z przemocą w latach 2018-2019

rodzaj interwencji	2018	2019
liczba interwencji ogółem	132	105
obszar miejski	15	24
obszar wiejski	117	81

Źródło: Dane udostępnione przez Komisariat Policji w Brzostku

W 2019 roku procedura „Niebieskie Karty” została wszczęta w 44 rodzinach. W porównaniu z rokiem 2017 i 2018 nastąpił wzrost ilości wszczętych postępowań w ramach przedmiotowej procedury, co ilustruje poniższy wykres.

Wykres 27. Liczba rodzin, w których zostało wszczęte postępowanie w ramach procedury „Niebieskie Karty” w latach 2017-2019

Źródło: Sprawozdanie z realizacji „Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w gminie Brzostek na lata 2019-2021” za 2019 rok

W 2019 roku sporządzono 44 formularze „Niebieska Karta – A” wszczynających procedurę (35 przez Policję, 9 przez MGOPS) – to najwięcej procedur od 2017 roku. Procedurę „Niebieskie Karty” w latach 2017-2019 wszczynali głównie funkcjonariusze Policji oraz pracownicy Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brzostku, a w jednym przypadku byli to pracownicy ochrony zdrowia, co pokazuje poniższa tabela.

Tabela 24. Liczba wszczętych postępowań w ramach procedury „Niebieskie Karty” z podziałem na podmioty realizujące przedmiotowe zadanie

	2017	2018	2019
Policja	38	27	35
Pomoc społeczna	4	4	9
Oświata	0	0	0
Ochrona zdrowia	0	1	0
GKRPA	0	0	0
Razem	42	32	44

Źródło: Sprawozdanie z realizacji „Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w gminie Brzostek na lata 2019-2021” za 2019 rok

„Niebieska Karta –A” wszczyna przedmiotową procedurę. Zostaje wówczas powołana grupa robocza, która interdyscyplinarnie podejmuje próbę rozwiązania problemów związanych z podejrzeniem wystąpienia w rodzinie przemocy. Łącznie w 2019 roku działało 38 grup roboczych, które prowadziły pracę z rodzinami dotkniętymi przemocą. Grupy robocze sporządziły:

- 37 „Niebieskich Kart – C” – z osobą, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie (o 6 więcej niż w 2018 roku),
- 30 „Niebieskich Kart – D” – z osobą, co do której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie (o 15 więcej niż w 2018 roku).

W 2019 roku w ramach wsparcia dla osób doświadczających przemocy w rodzinie psycholog zrealizował 96 godzin poradnictwa, natomiast w 2018 roku o 24 godziny mniej. Od III kwartału 2019 roku na terenie Gminy funkcjonuje także Telefon Zaufania, z którego mogą korzystać osoby uwikłane w przemoc.

W ramach akcji informacyjnej na terenie Gminy dystrybuowano ulotki kampanii „Reaguj na przemoc”. Ponadto w szkołach zrealizowano następujące działania:

- a) spotkania dla rodziców mające na celu uświadomienie im negatywnych następstw stosowania przemocy,
- b) szkolenie kadry pedagogicznej rozwijające kompetencje kierowania klasą oraz umiejętności właściwego reagowania na niekorzystne zachowania uczniów,
- c) realizacja zajęć i warsztatów integracyjnych w klasach mających na celu wzmacnianie więzi pomiędzy rówieśnikami,
- d) realizacja zajęć edukacyjnych w klasach, których tematem było m.in. doskonalenie umiejętności radzenia sobie ze stresem, wzmacnianie poczucia własnej wartości,
- e) realizacja w szkołach programów profilaktycznych, warsztatów, spektakli, dotyczących problemu przemocy, adresowanych do uczniów.

DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Poniżej przedstawione zostały najważniejsze wyniki badań w zakresie problemu przemocy w rodzinie wśród uczniów szkół z gminy Brzostek oraz jego dorosłych mieszkańców.

PROBLEM PRZEMOCY W RODZINIE WŚRÓD UCZNIÓW Z GMINY BRZOSTEK

1. Doświadczenie przemocy kiedykolwiek w życiu zadeklarował co czwarty uczeń (25%), w tym większość doznało jej ze strony kolegów ze szkoły.
2. Na doznanie przemocy ze strony jakiegoś członka rodziny wskazało 16% uczniów (*spośród osób, które doznały przemocy*). 12% przyznało, że doświadczyło jej ze strony taty, natomiast 4% - ze strony mamy.
3. Uczniowie zostali również pytani o to, czy w ich domu występuje przemoc. Analiza zebranych danych pozwala stwierdzić, że problem przemocy występuje w 3% domów badanych uczniów.
4. Do stosowania przemocy przyznał się co czwarty uczeń (25%). Większość przyznała, że stosowała ją wobec rówieśników lub rodzeństwa.
5. Na znajomość kogoś w swoim otoczeniu kto jest ofiarą przemocy w rodzinie wskazało 5% badanych uczniów.
6. Na podstawie deklaracji badanych możemy stwierdzić, że problem przemocy w szkole występuje na wysokim poziomie – w swojej szkole świadkiem przemocy była ponad połowa uczniów (53%). Niepokojące jest to, że 42% z tych osób nie zareagowała na akt przemocy.

PROBLEM PRZEMOCY W RODZINIE WŚRÓD DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW GMINY BRZOSTEK

- Jak wynika z zebranego materiału badawczego, na znajomość kogoś w swoim otoczeniu, kto doświadcza przemocy domowej wskazał co czwarty respondent (27%).
- Odsetek dorosłych mieszkańców Gminy, deklarujących doznanie przemocy kształtuje się na poziomie 10%, w tym większość doświadczyło przemocy psychicznej (88%).
- 8% dorosłych mieszkańców doznało przemocy w swoim domu.
- Odsetek dorosłych mieszkańców Gminy, deklarujących stosowanie przemocy kształtuje się na poziomie 9%.
- Analiza materiału badawczego pod kątem stosowania kar fizycznych wobec dzieci pozwala zauważyć, że 20% mieszkańców biorących udział w badaniu nie wie, czy jest to dobra metoda wychowawcza, czy też nie, a 5% ocenia ją pozytywnie.
- Respondentom zostało również zadane pytanie o to, czy znają przypadki występowania przemocy w rodzinie na terenie Gminy. Prawie połowa badanych słyszała o takich przypadkach (48%), natomiast co czwarty mieszkaniec zna takie przypadki.
- Aż 49% dorosłych mieszkańców postrzega problem przemocy w rodzinie jako istotny lub raczej istotny problem na terenie Gminy.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej analizy oraz przeprowadzonych badań, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- wzrost liczby rodzin, w których zostało wszczęte postępowanie w ramach procedury „Niebieskie Karty”,
- brak świadomości części dorosłych mieszkańców Gminy na temat negatywnych konsekwencji stosowania przemocy wobec dzieci jako metody wychowawczej,
- znajomość kogoś w swoim otoczeniu doświadczającego przemocy domowej przez co czwartego mieszkańca biorącego udział w badaniu ankietowym,
- znaczna część dzieci i młodzieży deklarująca bycie świadkiem bójki w szkole oraz branie w niej udziału,
- znaczny odsetek dorosłych mieszkańców postrzegający problem przemocy w rodzinie jako istotny lub raczej istotny problem na terenie Gminy.

Korelacje

Dziedzinami szczególnie powiązanymi z obszarem „Przeciwdziałania przemocy w rodzinie” są:

- wspieranie rodziny – działania instytucji zaangażowanych w pracę z rodziną, profilaktyka wystąpienia przemocy poprzez bezpłatny dostęp do poradnictwa specjalistycznego, poradnictwa rodzinnego i terapii, usługi asystenta rodziny, oddziaływań profilaktycznych wpływają wzmacniająco na funkcjonowanie rodziny zmniejszając ryzyko wystąpienia dysfunkcji, w tym zachowań przemocowych w rodzinie, ale pozwalają także podejmować wczesną interwencję i udzielanie stosownej pomocy w sytuacji zdiagnozowania problemu przemocy w rodzinie,
- profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych – przede wszystkim poprzez wpływ skuteczności profilaktyki nadużywania alkoholu, a tym samym zapobieganie wystąpieniu czynników osłabiających relacje rodzinne i jednocześnie sprzyjających wystąpieniu przemocy w rodzinie,
- aktywność i integracja społeczna seniorów – wzmacnianie pozycji osób starszych poprzez promowanie projektów rozwijających integrację międzypokoleniową, co sprzyja podmiotowemu traktowaniu seniorów w ich otoczeniu, powyższe działania mogą wpłynąć na obniżenie ryzyka wystąpienia negatywnych zachowań wobec seniorów, w tym stosowania przemocy w rodzinie,

- ubóstwo oraz promocja zatrudnienia – brak poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego, powoduje narastanie napięcia związanego z utratą stałego dochodu przyczyniając się do powstania okoliczności sprzyjających odczuwaniu braku wpływu na otaczającą rzeczywistość, tym samym sprzyjając wystąpieniu zachowań przemocowych w rodzinie,
- edukacja – poprzez wpływ działań edukacyjnych z zakresu bezpiecznego życia w rodzinie, kształtowania relacji bez przemocy, a także przekazywanie wiedzy o instytucjach pomagających w sytuacji przemocy w rodzinie kierowanych do dzieci i młodzieży, uczniowie zyskają wiedzę podnoszącą świadomość ich praw oraz będą potrafili poszukiwać pomocy w sytuacji przemocy w rodzinie. Ponadto szkoła powinna pełnić aktywną rolę obserwatora funkcjonowania dziecka oraz instytucji mającej możliwość reakcji w sytuacji przemocy w rodzinie wobec ucznia,
- ochrona zdrowia – poprzez udzielanie pomocy medycznej i właściwe reagowanie w sytuacji kontaktu osoby dotkniętej przemocą w rodzinie z instytucjami ochrony zdrowia, w połączeniu z niezwłocznym udzieleniem pomocy przez instytucje realizujące pomoc w formie interwencji kryzysowej zwiększy się skuteczność reagowania wskazanych instytucji w sytuacji przemocy w rodzinie.

CEL STRATEGICZNY: PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE

Cel operacyjny	Działanie	Okres realizacji	Wskaźnik realizacji	Realizator	Źródła finansowania
1. Zwiększenie wrażliwości oraz skali reakcji społecznej i instytucjonalnej na obserwowane przejawy przemocy w rodzinie, a także wzrost świadomości rodziców na temat negatywnych konsekwencji stosowania kar fizycznych wobec dzieci	Działanie 1.1. Prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych dla rodziców w celu podnoszenia ich kompetencji wychowawczych	2021-2028	- liczba rodziców uczestniczących w spotkaniach informacyjno-edukacyjnych	MGOPS, placówki oświatowe	budżet gminy
	Działanie 1.2. Organizacja spotkań informacyjno-edukacyjnych oraz szkoleń z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie dla pracowników instytucji publicznych	2021-2028	- liczba pracowników instytucji publicznych uczestniczących w spotkaniach informacyjno-edukacyjnych oraz szkoleniach	MGOPS, placówki oświatowe, ZI, KP	budżet gminy
	Działanie 1.3. Organizowanie lokalnych kampanii społecznych przeciw przemocy w rodzinie	2021-2028	- liczba zorganizowanych kampanii społecznych przeciw przemocy w rodzinie	MGOPS, placówki oświatowe, GCKiCz	budżet gminy
	Działanie 1.4. Prowadzenie działań edukacyjnych skierowanych do dzieci i	2021-2028	- liczba uczestników działań edukacyjnych	MGOPS, placówki oświatowe	budżet gminy

	młodzieży dotyczących przemocy/agresji		- liczba i rodzaj podejmowanych działań		
2. Poprawa dostępu do usług i poszerzenie oferty wsparcia skierowanej do osób i rodzin dotkniętych problemem przemocy w rodzinie.	Działanie 2.1. Zamieszczanie informacji z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie dotyczących form specjalistycznej pomocy możliwej do uzyskania w sytuacji wystąpienia przemocy w rodzinie	2021-2028	- liczba i rodzaj podjętych działań informacyjnych z zakresu przeciwdziałania przemocy	MGOPS	budżet gminy
	Działanie 2.3. Bezpośrednia pomoc osobom w sytuacji przemocy w rodzinie, w tym interwencja kryzysowa, udzielanie pomocy finansowej, psychologicznej i prawnej	2021-2028	- liczba osób doświadczających przemocy w rodzinie, którym została udzielona bezpośrednia pomoc na przykład w postaci interwencji kryzysowej, pomocy finansowej, psychologicznej i prawnej	MGOPS, UM, KP, ZI	budżet gminy
	Działanie 2.4. Motywowanie osób stosujących przemoc do zaprzestania stosowania przemocy oraz informowanie o konsekwencjach prawnych tego zachowania.	2021-2028	- liczba działań podjętych w celu motywowania osób stosujących przemoc oraz informowania ich o konsekwencjach prawnych	ZI, MGOPS	budżet gminy

	Działanie 2.5. Udzielanie pomocy osobom doświadczającym i stosującym przemoc.	2021-2028	-liczba uruchomionych procedur „Niebieskie Karty”.	ZI, MGOPS	budżet gminy
	Działanie 2.6. Funkcjonowanie telefonu zaufania.	2021-2028	-liczba udzielonych porad w ramach telefonu zaufania	MGOPS	budżet gminy

PROGNOZA ZMIAN – EFEKTY I KORZYŚCI REALIZACJI CELU

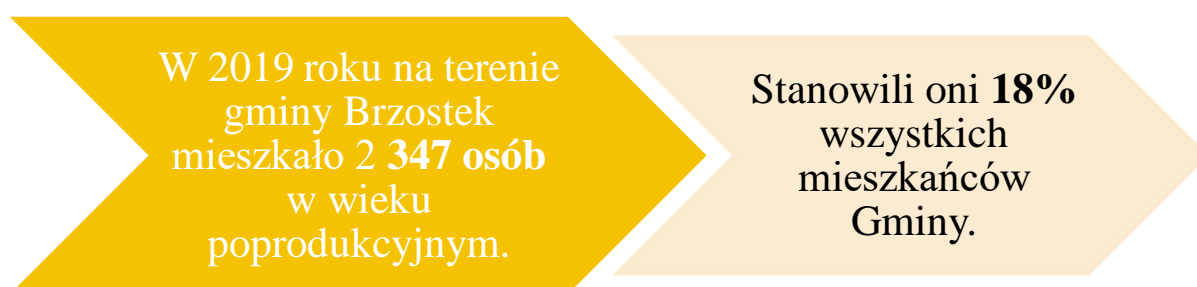
Rezultatem osiągnięcia celu strategicznego będzie zwiększenie świadomości społeczności lokalnej nt. zjawiska przemoc a także niesienie realnej pomocy dla osób uwięzionych w przemoc domową.

Cel strategiczny ‘‘ Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie ‘‘ będzie realizowany m.in. poprzez ‘‘ Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie’’.

1.6. AKTYWNOŚĆ I INTEGRACJA SPOŁECZNA SENIORÓW

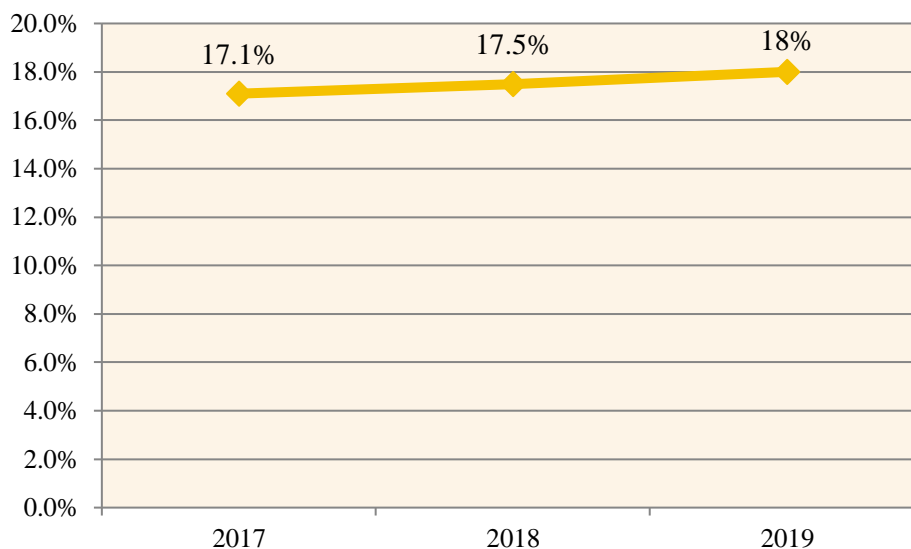
Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Aktywność i integracja społeczna seniorów stanowią niezwykle ważny i wymagający obszar dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Dzięki postępowi medycznemu żyjemy coraz dłużej, coraz dłużej chcemy być aktywni i korzystać z życia w pełni. Pomimo tego w starszych osobach często nie dostrzega się potencjału i korzyści płynących dla społeczności lokalnej. Należy pamiętać, że to właśnie seniorzy dzięki swej wiedzy i życiowemu doświadczeniu mogą stanowić niezwykle cenne źródło nauki dla młodych pokoleń. Równie często projektując infrastrukturę rekreacyjną pomija się potrzeby osób starszych, co negatywnie wpływa na ich samopoczucie, a co za tym idzie – na ich odbiór przez resztę społeczeństwa. Należy kreować zupełnie nowy wizerunek osoby starszej – jako osoby aktywnej, sprawnej i będącej pełnoprawnym obywatelem Gminy.

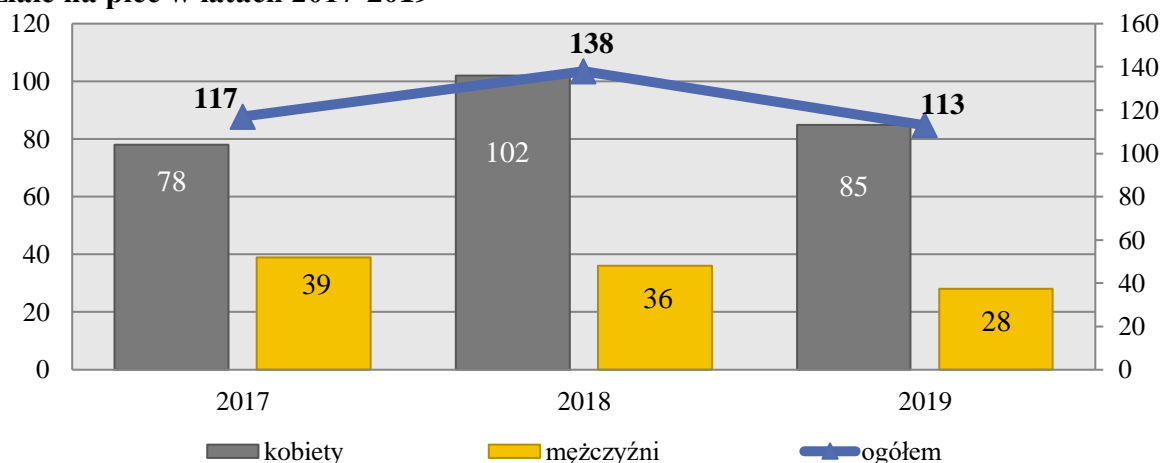
Na przestrzeni lat 2017-2019 można zauważyć systematyczny wzrost udziału osób, które ukończyły 60 lat w populacji ogólnej. Zjawisko nazywane starzejącym się społeczeństwem ma miejsce zarówno w Polsce, jak i w większości uprzemysłowionych krajów. Niesie to za sobą konieczność intensyfikacji działań skierowanych w stronę wsparcia i integracji seniorów. W 2019 roku osoby w wieku poprodukcyjnym stanowiły 18% wszystkich mieszkańców Gminy. W porównaniu do roku 2017 udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności wzrósł o 0,9 pp.

Wykres 28. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności na przestrzeni lat 2017-2019 (w %)

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Ogólna liczba osób korzystających z pomocy społecznej w wieku poprodukcyjnym w 2019 roku wyniosła 113 osób. Zdecydowaną większość stanowiły kobiety – 75,2% (85 osób), natomiast korzystających ze wsparcia mężczyzn było tylko 28 (24,8%). Ogólna liczba osób w wieku poprodukcyjnym, korzystająca z pomocy społecznej w porównaniu do roku 2018 uległa zmniejszeniu o 25 osób, natomiast w stosunku do 2017 roku liczba ta spadła tylko o 4 osoby.

Wykres 29. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019, 2018 i 2017 rok

Osobom starszym, które nie są w stanie samodzielnie funkcjonować w życiu codziennym przysługuje prawo do opieki w Domu Pomocy Społecznej. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej koszty pobytu w DPS pokrywa zainteresowany w wysokości

70% swojego dochodu (najczęściej jest to renta bądź emerytura). Uzupełnienie kwoty do 100% (całkowite koszty utrzymania) to zadanie rodziny bądź gminy, gdy rodzina nie jest wydolna finansowo. Pobyt w Niepublicznym Domu Seniora opłacany jest przez samych jego pensjonariuszy ze środków własnych (rent, emerytur, oszczędności, dochodów z innych tytułów), bądź przez rodzinę osoby zamieszkującej.

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brzostku w 2019 roku poniósł odpłatność za pobyt w DPS 17 mieszkańców na łączną kwotę 321 068 zł. W porównaniu do lat poprzednich liczba osób, za które MGOPS ponosi odpłatność za pobyt w DPS uległa zwiększeniu. Szczegółowe dane dotyczące odpłatności za pobyt w Domu Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2017-2019 znajdują się w tabeli poniżej.

Tabela 25. Odpłatność Gminy za pobyt w Domu Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba osób	12	11	17
kwota świadczeń (zł)	272 776	270 247	321 068

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 i 2018 rok

W gminie Brzostek w 2019 roku zlecono organizacji pozarządowej, w trybie działalności pożytku publicznego prowadzenie Środowiskowego Domu Samopomocy im. Jana Pawła II przy Stowarzyszeniu „Nieść Nadzieję” w Brzostku. Na realizację tego zadania przekazano i wydatkowano kwotę 763 980 zł.

W roku oceny gmina Brzostek uczestniczyła w programie „Opieka 75+”, w ramach którego Ośrodek pozyskał dotację w wysokości 82 394,63 zł. W programie wzięło udział 19 osób w wieku 75 lat i więcej, którym świadczone były usługi opiekuńcze. Program „Opieka 75+” wzmocnił gminę Brzostek w realizacji usług opiekuńczych. Dzięki dodatkowemu wsparciu Ośrodek mógł zabezpieczyć podstawową opiekę wszystkim zgłaszającym się o pomoc. Pozwoliło to na podniesienie poziomu opieki nad osobami starszymi i zależnymi, ale także ich komfortu życia.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- zagrożenie izolacją społeczną i samotnością osób starszych,
- stały wzrost na przestrzeni lat udziału osób starszych w ogólnej liczbie ludności.

Korelacje

Dziedzinami szczególnie powiązanymi z obszarem „Aktywność i integracja seniorów” są:

- wsparcie osób niepełnosprawnych – przede wszystkim poprzez związane z wiekiem i starzeniem się organizmu, stopniowe i postępujące ograniczenie pełnej sprawności i samodzielności w codziennym funkcjonowaniu i konieczność zapewnienia adekwatnej pomocy,
- zdrowie psychiczne – przede wszystkim w kontekście pojawiających się zaburzeń psychicznych typowych dla osób w podeszłym wieku np. zespoły otępienne, demencja itp., wskazane są działania realizowane we współpracy z placówkami ochrony zdrowia w zakresie wymiany informacji o dostępnych formach wsparcia, w szczególności w zakresie dostępnych usług,
- zdrowie – osoby starsze w większości są osobami cierpiącymi na różnego rodzaju schorzenia wynikające z ich wieku, a poprzez wspólne działania podmiotów leczniczych oraz pomocy społecznej możliwe jest jak najdłuższe utrzymanie osoby w jej środowisku naturalnym, bez konieczności zapewniania opieki całodobowej,
- wspieranie rodziny – osoby starsze są osobami o ogromnym potencjale, posiadają wiedzę i doświadczenie potrzebne osobom młodszym do dobrego funkcjonowania w życiu rodzinnym i zawodowym.

CEL STRATEGICZNY: INTEGRACJA SPOŁECZNA I ZAWODOWA OSÓB STARSZYCH

Cel operacyjny	Działanie	Okres realizacji	Wskaźnik realizacji	Realizator	Źródła finansowania
1. Wsparcie rozwoju aktywności i integracji społecznej seniorów	Działanie 1.1. Organizacja zajęć edukacyjnych, mających na celu rozwijanie kompetencji i umiejętności seniorów	2021-2028	-liczba uczestników zajęć edukacyjnych	CKiCz, NGO	budżet gminy, środki zewnętrzne
	Działanie 1.2. Organizacja zajęć rekreacyjno-sportowych oraz kulturalnych promujących zdrowy i aktywny styl życia osób starszych	2021-2028	-liczba osób starszych uczestniczących w zajęciach rekreacyjno-sportowych oraz kulturalnych	CKiCz, NGO, OSiR	budżet gminy, środki zewnętrzne
	Działanie 1.3. Promowanie pozytywnego wizerunku osoby starszej w społeczności lokalnej poprzez organizowane działań w ramach kampanii "Postaw na rodzinę"	2021-2028	-liczba osób biorących udział w zajęciach informacyjno-edukacyjnych	placówki oświatowe, MGOPS, CKiCz, NGO	budżet gminy, środki zewnętrzne
	Działanie 1.4. Edukacja oraz promowanie zdrowego	2021-2028	-liczba uczestników działań edukacyjnych.	CKiCz, OSiR, NGO	budżet gminy, środki zewnętrzne

	i aktywnego stylu życia wśród osób starszych				
2. Zapewnienie warunków możliwie pełnego i adekwatnego wsparcia dla osób starszych umożliwiającego funkcjonowanie w środowisku lokalnym	Działanie 2.1. Udzielanie pomocy materialnej i rzeczowej osobom w wieku poprodukcyjnym, zagrożonym kryzysem, lub wykluczeniem społecznym	2021-2028	- liczba osób w wieku poprodukcyjnym objęta pomocą materialną i rzeczową	MGOPS, NGO	budżet gminy, środki zewnętrzne
	Działanie 2.2. Realizacja wsparcia w postaci usług opiekuńczych dla osób starszych	2021-2028	- liczba osób starszych objętych usługami opiekuńczymi	MGOPS	budżet gminy
	Działanie 2.3 Zwiększenie dostępności usług rehabilitacyjnych	2023-2028	- powstanie dodatkowego punktu rehabilitacji, - liczba osób starszych, korzystających z rehabilitacji	placówki ochrony zdrowia	budżet placówek ochrony zdrowia, NFZ,
	Działanie 2.4 Prowadzenie akcji informacyjnych/ warsztatów dla seniorów w zakresie bezpieczeństwa osób starszych	2021-2028	- liczba podjętych akcji informacyjnych/przepr owadzonych warsztatów	MGOPS, KP	budżet gminy

Działanie 2.5
Utworzenie i
funkcjonowanie miejsca
spotkań dla seniorów

2022-2028

- liczba i rodzaj
utworzonych miejsc,
- liczba uczestników

UM, NGO, CKiCz
MGOPS

budżet gmin, środki
zewnętrzne

PROGNOZA ZMIAN – EFEKTY I KORZYŚCI REALIZACJI CELU

Rezultatem osiągnięcia celu strategicznego będzie zwiększenie dostępności do usług społecznych dla seniorów oraz poprawa jakości ich życia poprzez wyższy standard świadczonych dla nich usług.

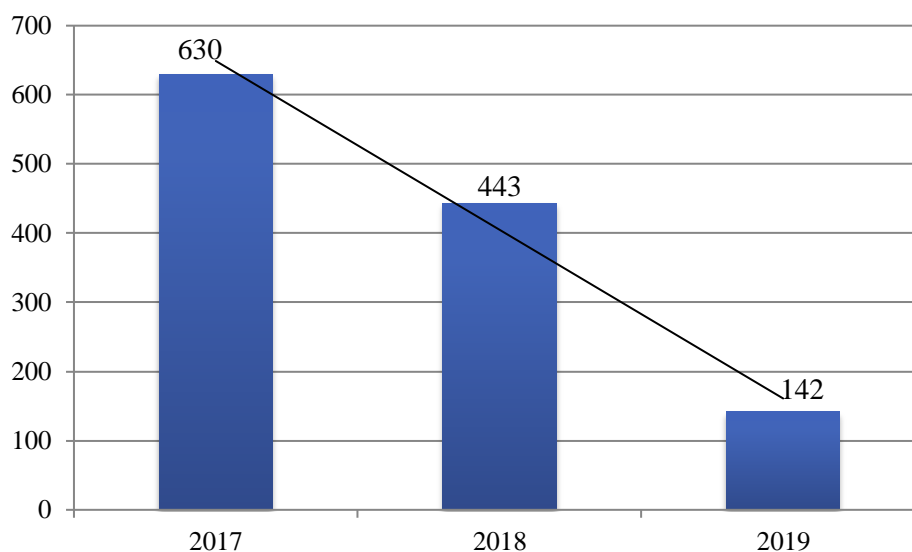
1.7. PROMOCJA ZATRUDNIENIA, REINTEGRACJA ZAWODOWA I SPOŁECZNA OSÓB PODLEGAJĄCYCH WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Wśród głównych zjawisk kryzysowych zachodzących w sferze społecznej jest bezrobocie. Bezrobocie, w szczególności długotrwałe (przekraczające 12 miesięcy), jest bardzo niekorzystne społecznie, gdyż wpływa negatywnie zarówno na warunki bytowe jednostki lub rodziny (długotrwały brak stałego wynagrodzenia, uzależnienie od wsparcia z systemu pomocy społecznej), jak również kondycję psychofizyczną (zaburzenia zdrowia psychicznego, dolegliwości psychosomatyczne) oraz społeczną (pogłębiająca się izolacja społeczna, spadek aktywności osoby pozostającej bez pracy). Czynniki te bardzo często skutkują wzrostem ubóstwa, pogłębiają stan wykluczenia zawodowego i społecznego (np. zanik posiadanych kwalifikacji zawodowych i trudności w przystosowaniu się do zmieniających się zasad funkcjonowania rynku pracy), a także mogą prowadzić do pojawienia się patologicznych zjawisk takich jak: nadużywanie alkoholu i przestępczość. Negatywne skutki bezrobocia odciskają również piętno na funkcjonowaniu rodziny osoby pozostającej bez pracy. W szczególności dotyczy to dzieci osoby bezrobotnej, które odczuwając własną sytuację materialną jako gorszą, w porównaniu do swoich rówieśników, stopniowo mogą izolować się, co jest dotkliwym ograniczeniem naturalnych potrzeb związanych z rozwojem intelektualnym i społecznym. Bezrobocie jest również przyczyną zaniechania uczestnictwa w życiu kulturalnym i społecznym.

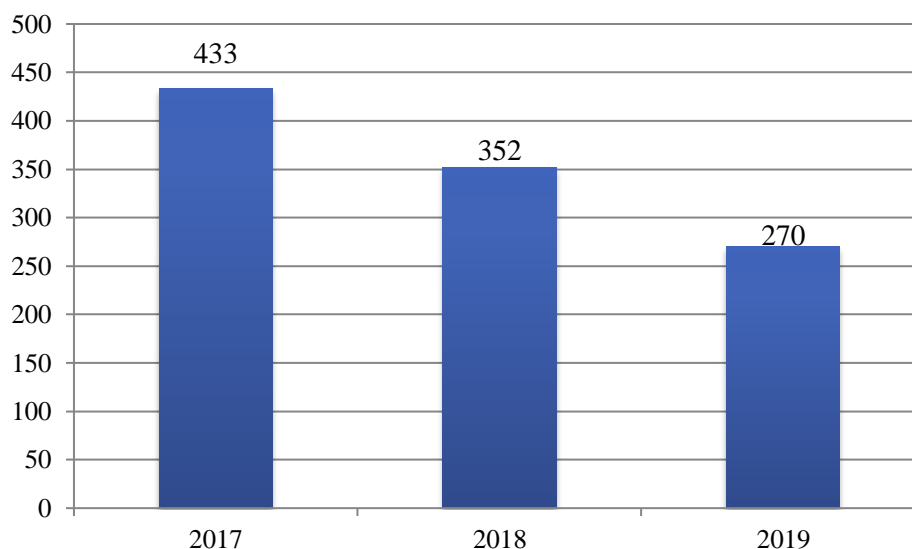
W 2019 roku ogólna liczba rodzin korzystających ze wsparcia Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z powodu bezrobocia kształtowała się na poziomie 142. Na przestrzeni lat 2017-2019 można zauważyć tendencję spadkową liczby rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z tego powodu. W porównaniu do 2017 roku liczba rodzin, którym udzielono pomocy z powodu bezrobocia zmniejszyła się aż o 77,5%. O skali problemu bezrobocia świadczy między innymi to, że bezrobocie jako powód udzielenia pomocy i wsparcia w 2019 roku, znalazło się na czwartym miejscu pod względem liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej.

Wykres 30. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu bezrobocia w latach 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019, 2018 i 2017 rok

Liczba bezrobotnych mieszkańców pod koniec 2019 roku wyniosła 270 osób. W porównaniu do danych z 2018 roku liczba bezrobotnych uległa zmniejszeniu o 82 osoby, natomiast w stosunku do 2017 roku spadła o 163 osoby.

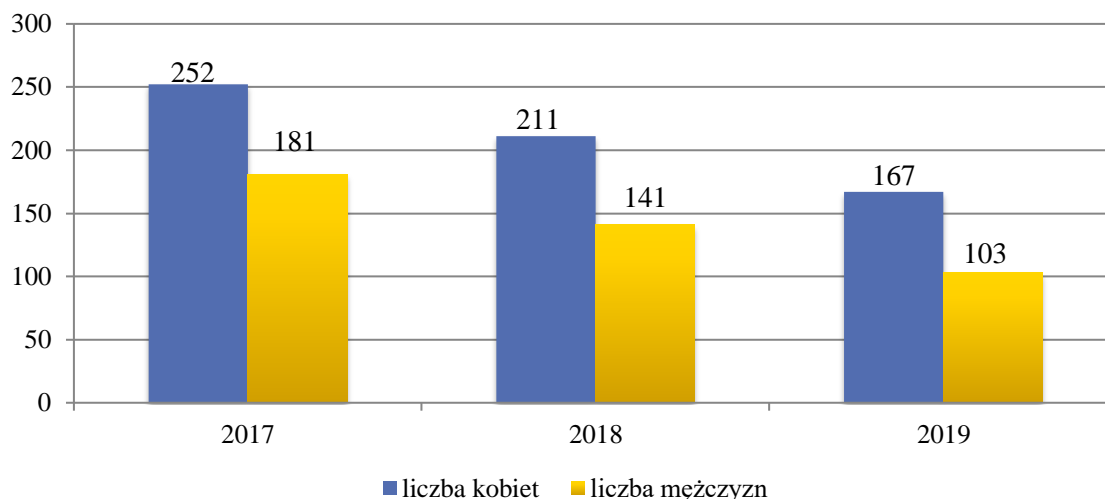
Wykres 31. Liczba osób bezrobotnych w gminie Brzostek w latach 2017-2019

Źródło: <https://debica.praca.gov.pl/>

Z ogólnej liczby osób bezrobotnych 167 to kobiety, które stanowiły 61,8% wszystkich bezrobotnych, natomiast 103 osoby to mężczyźni, stanowiący 38,2% wszystkich osób

pozostających bez pracy w gminie Brzostek w 2019 roku. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

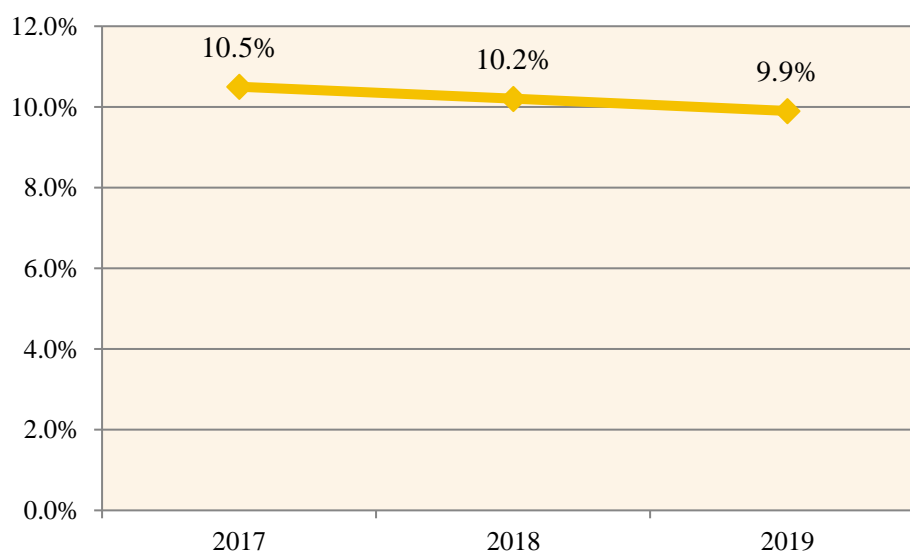
Wykres 32. Liczba osób bezrobotnych w gminie Brzostek w podziale na płeć w latach 2017-2019

Źródło: <https://debica.praca.gov.pl/>

Pod koniec 2019 roku osoby bezrobotne zamieszkujące gminę Brzostek stanowiły 9,9% wszystkich bezrobotnych z powiatu dębickiego. W porównaniu do poprzednich lat, zauważalny jest niewielki spadek udziału bezrobotnych mieszkańców w ogólnej liczbie osób pozostających bez pracy w powiecie, co pokazuje poniższy wykres.

Wykres 33. Udział osób bezrobotnych z gminy Brzostek w ogólnej liczbie osób bezrobotnych z powiatu dębickiego w latach 2017-2019

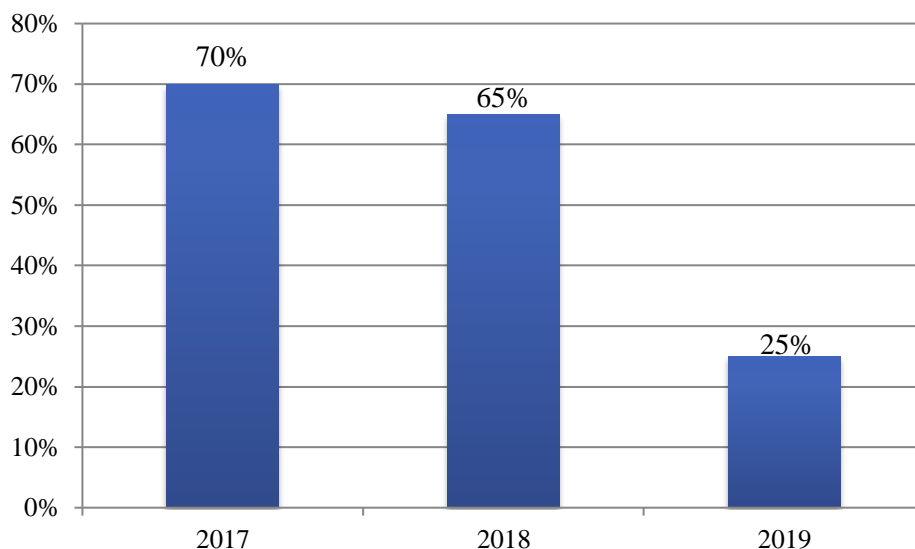

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://debica.praca.gov.pl/>

Dostrzegalna jest pozytywna tendencja jeśli chodzi o zmianę wskaźnika bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej. Wskaźnik ten obliczany jest jako stosunek liczby

osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia, do liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy ogółem. W latach 2017-2019 obserwujemy jego znaczny spadek, co zostało przedstawione na poniższym wykresie. Jednocześnie należy zwrócić uwagę na to, że wskaźnik ten pomimo spadku, utrzymuje się na przestrzeni lat na stosunkowo wysokim poziomie.

Wykres 34. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej na przestrzeni 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Zasiłek okresowy z tytułu bezrobocia w 2019 roku pobierało 68 osób na łączną kwotę 234 713 zł. W porównaniu do roku 2018 liczba osób, które pobierały zasiłek uległa zmniejszeniu o 108, natomiast w stosunku do 2017 roku spadła aż o 193 osoby.

Tabela 26. Liczba osób i kwota świadczeń zasiłku okresowego z tytułu bezrobocia w gminie Brzostek w latach 2017-2019

	2017	2018	2019
liczba osób	261	176	68
kwota świadczeń (zł)	1 203 235	586 807	234 713

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 i 2018 rok

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyższej analizy oraz przeprowadzonych badań, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- nadal wysoki poziom wskaźnika bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej oraz znaczny udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie osób zarejestrowanych jako bezrobotne.

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązаныmi z obszarem „Promocji zatrudnienia, reintegracji zawodowej i społecznej osób podlegających wykluczeniu społecznemu”, są:

- wspieranie rodziny – utrata pracy zawodowej jest szczególnie dotkliwa dla osób, które mają na utrzymaniu rodzinę, skutki bezrobocia dotyczą wówczas nie tylko jednostki, ale również najbliższego otoczenia – rodziny, utrata pracy zawodowej wpływa najczęściej na powstanie atmosfery napięcia i zagrożenia, prowadzącej do lęku, niepewności czy beznadziejności, a ograniczenie możliwości materialnego zabezpieczenia rodziny prowadzi do ograniczenia stopnia zaspokojenia poszczególnych potrzeb; opisane sytuacje w sposób szczególny mają wpływ na dzieci w rodzinach;
- ubóstwo – brak pracy, a w związku z tym wynagrodzenia, bezpośrednio wpływa na obniżenie poziomu życia i niesamodzielność finansową; podstawowym czynnikiem odpowiedzialnym za powstawanie biedy jest brak pracy, czyli bezrobocie lub bierność zawodowa, brak dochodów z pracy często uniemożliwia zaspokajanie podstawowych potrzeb;
- wsparcie osób niepełnosprawnych – przede wszystkim w kontekście ograniczonej liczby ofert pracy skierowanej do osób niepełnosprawnych;
- profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych – przede wszystkim w kontekście używania nałogowych schematów rozładowania napięcia wynikającego z doświadczenia problemu bezrobocia;

- zdrowie psychiczne – przede wszystkim w kontekście występowania bezrobocia jako tzw. czynnika wyzwalającego zaburzenia psychiczne;
- edukacja – w kontekście możliwości wykorzystania narzędzi przekwalifikowania, podniesienia kompetencji, kształcenia ustawicznego, zmiany profilu zawodowego jako czynniki zapobiegające utracie pracy oraz mający wpływ na szybki powrót na rynek pracy w sytuacji jej utraty.

CEL STRATEGICZNY: INTEGRACJA ZAWODOWA OSÓB BEZROBOTNYCH

Cel operacyjny	Działanie	Okres realizacji	Wskaźnik realizacji	Realizator	Źródła finansowania
1. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób bezrobotnych, a także zwiększanie szans na podjęcie lub utrzymanie zatrudnienia mieszkańców.	Działanie 1.1. Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie: organizacji szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe osób bezrobotnych oraz zwiększających szanse na podjęcie lub utrzymanie zatrudnienia	2021-2028	-liczba zorganizowanych szkoleń oraz liczba osób biorących w nich udział	UM, MGOPS, PUP	budżet gminy, budżet powiatu
	Działanie 1.2. Objęcie pomocą materialną i niematerialną rodzin dotkniętych problemem bezrobocia	2021-2028	-liczba rodzin dotkniętych problemem bezrobocia objętych pomocą materialną i niematerialną	MGOPS	budżet gminy
	Działanie 1.3. Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie: organizowania prac interwencyjnych, staży	2021-2028	-liczba osób biorących udział w pracach interwencyjnych, staży	UM, PUP, MGOPS	budżet gminy, budżet PUP, środki pozyskane w ramach programów unijnych

	Działanie 1.4. Prowadzenie działalności informacyjnej w zakresie dostępnych form wsparcia i aktywizacji osób bezrobotnych	2021-2028	- liczba podjętych działań informacyjnych	PUP	budżet powiatu
	Działanie 1.5. Prowadzenie poradnictwa zawodowego wśród uczniów oraz dorosłych mieszkańców Gminy	2021-2028	-liczba osób objętych poradnictwem zawodowym	placówki oświatowe, PUP	budżet gminy, budżet powiatu
	Działanie 1.6. Realizacja warsztatów/szkoleń z zakresu umiejętności poszukiwania pracy	2021-2028	-liczba osób biorących udział w szkoleniach/ warsztatach	PUP	budżet powiatu

PROGNOZA ZMIAN – EFEKTY I KORZYŚCI REALIZACJI CELU

Rezultatem osiągnięcia celu strategicznego będzie systematyczny spadek wskaźnika bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej, zwiększenie poziomu aktywności osób bezrobotnych.

1.8. WSPARCIE OSÓB Z PROBLEMEM UBÓSTWA

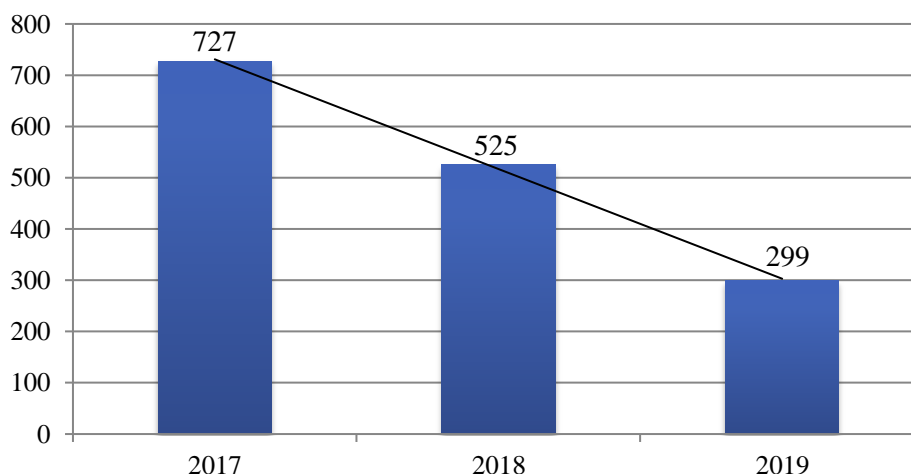
■ Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Diagnozy w zakresie poziomu ubóstwa dokonano na podstawie danych statystycznych dotyczących liczby beneficjentów pomocy społecznej oraz przyznanych świadczeń z pomocy społecznej. Ich zakres umożliwił zarówno opis stanu najbardziej aktualnego, jak również porównanie dynamiki zachodzących procesów na przestrzeni lat. W tym celu analizie poddano liczbę osób, które uprawnione były do korzystania ze świadczeń ogółem oraz tych, które uprawnione były do pomocy z tytułu ubóstwa.

W 2019 roku ubóstwo jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdowało się na **pierwszym** miejscu pod względem liczby rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia. Z tego powodu wsparcie otrzymało 299 rodzin.

Dane źródłowe pokazują, że ogólna liczba rodzin zamieszkujących Gminę, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu ubóstwa ulegała na przestrzeni lat 2017-2019 znacznemu spadkowi. W 2017 roku z tego powodu z pomocy skorzystało 727 rodzin, w 2018 roku – 525, natomiast w 2019 roku – 299. W stosunku do 2017 roku oznacza to spadek aż o 58,90%, natomiast w porównaniu do 2018 roku o 43%.

Wykres 35. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019, 2018 i 2017 rok

W 2019 roku zasiłki stałe pobierały 72 osoby na łączną kwotę 376 827 zł. Na przestrzeni analizowanych lat liczba zasiłków stałych utrzymywała się na podobnym poziomie. W przypadku zasiłków okresowych, w 2019 roku liczba ich świadczeniobiorców

kształtowała się na poziomie 266 – co oznacza spadek o 86 osób w porównaniu do roku 2018 oraz o 192 osoby w stosunku do roku 2017. Na zasiłki okresowe w 2019 roku wydatkowano kwotę 703 307 zł – to o 38,6% mniej niż w 2017 roku. Zasiłki celowe w 2019 roku pobierały 423 osoby – w tym przypadku również zauważalny jest spadek w stosunku wcześniejszych lat. Przyznano ich o 27,8% mniej niż w roku 2017 oraz o 24% mniej niż w roku 2018.

Tabela 27. Liczba osób i kwota świadczeń (w złotych), którym przyznano zasiłki stałe, celowe i okresowe na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie		2017	2018	2019
ZASIŁEK STAŁY	liczba osób	79	73	72
	kwota świadczeń	398 685	358 612	376 827
ZASIŁEK OKRESOWY	liczba osób	458	352	266
	kwota świadczeń	1 949 605	919 278	703 307
ZASIŁEK CELOWY	liczba osób	586	557	423
	kwota świadczeń	546 621	402 321	360 724

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019, 2018 i 2017 rok

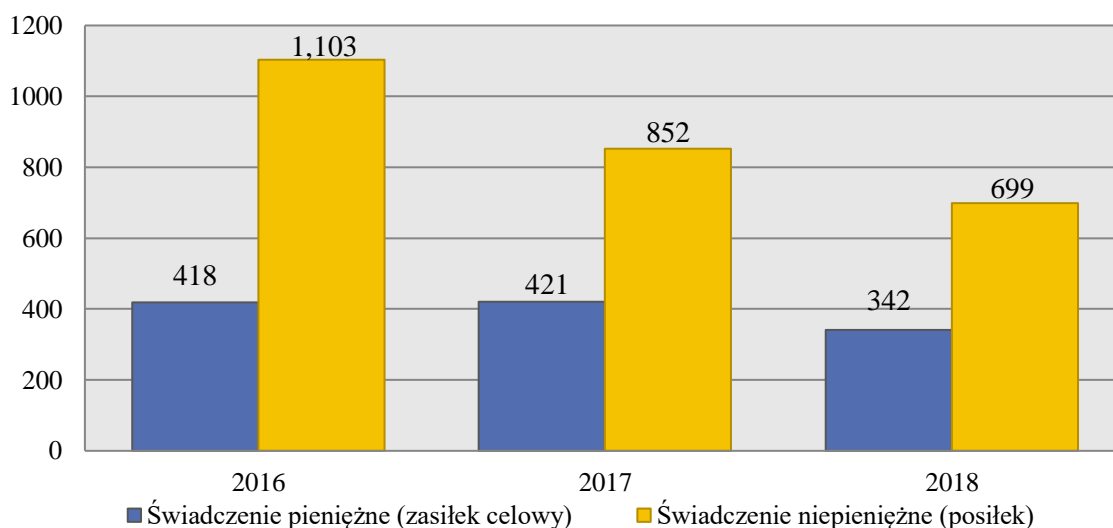
Mieszkańcy Brzostka do 2018 roku korzystali z programu finansowego w zakresie dożywiania – „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” na lata 2014-2020. Strategicznym celem Programu jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji, ze szczególnym uwzględnieniem uczniów z terenów objętych wysokim poziomem bezrobocia i ze środowisk wiejskich oraz osób dorosłych, w szczególności osób samotnych, w podeszłym wieku, chorych lub osób niepełnosprawnych. Program jest elementem polityki społecznej państwa w zakresie:

- wsparcia finansowego gmin w wypełnianiu zadań własnych o charakterze obowiązkowym,
- poprawy poziomu życia rodzin o niskich dochodach,
- poprawy stanu zdrowia dzieci i młodzieży,
- kształtowania właściwych nawyków żywieniowych¹².

¹² www.gov.pl/web/rodzina

W 2018 roku świadczenie pieniężne w ramach wieloletniego programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” pobierały 342 osoby. Na zasiłek celowy z tego tytułu wydatkowano kwotę 297 240 zł. W formie świadczenia niepieniężnego tj. posiłku, pomoc otrzymało 699 osób. Na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba świadczeniobiorców zarówno niepieniężnej formy zasiłku, jak i pieniężnej uległa zmniejszeniu. W stosunku do 2017 roku liczba świadczeniobiorców zasiłku pieniężnego zmniejszyła się o 18,2%, natomiast liczba osób korzystająca z posiłku uległa spadkowi o 36,%.

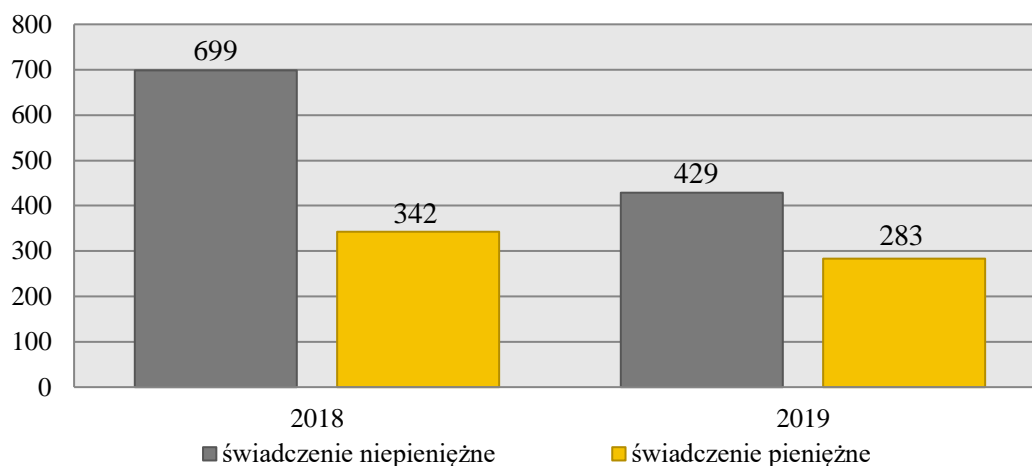
Wykres 36. Świadczenia pieniężne i niepieniężne przyznane w ramach programu wieloletniego „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania” w latach 2016-2018 (liczba osób)

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018 i 2017 rok

15 października 2018 roku ustanowiony został Wieloletni Rządowy Program „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023. W 2019 roku świadczenie pieniężne w ramach tego Programu przyznane zostało 283 osobom, tj. 104 osobom mniej niż w roku poprzednim. Świadczenie niepieniężne w formie posiłku otrzymały 342 osoby, czyli o 357 osób mniej niż w roku 2018.

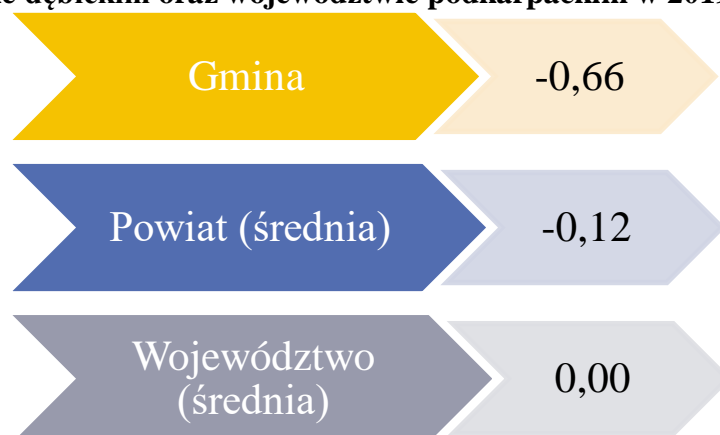
Wykres 37. Świadczenia pieniężne przyznane w ramach programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” w 2018 roku i „Posilek w szkole i w domu” w 2019 roku

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Wartość wskaźnika barometru ubóstwa w wymiarze finansowym kształtuje się w gminie Brzostek na niższym poziomie, niż ma to miejsce zarówno na terenie całego powiatu jak i województwa. Na wartość barometru ubóstwa w wymiarze finansowym składają się następujące wskaźniki: dochód w gminie przypadający na jednego mieszkańca, liczba osób, którym przyznano świadczenie (pieniężne/niepieniężne) przypadająca na każde 1000 mieszkańców Gminy oraz odsetek osób długotrwale korzystających z pomocy społecznej do liczby wszystkich osób korzystających z pomocy społecznej. Im wyższa wartość wskaźnika, tym sytuacja Gminy jest korzystniejsza. W gminie Brzostek wynosi on -0,66 natomiast na terenie powiatu -0,12.

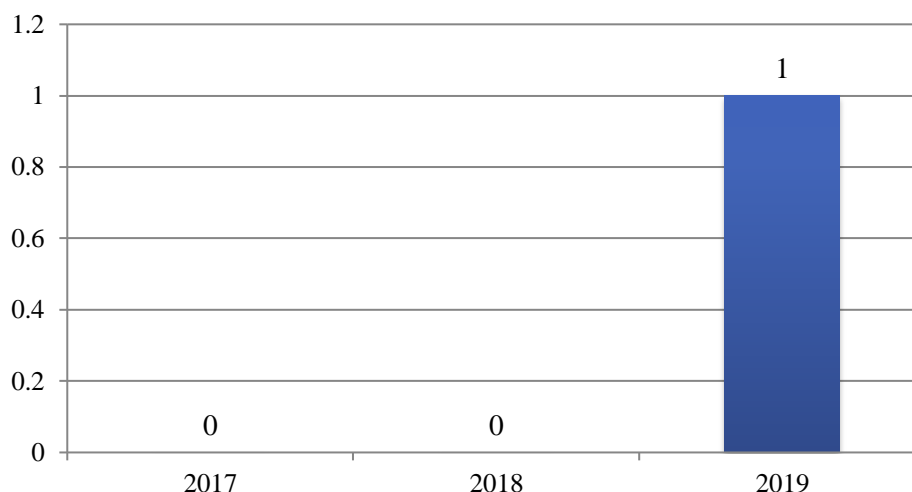
Rysunek 6. Wartość wskaźnika barometru ubóstwa w wymiarze finansowym w gminie Brzostek, powiecie dębickim oraz województwie podkarpackim w 2019 roku

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Bezpośrednio z ubóstwem wiąże się problem bezdomności – jest często zarówno przyczyną ubóstwa jak i jego skutkiem. W 2019 roku z powodu bezdomności pomoc i wsparcie otrzymała tylko jedna rodzina, natomiast w 2018 i 2017 roku nie udzielono pomocy z tego powodu żadnej rodzinie.

Wykres 38. Liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia z powodu bezdomności na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019, 2018 i 2017 rok

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brzostku osobom zagrożonym bezdomnością, bądź bezdomnym udziela pomocy w formie schronienia oraz wsparcia rzeczowego. W 2019 roku MGOPS udzielił schronienia dla jednej osoby na łączną kwotę 917 zł. W latach 2017-2018 nie przyznano schronienia żadnej osobie.

Tabela 28. Liczba osób, którym udzielono schronienia oraz kwota świadczenia w latach 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba osób	0	0	1
kwota świadczeń (zł)	0	0	917

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019, 2018 i 2017 rok

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej analizy oraz przeprowadzonych badań wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- ograniczona aktywność zawodowa i społeczna wśród osób dorosłych; przyjmowanie pozycji społecznej „osoby ubogiej” jako stałej formy funkcjonowania społecznego, która prowadzi do zjawiska wyuczonej bezradności.

Korelacje

Problem ubóstwa pozostaje w ścisłej korelacji z innymi problemami społecznymi. Główne obszary korelacji można uznać za determinanty ubóstwa.

- bezrobocie – czynnikiem decydującym o sytuacji materialnej jednostki i rodziny, jest miejsce zajmowane na rynku pracy, a ubóstwem zagrożone są przede wszystkim osoby bezrobotne i rodziny osób bezrobotnych,
- niepełnosprawność – obecność osoby niepełnosprawnej w gospodarstwie domowym znacznie zwiększa ryzyko zagrożenia ubóstwem,
- wiek – w Polsce najczęściej ubóstwem ekonomicznym zagrożeni są ludzie młodzi, w tym dzieci jako członkowie rodzin. Niezależnie od niższej niż w pozostałych przedziałach wiekowych częstotliwości zagrożenia ubóstwem, szczególnie trudna sytuacja dotyczy osób starszych, których możliwości podejmowania aktywnych działań zmierzających do poprawy swojej sytuacji materialnej są znacznie ograniczone z powodu stanu zdrowia, wieku oraz funkcjonowania w jednoosobowych gospodarstwach domowych,
- wykształcenie – ważnym wskaźnikiem warunkującym zagrożenie ubóstwem jest (niskie) wykształcenie, kompetencje zawodowe członków gospodarstwa domowego.

CEL STRATEGICZNY: PRZECIWDZIAŁANIE WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU

Cel operacyjny	Działanie	Okres realizacji	Wskaźnik realizacji	Realizator	Źródła finansowania
1. Zapewnienie możliwości społecznego włączenia osób z problemem ubóstwa poprzez podniesienie ich kompetencji aktywnością wspieraną.	Działanie 1.1. Podnoszenie skuteczności wsparcia przez pracę socjalną, ukierunkowaną na wzmacnianie potencjału osób i rodzin w przezwyciężaniu trudnej sytuacji życiowej z wykorzystaniem ich uprawnień, zasobów i możliwości	2021-2028	- liczba osób objętych wsparciem ukierunkowanym na wzmacnianie potencjału w przezwyciężaniu trudnej sytuacji życiowej z wykorzystaniem ich uprawnień, zasobów i możliwości	MGOPS	budżet gminy
	Działanie 1.2. Zapewnienie pomocy osobom bezdomnym na podstawie indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności	2021-2028.	- liczba osób objętych indywidualnym programem wychodzenia z bezdomności	MGOPS, PUP, NGO	budżet gminy
	Działanie 1.3. Realizacja działań mających na celu wyrównywanie szans edukacyjnych dla dzieci i młodzieży	2021-2028	- liczba osób objętych działaniami mającymi na celu wyrównywanie szans edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych problemem ubóstwa	placówki oświatowe	budżet gminy, środki pozyskane w ramach programów unijnych

	z rodzin dotkniętych problemem ubóstwa				
	Działanie 1.4. Inicjowanie współpracy pomiędzy instytucjami oraz organizacjami pozarządowymi w zakresie włączania społecznego i walki z ubóstwem	2021-2028	- liczba działań inicjujących współpracę pomiędzy instytucjami oraz organizacjami pozarządowymi w zakresie włączania społecznego i walki z ubóstwem	MGOPS, NGO, UM, placówki oświatowe,	budżet gminy
2. Zapewnienie dostępu do skutecznej pomocy w formie wsparcia o charakterze materialnym ograniczającej zasięg i głębokość ubóstwa przy uwzględnieniu współudziału beneficjentów pomocy w rozwiązywaniu trudnej sytuacji.	Działanie 1.1. Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego rozumianego jako dostęp do świadczeń pomocy społecznej w celu umożliwienia zaspokojenia przez osoby i rodziny podstawowych potrzeb bytowych z uwzględnieniem współpracy w rozwiązywaniu trudnej sytuacji życiowej	2021-2028	- liczba osób objętych pomocą społeczną w formie świadczeń	MGOPS	budżet gminy
	Działanie 1.2. Udzielanie pomocy w zakresie dożywiania w formie zasiłków na	2021-2028	- liczba osób, którym udzielono pomocy w zakresie dożywiania	MGOPS	budżet gminy, budżet państwa

zakup żywności oraz w formie pomocy niepieniężnej				
Działanie 1.3. Udzielanie uczniom z rodzin dotkniętych problemem ubóstwa pomocy w formie stypendiów i zasiłków szkolnych	2021-2028	-liczba uczniów, którym została udzielona pomoc w formie stypendiów i zasiłków szkolnych	UM	budżet gminy, budżet państwa
Działanie 1.4. Pomoc osobom i rodzinom dotkniętym problemem ubóstwa oraz związaną z tym bezradnością w prowadzeniu gospodarstwa domowego, poprzez udzielanie zasiłków celowych i rzeczowych	2021-2028	-liczba osób i rodzin, które otrzymały pomoc w formie zasiłków celowych i rzeczowych	MGOPS	budżet gminy

PROGNOZA ZMIAN – EFEKTY I KORZYŚCI REALIZACJI CELU

Rezultatem osiągnięcia celu strategicznego będzie stworzenie podstaw do rozwoju społeczeństwa zintegrowanego, w którym rodziny zagrożone wykluczeniem społecznym będą miały zapewnione odpowiednie wsparcie umożliwiające przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych oraz godne warunki życia.

1.9. REWITALIZACJA SPOŁECZNA

Gmina Brzostek realizuje *Lokalny Program Rewitalizacji na lata 2016-2020* zatwierdzony uchwałą Nr XXXI/214/17 Rady Miejskiej w Brzostku z dnia 22 czerwca 2017 roku stanowiący podstawę do podjęcia działań, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców wyznaczonego obszaru rewitalizacji:

„Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji” - ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. 2020 r. poz. 802 z późn. zm.)

Obszar rewitalizacji to teren, na którym występuje koncentracja negatywnych zjawisk natury społecznej, gospodarczej, środowiskowej i przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej.

Pod pojęciem rewitalizacji społecznej rozumie się „wieloletni proces podejmowania spójnych, zintegrowanych działań, związanych z zatrzymaniem rozwoju negatywnych tendencji społecznych, przeciwdziałaniem patologiom i wykluczeniu społecznemu oraz poprawą bezpieczeństwa, inicjowany i koordynowany przez samorząd gminy i/lub jego jednostki organizacyjne w celu wyprowadzenia ze stanu kryzysowego określonych obszarów miast i gmin”¹³.

Analizie podlegało występowanie negatywnych zjawisk w sferze: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno- funkcjonalnej i technicznej.

Negatywne zjawiska społeczne:

- Odpływ młodzieży (w szczególności wykształconej) do większych ośrodków miejskich.
- Brak koordynacji w zakresie promocji gospodarczej i kompleksowej obsługi inwestora.
- Słabe dostosowanie oferty edukacyjnej do lokalnego rynku pracy.
- Preferowanie przez część społeczeństwa pasywnych form spędzania czasu wolnego.

¹³ Pilotażowe programy rewitalizacji społecznej realizowane w partnerstwach lokalnych. Dokumentacja konkursowa, Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich.

- Brak umiejętności i nawyków aktywnego spędzania czasu wolnego.
- Niewystarczający system wsparcia dla osób starszych.
- Niewystarczająca ilość przedsięwzięć kulturalnych dla mieszkańców.

Negatywne zjawiska gospodarcze:

- Brak zachęt inwestycyjnych dla inwestorów.
- Niewielka liczba przedsiębiorstw na obrzeżach gminy.
- Brak dużych przedsiębiorstw.
- Niewystarczająca liczba i słaba kondycja finansowa małej i średniej przedsiębiorczości.
- Słabo rozwinięta baza turystyczna, gastronomiczna.
- Niewystarczająca promocja gospodarcza gminy.

Negatywne zjawiska środowiskowe:

- Występujące zagrożenie powodziowe spowodowane niedrożnością rowów i przepustów.
- Niewystarczająca świadomość mieszkańców w zakresie racjonalnego wykorzystania energii i źródeł odnawialnych.
- Niski udział energii odnawialnej w bilansie energetycznym.
- Niezadawalający stan techniczny oczyszczalni ścieków.
- Niezadawalająca ilość zbiorników wody pitnej.
- Zanieczyszczenie środowiska.

Negatywne zjawiska przestrzenno- funkcjonalne:

- Niezadawalający standard przestrzeni publicznej.
- Mała ilość miejsc do zabawy i rekreacji dzieci i młodzieży.
- Nieprawidłowość i uciążliwość obecnego systemu komunikacyjnego w szczególności brak chodników i zły stan techniczny nawierzchni części dróg gminnych i powiatowych.
- Słaby system weekendowej komunikacji przewozów osobowych.
- Brak basenu, kina, ścieżek rowerowych.
- Niewystarczająca i nie w pełni gwarantująca zapotrzebowanie infrastruktura oświatowa na terenie Gminy.
- Mała ilość infrastruktury kulturalnej nierozwiązująca problemów spędzania czasu wolnego przez mieszkańców.

Negatywne zjawiska techniczne:

- Niezadawalający stan techniczny budynków użyteczności publicznej w centrum Brzostku.
- Zły stan techniczny rynku brzosteckiego.
- Niezadawalający stan techniczny dróg, infrastruktury drogowej.
- Niewystarczająca infrastruktura turystyczno-rekreacyjna.
- Brak nowoczesnych rozwiązań architektonicznych.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej analizy wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- niewystarczająca liczba miejsc przeznaczonych na wypoczynek i aktywne spędzanie wolnego czasu,
- niewystarczająca ilość przedsięwzięć kulturalnych dla mieszkańców.

Korelacje

W ramach rewitalizacji społecznej, co istotne w kontekście rozwiązywania problemów społecznych, planuje się prowadzenie szerokiego zakresu działań mających na celu rozwój aktywnych form integracji społecznej przy uwzględnieniu wszystkich dziedzin planowania strategicznego.

CEL STRATEGICZNY: ROZWÓJ INFRASTRUKTURY TURYSTYCZNO – REKREACYJNEJ I KULTURALNEJ

Cel operacyjny	Działanie	Okres realizacji	Wskaźnik realizacji	Realizator	Źródła finansowania
1. Aktywizacja społeczności lokalnej oraz rozwój infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej i kulturalnej.	Działanie 1.1. Tworzenie atrakcyjnych przestrzeni publicznych np. ścieżek rowerowych, parków, placów zabaw itp.	2021-2028	- liczba powstałych obiektów	UM	budżet gminy, środki pozyskane w ramach programów unijnych
	Działanie 1.2. Organizacja wydarzeń kulturalnych, sportowych, rozrywkowych	2021-2028	- liczba zorganizowanych wydarzeń	UM, CKiCz, OSiR	budżet gminy
	Działanie 1.3. Poprawa stanu technicznego obiektów użyteczności publicznej i terenów zdegradowanych	2021-2028	- liczba zmodernizowanych obiektów	UM	budżet gminy, środki pozyskane w ramach programów unijnych
	Działanie 1.4. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury sportowej, kulturalnej, rekreacyjnej i zdrowotnej	2021-2028	- liczba powstałych i zmodernizowanych obiektów	UM	budżet gminy, środki pozyskane w ramach programów unijnych

PROGNOZA ZMIAN – EFEKTY I KORZYŚCI REALIZACJI CELU: rezultatem osiągnięcia celu strategicznego będzie wzrost aktywności lokalnej społeczności poprzez korzystanie z nowoczesnej i bezpiecznej infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej i kulturalnej.

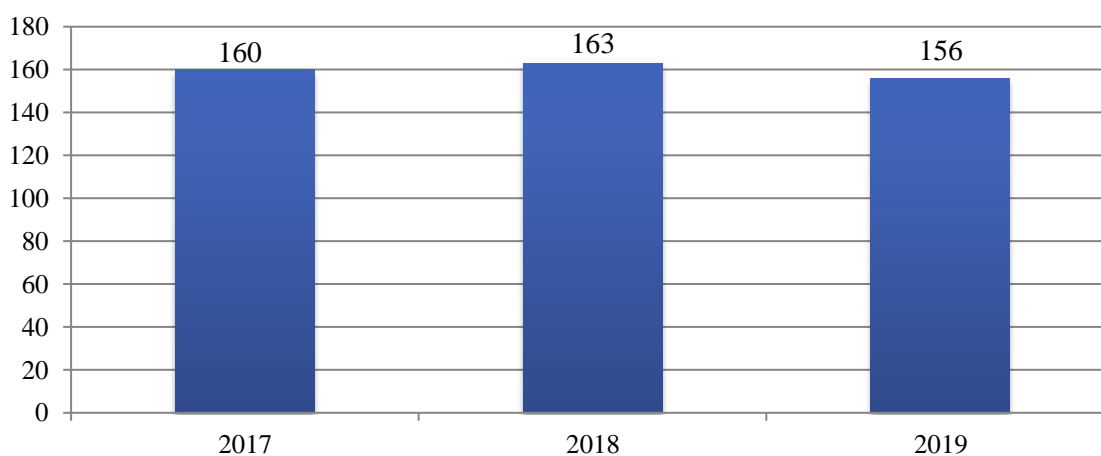
1.10. PROBLEM PRZESTĘPCZOŚCI

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Bezpieczeństwo publiczne jest to ogół warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie, mienie obywateli oraz majątek ogólnonarodowy, ustrój i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego. Bezpieczeństwo publiczne umożliwia sprawne funkcjonowanie społeczeństwa. Zadania w zakresie bezpieczeństwa publicznego w Gminie realizowane są przez funkcjonariuszy Komisariatu Policji w Brzostku.

W 2019 roku w gminie Brzostek stwierdzono szacunkowo (w oparciu o dane powiatowe) 156 przestępstw. Oznacza to, że na każdych 1000 mieszkańców odnotowano 11,95 przestępstw. Jest to wartość porównywalna do wartości dla województwa podkarpackiego (12,24) oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski (20,75). W porównaniu do 2018 roku liczba przestępstw zmniejszyła się o 7, natomiast w stosunku do 2017 roku liczba ta spadła o 4, co prezentuje poniższy wykres.

Wykres 39. Liczba oszacowanych przestępstw na terenie gminy Brzostek w latach 2017-2019

Źródło: <https://www.polskawliczbach.pl/>

Wśród oszacowanych przestępstw, najwięcej z nich odnotowano o charakterze kryminalnym (96), a następnie: przestępstwa przeciwko mieniu (66), przestępstwa o charakterze gospodarczym (33), przestępstwa drogowe (20) oraz przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu (4). W porównaniu do 2018 roku zwiększeniu uległa liczba przestępstw drogowych oraz o charakterze gospodarczym. Szczegółowe dane w tym zakresie pokazuje tabela nr 30.

Tabela 29. Liczba przestępstw z podziałem na rodzaje w latach 2017-2019

	2017	2018	2019
przestępstwa o charakterze kryminalnym	80	106	96
przestępstwa przeciwko mieniu	65	71	66
przestępstwa o charakterze gospodarczym	53	31	33
przestępstwa drogowe	20	18	20
przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu	5	4	4

Źródło: <https://www.polskawliczbach.pl/>

Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw dla wszystkich przestępstw ogółem w gminie Brzostek wynosi 73,60% i jest nieznacznie mniejszy od wskaźnika wykrywalności dla województwa podkarpackiego (77%) oraz porównywalny do wskaźnika dla całej Polski (73%).

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- wzrost odnotowanych przestępstw drogowych oraz o charakterze gospodarczym na terenie Gminy,
- spadek wykrywalności sprawców przestępstw.

Korelacje

Dziedzinami szczególnie powiązanymi z obszarem „Przestępczość” są:

- bezrobocie i ubóstwo – długotrwałe bezrobocie prowadzić może do obniżenia poczucia własnej sprawczości, z kolei ubóstwo skutkować może przeniesieniem odpowiedzialności za swoje życie i czyny na obecnie panujący ustrój/władze/konkretne instytucje;
- wspieranie rodziny – w zakresie przekazywania pozytywnych norm i wartości życia w bezpiecznym, nie przestępczym społeczeństwie;
- przemoc – przemoc ściśle związana jest z pojęciem przestępczości; przemoc w rodzinie, która nie jest zgłaszana, utwierdzać może sprawcę w poczuciu bezkarności;
- uzależnienia – zarówno w kontekście handlu nielegalnymi towarami, jak i zwiększeniem dokonywanych przestępstw pod wpływem substancji psychoaktywnych.

CEL STRATEGICZNY: WZROST POZIOMU BEZPIECZEŃSTWA MIESZKAŃCÓW

Cel operacyjny	Działanie	Okres realizacji	Wskaźnik realizacji	Realizator	Źródła finansowania
1. Zwiększenie bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej oraz miejscu zamieszkania.	Działanie 1.1. Szeroko rozumiana aktywizacja społeczności lokalnej oraz edukacja mieszkańców na rzecz bezpieczeństwa publicznego	- organizowanie warsztatów i innych działań na rzecz bezpieczeństwa publicznego	- liczba mieszkańców biorących udział w działaniach edukacyjnych dotyczących bezpieczeństwa publicznego	UM, KP	budżet gminy, środki pozyskane w ramach programów unijnych
	Działanie 1.2. Podnoszenie kompetencji organów działających w obszarze bezpieczeństwa publicznego.	- organizacja warsztatów i szkoleń podnoszących kompetencje organów działających w obszarze bezpieczeństwa publicznego	- liczba uczestników warsztatów i szkoleń podnoszących kompetencje	UM, KP, MGOPS	budżet gminy
	Działanie 1.3. Rozwój monitoringu wizyjnego na terenie Gminy.	- podnoszenie poziomu bezpieczeństwa za pomocą rozwoju monitoringu wizyjnego Gminy	- liczba miejsc na terenie Gminy objętych monitoringiem wizyjnym	UM	budżet gminy, środki pozyskane w ramach programów unijnych

	Działanie 1.4. Publikacja materiałów informacyjno-edukacyjnych dotyczących bezpieczeństwa mieszkańców oraz możliwości pomocy.	- udostępnianie informacji dotyczących bezpieczeństwa mieszkańców i możliwości pomocy za pośrednictwem stron internetowych oraz materiałów w miejscach publicznych	-liczba rozpowszechnionych materiałów informacyjno-edukacyjnych	UM, MGOPS	budżet gminy
--	---	--	---	-----------	--------------

PROGNOZA ZMIAN – EFEKTY I KORZYŚCI REALIZACJI CELU: rezultatem osiągnięcia celu strategicznego będzie wzrost poziomu bezpieczeństwa mieszkańców Gminy, zmniejszenie liczby popełnianych przestępstw na terenie Gminy.

2. ANALIZA SWOT

Jedną z najbardziej powszechnie stosowanych metod i technik służących budowaniu Strategii jest analiza SWOT. Analiza SWOT polega na zbadaniu silnych i słabych podmiotów działających w sferze polityki społecznej, a następnie ich konfrontacji z szansami i zagrożeniami tkwiącymi w jej bliższym i dalszym otoczeniu. Pozwala oszacować możliwości i potencjał, jakim dysponuje dany podmiot.

GRUPY CZYNNIKÓW W METODZIE SWOT SĄ DEFINIOWANE W NASTĘPUJĄCY SPOSÓB:

MOCNE STRONY

- atrakcyjne położenie geograficzne,
- dostępność szlaków komunikacyjnych,
- wzrost podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON,
- dodatni przyrost naturalny,
- wzrastające dochody gminy,
- funkcjonowanie Centrum Kultury i Czytelnictwa, w ramach którego działa Dom Kultury i Gminna Biblioteka Publiczna wraz z trzema filiami,
- dobrze rozwinięta infrastruktura sportowo-rekreacyjna,
- rozwinięta oferta edukacyjna, w tym szkoły podstawowe i przedszkole,
- funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, asystentów rodziny oraz telefonu zaufania,
- malejący wskaźnik deprywacji lokalnej,
- różnorodne formy kształcenia dla asystentów rodziny,
- nieodpłatna pomoc prawna dla mieszkańców gminy,
- funkcjonowanie Warsztatów Terapii Zajęciowej,

SŁABE STRONY

- ujemne saldo migracji,
- malejąca liczba mieszkańców,
- wysoki udział osób starszych w ogólnej liczbie ludności,
- brak dużych przedsiębiorstw,
- brak instytucji zapewniającej opiekę dla dzieci do lat 3 (żłobek),
- brak Klubów Seniora lub podobnych miejsc,
- brak placówki wsparcia dziennego,
- brak rodzin wspierających,
- brak punktu konsultacyjno-informacyjnego dla osób z problemem alkoholowym i ich rodzin,
- wzrost liczby osób w stosunku do których podjęto czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia uzależnienia,
- brak realizacji programów profilaktycznych objętych systemem rekomendacji przez PARPA, ORE, KBdsPN i IPiN,
- wzrost liczby interwencji Policji wobec nietrzeźwych kierowców,
- wzrost odnotowanych przestępstw związanych z zażywaniem narkotyków,

- malejąca liczba interwencji domowych i publicznych związanych z przemocą,
- funkcjonujące poradnictwo psychologa dla osób doświadczających przemocy w rodzinie,
- mały odsetek uczniów deklarujących występowanie w ich domu przemocy,
- funkcjonujący Środowiskowy Dom Samopomocy,
- spadek liczby osób bezrobotnych,
- spadek wskaźnika bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej,
- spadek oszacowanych przestępstw.

- duża liczba rodzin, w których zostało wszczęte postępowanie w ramach procedury „Niebieskie Karty”,
- duży odsetek uczniów mających za sobą inicjację alkoholową,
- stosunkowo łatwa dostępność do napojów alkoholowych,
- wysoki odsetek dorosłych mieszkańców spożywających alkohol codziennie lub kilka razy w tygodniu,
- duża część mieszkańców żyje w rodzinach z problemem alkoholowym,
- duża część mieszkańców deklarujących bycie świadkiem prowadzenia pojazdu pod wpływem alkoholu na terenie Gminy,
- wysoki odsetek mieszkańców będących świadkiem spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży na terenie swojej miejscowości,
- duży odsetek uczniów stwierdzających występowanie na terenie ich szkoły zjawiska przemocy,
- niepokojąco wysoki odsetek osób oceniających pozytywnie stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci lub niemających na ten temat wiedzy,
- występowanie wśród wielu dzieci i młodzieży agresji i przemocy,
- duży odsetek mieszkańców postrzegający problem przemocy w rodzinie jako istotny na terenie Gminy,

SZANSE

- pozyskanie środków unijnych na rozwój Gminy,
- aktywizacja społeczna mieszkańców,

ZAGROŻENIA

- starzejące się społeczeństwo,
- emigracja zarobkowa młodych i wykształconych osób,

- poszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży,
- doradztwo zawodowe w placówkach oświatowych,
- wzrost aktywności i integracji osób starszych,
- rozwój turystyki poprzez wykorzystanie walorów przyrodniczych,
- szkolenia i podnoszenie kompetencji kadry działającej w obszarze rozwiązywania problemów społecznych,
- współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w ramach wspierania zatrudnienia,
- dostępność do pomocy w przypadku doświadczenia przez mieszkańców problemów przemocy lub uzależnień,
- dostęp mieszkańców do informacji na temat możliwych form pomocy w przypadku problemów uzależnień i przemocy,
- wzrost zapotrzebowania na ośrodki wsparcia oraz zakłady opiekuńczo-lecznicze dla osób starszych,
- dziedziczenie marginalizacji i wykluczenia społecznego,
- zagrożenie wykluczeniem społecznym osób długotrwale bezrobotnych,
- narastanie zjawiska wyuczonej bezradności,
- zagrożenie izolacją społeczną i samotnością osób starszych,
- podejmowanie zachowań ryzykownych przez dzieci i młodzież,
- zagrożenie problemem uzależnień wśród dzieci i młodzieży,
- zwiększenie skali problemu przemocy.

3. MISJA I WIZJA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Wizja rozwiązywania problemów społecznych dla gminy Brzostek została opracowana w oparciu o analizę sytuacji społecznej oraz identyfikację obszarów strategicznych.

Gmina Brzostek dąży do niekonfliktowego rozwiązania problemów wspólnoty, poprzez właściwe działania administracji samorządowej, stowarzyszeń i mieszkańców; dostrzegając potencjał tkwiący w lokalizacji, historii i mieszkańcach; wspierając lokalne inicjatywy, w szczególności: społeczne, kulturalne i edukacyjne. Tak sformułowana wizja pozwala na zdefiniowanie misji, w brzmieniu:

Misją Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Brzostek jest – *uświadomienie aktualnej sytuacji społecznej oraz wytyczenie kierunków zmian do budowania Gminy wspierającej i właściwie wykorzystującej aktywność oraz potencjał społeczności lokalnej, z uwzględnieniem istotnych uwarunkowań lokalnych.*

4. ZAKŁADANE REZULTATY REALIZACJI STRATEGII

Zakłada się, że realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Brzostek przyniesie:

- stałą i pełną diagnozę problemów społecznych i ocenę stopnia zaspokojenia zdiagnozowanych potrzeb wraz z ich stałym monitoringiem,
- wzrost aktywności na rzecz rozwiązywania problemów społecznych innych podmiotów niż jednostki pomocy społecznej oraz poprawę przepływu i wymiany informacji między tymi podmiotami,
- poprawę dostępu do informacji i stałą aktualizację wiedzy o oferowanych usługach społecznych, w tym o charakterze specjalistycznym dla rozmaitych grup adresatów w formie dla nich przyjaznej z wykorzystaniem elektronicznego dostępu do informacji,
- zwiększenie udziału obywateli, wspólnot mieszkańców i organizacji pozarządowych w tworzeniu lokalnych rozwiązań poprawiających jakość życia,
- wzrost atrakcyjności gminy Brzostek jako przyjaznego dla rodzin z dziećmi i seniorów miejsca życia,
- wzrost aktywności własnej obywateli i rodzin w tym na rzecz najbliższego otoczenia lokalnego,
- wzrost liczby osób objętych instrumentami aktywizacji zawodowej w podmiotach ekonomii społecznej,
- poprawę dostępu do takich ofert dla osób ze szczególnymi ograniczeniami z racji wieku, niepełnosprawności, długotrwałego bezrobocia i niskich kwalifikacji zawodowych.

5. SYSTEM WDRAŻANIA STRATEGII

Aby narzędzie jakim jest Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Brzostek mogło być określane mianem skutecznego – musi zostać logistycznie wdrażane do realizacji. Konieczne jest wyznaczenie lidera, który będzie pracował nad komunikacją,

motywacją i kształtem realizacji zapisów. W procesie wdrażania dokumentu uwzględnić należy również udział zewnętrznych partnerów społeczno-gospodarczych.

Podstawowe założenia:

1. Liderem i koordynatorem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brzostku.
2. Głównym partnerem w jej realizacji jest Gmina Brzostek.
3. Przyjęty system wdrożeniowy wyposażony musi być w narzędzia, które m.in. mają służyć systematycznej kontroli i korekcie zapisów niniejszej Strategii.

Plan komunikacji społecznej dokumentu

Obszary problemowe Strategii zostały przedstawione Burmistrzowi Brzostku. Następnie dokument Strategii został poddany konsultacjom społecznym. Po uchwaleniu go przez Radę Miasta zostanie umieszczony na stronie internetowej Urzędu Gminy.

6. RAMY FINANSOWE STRATEGII

Konkretny czas realizacji danego celu zawartego w niniejszej Strategii będzie uzależniony od:

- a) możliwości pozyskania finansowania danego celu, w tym w szczególności ze źródeł zewnętrznych,
- b) stopnia zaangażowania instytucji publicznych, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców, mieszkańców Gminy na rzecz rozwiązywania problemów społecznych.

Przewiduje się następujące źródła finansowania celów zawartych w Strategii

- a) środki własne,
- b) środki z budżetu centralnego,
- c) środki organizacji, podmiotów, które będą wspólnie z Ośrodkiem realizowały projekty,
- d) środki funduszy krajowych,
- e) środki funduszy Unii Europejskiej.

Poniższa tabela pokazuje planowane środki finansowe, które zostaną zaangażowane do realizacji kierunków działań zawartych w Strategii. Przedstawione środki finansowe obejmują wydatki w pomocy społecznej i innych obszarach polityki społecznej w budżecie gminy

Brzostek (zadania własne i zlecone) realizowane w ramach budżetu MGOPS w Brzostku. Uwzględniono ok. 3% coroczny wzrost wydatków.

Tabela 31. Ramy finansowe Strategii

ROK	KWOTA PROGNOZOWANYCH WYDATKÓW
2021	11 412 350
2022	11 754 720
2023	12 107 361
2024	12 470 582
2025	12 844 699
2026	13 230 040
2027	13 626 941
2028	14 035 749

7. MONITORING

Proces monitoringu wdrażania strategii będzie służył identyfikacji osiągniętych rezultatów oraz porównaniu ich zgodności z założeniami. Dane zebrane i opracowane w procesie monitoringu posłużą do ewaluacji Strategii. Będzie ona polegała na gromadzeniu i opracowywaniu informacji i danych zebranych od wszystkich podmiotów zaangażowanych w realizację działań strategicznych. Punktem odniesienia będą przede wszystkim wskaźniki określone w strategii odnoszące się do poszczególnych celów. Dla oceny zmian zachodzących w wybranych, niemożliwych do opisu za pomocą wskaźników bazowych obszarach, służyć będą wskaźniki kontekstowe (pokazujące dane zjawisko w szerszym kontekście, zwykle w odniesieniu do dłuższych okresów czasu). Dane do pomiaru wskaźników pozyskiwane będą z: danych statystycznych GUS, jednostek organizacyjnych UG, Komisarzatu Policji, PUP, ze sprawozdań MGOPS, GKRPA, sprawozdań z realizacji gminnych programów i projektów oraz od organizacji pozarządowych. Monitorowanie umożliwi bieżącą ocenę realizacji zaplanowanych kierunków działań lub też pozwoli na modyfikację i dokonywanie korekt w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą zaistnieć w wyniku, np. zmiany regulacji prawnych lub nasilenia niektórych problemów społecznych. Informacja nt. realizacji

strategii oraz osiągniętych efektów przygotowywana będzie przez MGOPS przy ścisłej współpracy z gminą Brzostek. Wnioski z monitoringu i rekomendacje na przyszłość będą stanowić jeden z elementów aktualizacji Strategii.

Do monitorowania Strategii zostanie powołany Zespół ds. monitoringu wdrażania Strategii. Będzie on miał na celu dokonywać okresowej oceny stopnia realizacji poszczególnych zadań i celów zawartych w przedmiotowym dokumencie. Ocena ta będzie dokonywana raz na trzy lata, tj. w 2023r., w 2026r., 2029r.

8. EWALUACJA

Ewaluacja oznacza systematyczne zbieranie, analizę i interpretację danych w celu określenia wartości Strategii. W szerokim pojęciu proces ten musi odpowiadać na pytanie, w jakim stopniu Strategia rozwiązuje realne problemy społeczności lokalnej, w wąskim zaś aspekcie ewaluacja koncentruje się na realizacji oceny zapisów Strategii np. wskaźników realizacji celów i zadań Strategii oraz rozwiązywanie problemów.

8.1 ZAKRES EWALUACJI

Ewaluacji podlegać będzie:

- materiał empiryczny stanowiący podstawę do analiz i ocen,
- ocena trafności, skuteczności, efektywności, użyteczności, trwałość i spójności.

8.2. SPOSÓB EWALUACJI

Analiza przeprowadzona zostanie w szczególności pod kątem identyfikacji obszarów ryzyka i barier dla skutecznej i efektywnej realizacji procesów monitorowania i ewaluacji i określenia nowych zagrożeń. Do ewaluacji zostanie wykorzystana metoda samodzielnej oceny stopnia realizacji Strategii i osiągniętych efektów, dokonywana siłami własnymi na podstawie zbioru informacji pochodzących z monitoringu, wsparta dodatkowymi narzędziami oceny.

8.3. NARZĘDZIA EWALUACJI

Planuje się stosowanie szerokiego zakresu metod i technik badań społeczno-ekonomicznych służących pomiarowi efektów oraz wyjaśnieniu mechanizmów interwencji publicznej z wykorzystaniem:

- ilościowych metod badawczych – pozwoli to na gromadzenie i analizę informacji liczbowych, poznanie częstości występowania badanego zjawiska oraz określenie poziomu zależności, jakie występują pomiędzy różnymi danymi,
- technik: ankiety, zestawienia danych (np. koszty, ilość świadczeniobiorców, ilość usług),
- narzędzi: tabel, wykresów, diagramów.

8.4. OKRES EWALUACJI

Planuje się przeprowadzenie w 2029 roku ewaluacji końcowej, która będzie stanowić obiektywną ocenę założeń, procesu realizacji i rezultatów pod względem stosowności, skuteczności, trwałości, efektywności, a także użyteczności podjętych w ramach Strategii działań.

9. OCENA RYZYKA

Dokument Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych poddany został analizie pod kątem zgodności przyjętych postanowień i sposobu ich realizacji. Kluczową okolicznością jest fakt wyznaczenia przez Strategię celów, wskazania działań dla poszczególnych obszarów wsparcia i interwencji, określenia wskaźników stopnia ich realizacji oraz szeroko zakrojony zakres konsultacji tego dokumentu dla wyeliminowania ryzyka sprzeczności z innymi strategicznymi ustaleniami i opracowaniami. Ponadto przyjęcie tego dokumentu istotnie ograniczy ryzyko planowania zadań budżetowych w sferze społecznej bez uwzględnienia rzeczywiście zdiagnozowanych problemów i potrzeb. Analiza taka przeprowadzana będzie także okresowo z wykorzystaniem danych z monitoringu, a ewentualne stwierdzone ryzyka, w szczególności wynikające ze zmiany zewnętrznych okoliczności i zdarzeń mających wpływ na realizację wyznaczonych celów i zadań na podstawie tego monitoringu i ewaluacji, będą mogły być identyfikowane i ograniczane poprzez dopuszczalną aktualizację.

IV. WNIOSKI I PODSUMOWANIE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Brzostek jest dostosowana do zidentyfikowanych w procesie badawczym potrzeb społecznych. Planowane sposoby ich

zaspokajania są kontynuacją istniejącego systemu wsparcia i tworzą możliwość jego uzupełnienia o nowe rozwiązania. W związku z powyższym, z jednej strony Strategia proponuje zmianę stosowanych metod tak, by chronić przed zagrożeniami społecznymi, z drugiej zaś wskazuje na konieczność przejścia do prewencji trudnych sytuacji życiowych, tak aby nie dopuścić do ich wystąpienia lub maksymalnie skrócić czas ich trwania.

Cele strategiczne i kierunki działań sformułowane zostały w oparciu o analizę systemu pomocy społecznej, edukacji, ochrony zdrowia, profilaktyki uzależnień i sytuację na lokalnym rynku pracy. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zakłada rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, szeroką współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze polityki społecznej. W myśl ustawy o pomocy społecznej, podejmowane działania powinny doprowadzić, w miarę możliwości, do życiowego usamodzielnienia się objętych nią osób i rodzin oraz do ich integracji ze środowiskiem.

W ramach wypracowanej Strategii przyjmuje się podejście nastawione przede wszystkim na: wzmocnienie postaw aktywnych; wdrożenie modelu pomocy zintegrowanej; partnerskich działań instytucji i organizacji pozarządowych w stworzeniu lokalnego systemu rozwiązywania problemów społecznych.

Analiza problemów społecznych będących przedmiotem niniejszej Strategii zwraca również uwagę na tzw. nowe ryzyka socjalne czyli trudne sytuacje, nie tylko materialne, które pojawiły się w efekcie zmian zwłaszcza demograficznych. Zapisy zawarte w Strategii realizowane będą zgodnie z wytyczonymi działaniami, ale w skali i harmonogramie zależnym od możliwości finansowych. Będzie podlegać okresowym weryfikacjom i niezbędnym modyfikacjom związanym ze zmieniającą się rzeczywistością społeczno-ekonomiczną, zidentyfikowanymi potrzebami mieszkańców gminy Brzostek i przepisami prawa. Wielość i różnorodność potrzeb społecznych, przy istniejących ograniczeniach budżetowych, oznacza potrzebę zwiększenia efektywności pomocy społecznej poprzez racjonalne określanie wydatków, maksymalne wykorzystanie istniejącego potencjału oraz stosowanie rozwiązań o charakterze bardziej systemowym niż akcyjnym. Przyjmuje się w niniejszym dokumencie, że osiągnięcie zamierzonego rezultatu będzie możliwe dzięki:

- podejmowaniu działań wspierających rozwój przedsiębiorczości mieszkańców oraz ścisłej korelacji tych działań z potrzebą zapewnienia osobom pracującym warunków do wychowywania dzieci,

- dostosowaniu oferty usług do potrzeb starzejącego się społeczeństwa; działania będą ukierunkowane na wspieranie rozwoju rynku usług dla seniorów, ale również na ich wszechstronną aktywizację,
- podniesieniu kapitału społecznego poprzez wzmacnianie potencjału istniejących i nowopowstających organizacji pozarządowych i podmiotów pożytku publicznego, które swoją działalnością wspierają społeczeństwo,
- wspieraniu działań prospołecznych, wolontarystycznych i samopomocowych oraz rozwijaniu umiejętności współpracy,
- promowaniu i rozwijaniu inicjatyw z zakresu ekonomii społecznej,
- doskonaleniu dialogu społecznego poprzez badanie opinii i potrzeb lokalnych, propagowaniu działań profilaktycznych i edukacyjnych dla dzieci i młodzieży,
- zwiększeniu dostępu do informacji o działaniach w zakresie szeroko rozumianej polityki społecznej oraz wsparciu rodzin i opiekunów osób niepełnosprawnych, chorych i starszych,
- interdyscyplinarnej i wielosektorowej współpracy z instytucjami i organizacjami mającymi wpływ na budowanie kolejnych narzędzi na rzecz zabezpieczenia potrzeb mieszkańców Gminy.

Zgodnie z celami strategicznymi głównym założeniem niniejszego dokumentu jest to, że jego realizacja powinna przyczynić się do dobrej jakości życia mieszkańców gminy Brzostek, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, młodzieży, osób starszych oraz grup osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. Należy zaznaczyć, że zadania z zakresu szeroko rozumianej polityki społecznej realizowane są za pomocą wszelkich dostępnych kompetencji i możliwości Gminy, natomiast Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest wyborem priorytetowych obszarów i kierunków działań, które uznane zostały za kluczowe, a więc umożliwiające najskuteczniejsze i najbardziej efektywne osiągnięcie założonych rezultatów.

V. BIBLIOGRAFIA

1. <http://sejm.gov.pl/Sejm7.nsf/BASLeksykon.xsp?id=06F226039DB0C772C1257A80003297FE&litera=C>
2. <https://bdl.stat.gov.pl>
3. www.gov.pl/web/rodzina
4. www.psychiatriapolska.pl
5. <https://www.oke.krakow.pl/>
6. <https://debica.praca.gov.pl/>
7. https://pl.wikipedia.org/wiki/Powiat_d%C4%99bicki
8. <http://brzostek.pl/>
9. <https://www.polskawliczbach.pl/>
10. Diagnoza problemów społecznych na terenie Gminy Brzostek.
11. Diagnoza zjawiska przemocy na terenie Gminy Brzostek.
12. Europa 2020 Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu.
13. Kinney J., Leaton G., Zrozumieć alkohol, Warszawa 1996 r.
14. Narodowy Spis Powszechny 2011.
15. Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok.
16. Oniszczyk J. (red.) Współczesne państwo w teorii i praktyce. Wybrane elementy, Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa 2008 r.
17. Sprawozdanie z wykonania budżetu Miejsko - Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brzostku za lata 2018-2019.
18. Sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny w 2019 roku w gminie Brzostek oraz przedstawienie potrzeb związanych z realizacją przedmiotowych zadań w 2020 roku.
19. Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2019, 2018 i 2017 rok.
20. Sprawozdanie z realizacji „Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w gminie Brzostek na lata 2019-2021” za 2019 rok.

21. Staręga-Piasek J., Metodologia strategicznego rozwiązywania problemów społecznych, Warszawa 2013.
22. Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej.
23. Yaziji M., Doh J. Organizacje pozarządowe a korporacje, PWN, Warszawa 2011 r.

VI. SPIS RYSUNKÓW, WYKRESÓW I TABEL

Spis rysunków:

Rysunek 1. Położenie gminy Brzostek na tle powiatu dębickiego	12
Rysunek 2. Jednostki administracyjne gminy Brzostek.....	13
Rysunek 3. Liczba ludności gminy Brzostek z podziałem na sołectwa pod koniec 2019 roku.....	15
Rysunek 4. Liczba podmiotów zarejestrowanych na terenie gminy Brzostek według klas wielkości (stan na koniec 2019 roku)	20
Rysunek 5. Wartość sprzedanego alkoholu na terenie gminy Brzostek w latach 2017-2019	71
Rysunek 6. Wartość wskaźnika barometru ubóstwa w wymiarze finansowym w gminie Brzostek, powiecie dębickim oraz województwie podkarpackim w 2019 roku	110

Spis tabel:

Tabela 1. Liczba mieszkańców gminy Brzostek w latach 2017-2019	14
Tabela 2. Przyrost naturalny dla gminy Brzostek w latach 2017-2019.....	16
Tabela 3. Migracje na pobyt stały według typu i kierunku w gminie Brzostek	17
Tabela 4. Rodzaj prowadzonej działalności osób fizycznych w gminie Brzostek (stan na koniec 2019 roku).....	19
Tabela 5. Dane dotyczące czytelnictwa w gminie Brzostek w latach 2017-2019	27
Tabela 6. Dane dotyczące imprez kulturalnych w gminie Brzostek w latach 2017-2019.....	27
Tabela 7. Ochrona zdrowia na terenie gminy Brzostek w latach 2017-2019	29
Tabela 8. Liczba osób długotrwale pobierających świadczenie w latach 2017-2019 w podziale na płeć	34
Tabela 9. Liczba świadczeń pieniężnych i niepieniężnych przyznanych z pomocy społecznej w Brzostku w latach 2017-2019	35
Tabela 10. Powody udzielania świadczeń w latach 2017-2019 – liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej	35

Tabela 11. Liczba osób i osób w rodzinach, z którymi przeprowadzono wywiady środowiskowe w latach 2017-2019.....	36
Tabela 12. Typy rodzin z dziećmi objętych pomocą społeczną w formie świadczeń w 2019 roku	41
Tabela 13. Zasiłki rodzinne przyznane w latach 2018-2019	42
Tabela 14. Liczba oraz kwota świadczeń wychowawczych 500+ na przestrzeni lat 2017-2019	43
Tabela 15. Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny na przestrzeni lat 2017-2019	45
Tabela 16. Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka w latach 2017-2019	54
Tabela 17. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności w latach 2017-2019	54
Tabela 18. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia w latach 2017-2019	54
Tabela 19. Zasiłek okresowy z tytułu niepełnosprawności na przestrzeni lat 2017-2019	55
Tabela 20. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Brzostku wobec osób uzależnionych w latach 2017-2019	69
Tabela 21. Realizacja innych programów niż rekomendowane przez PARPA na przestrzeni lat 2017-2019	69
Tabela 22. Liczba interwencji Policji podejmowanych wobec nietrzeźwych kierowców w 2018 i 2019 roku	72
Tabela 23. Liczba interwencji domowych i publicznych związanych z przemocą w latach 2018-2019	83
Tabela 24. Liczba wszczętych postępowań w ramach procedury „Niebieskie Karty” z podziałem na podmioty realizujące przedmiotowe zadanie	84
Tabela 25. Odpłatność Gminy za pobyt w Domu Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2017-2019 ...	94
Tabela 26. Zasiłki pielęgnacyjne przyznane osobom, które ukończyły 75 lat na przestrzeni lat 2017-2019	...
Tabela 27. Liczba osób i kwota świadczeń zasiłku okresowego z tytułu bezrobocia w gminie Brzostek w latach 2017-2019.....	102
Tabela 28. Liczba osób i kwota świadczeń (w złotych), którym przyznano zasiłki stałe, celowe i okresowe na przestrzeni lat 2017-2019.....	108
Tabela 29. Liczba osób, którym udzielono schronienia oraz kwota świadczenia w latach 2017-2019	111
Tabela 30. Liczba przestępstw z podziałem na rodzaje w latach 2017-2019	121
Tabela 31. Ramy finansowe Strategii	130

Spis wykresów:

Wykres 1. Stan cywilny mieszkańców gminy Brzostek	16
Wykres 2. Podmioty gospodarcze działające na terenie gminy Brzostek w latach 2017-2019	18
Wykres 3. Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane w latach 2017-2019	18
Wykres 4. Dochody i wydatki Gminy ogółem w latach 2017-2019 (w milionach złotych)	21
Wykres 5. Dochody i wydatki Gminy na 1 mieszkańca na przestrzeni lat 2017-2019 (w złotych)	21
Wykres 6. Udział bezrobotnych mieszkańców gminy Brzostek zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2017-2019 (w procentach)	22
Wykres 7. Poziom wykształcenia mieszkańców gminy Brzostek	23
Wykres 8. Ludność gminy Brzostek według edukacyjnych grup wieku z podziałem na płeć w 2019 roku	24
Wykres 9. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2019 roku uczniów z terenu gminy Brzostek, powiatu dębickiego i województwa podkarpackiego	25
Wykres 10. Udział wydatków z budżetu gminy Brzostek na oświatę i wychowanie w latach 2017-2019	26
Wykres 11. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w gminie Brzostek w latach 2017-2019	32
Wykres 12. Wskaźnik deprivacji lokalnej na przestrzeni lat 2017-2019	33
Wykres 13. Liczba osób, którym przyznano świadczenie, liczba osób długotrwale pobierająca świadczenie w latach 2017-2019	34
Wykres 14. Wskaźnik pracy socjalnej na przestrzeni lat 2017-2019	36
Wykres 15. Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego w latach 2017-2019	44
Wykres 16. Rodziny, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2017-2019	44
Wykres 17. Przeciętny czas pracy asystenta rodziny z rodziną w latach 2017-2019 (w miesiącach) ..	45
Wykres 18. Powody zakończenia współpracy z asystentem rodziny na przestrzeni lat 2017-2019	46
Wykres 19. Odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej na przestrzeni lat 2017-2019 (w złotych)	48
Wykres 20. Rodziny, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu niepełnosprawności w latach 2017-2019	53
Wykres 21. Liczba osób korzystających z usług specjalistycznych opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi na przestrzeni lat 2017-2019	62
Wykres 22. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu i narkomanii na przestrzeni lat 2017-2019	68
Wykres 23. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Brzostek na przestrzeni lat 2017-2019	70

Wykres 24. Wartość sprzedanego alkoholu na 1 mieszkańca w gminie Brzostek w latach 2017-2019 (w złotych)	71
Wykres 25. Liczba odnotowanych przestępstw związanych z zażywaniem narkotyków w gminie Brzostek w latach 2018-2019	72
Wykres 26. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu przemocy w rodzinie w latach 2017-2019	83
Wykres 27. Liczba rodzin, w których zostało wszczęte postępowanie w ramach procedury „Niebieskie Karty” w latach 2017-2019	84
Wykres 28. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności na przestrzeni lat 2017-2019 (w %)	93
Wykres 29. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2017-2019	93
Wykres 30. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu bezrobocia w latach 2017-2019	100
Wykres 31. Liczba osób bezrobotnych w gminie Brzostek w latach 2017-2019	100
Wykres 32. Liczba osób bezrobotnych w gminie Brzostek w podziale na płeć w latach 2017-2019	101
Wykres 33. Udział osób bezrobotnych z gminy Brzostek w ogólnej liczbie osób bezrobotnych z powiatu dębickiego w latach 2017-2019	101
Wykres 34. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej na przestrzeni 2017-2019	102
Wykres 35. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2017-2019	107
Wykres 36. Świadczenia pieniężne i niepieniężne przyznane w ramach programu wieloletniego „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania” w latach 2016-2018 (liczba osób)	109
Wykres 37. Świadczenia pieniężne przyznane w ramach programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” w 2018 roku i „Posiłek w szkole i w domu” w 2019 roku	110
Wykres 38. Liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia z powodu bezdomności na przestrzeni lat 2017-2019	111
Wykres 39. Liczba oszacowanych przestępstw na terenie gminy Brzostek w latach 2017-2019	120